

KAPLICZKI MATKI BOŻEJ W ZIEMI PRZYSUSKIEJ
ZNAKIEM POBOŻNOŚCI MARYJNEJ

*Figura Matki Bożej na pl. 3 Maja w Przysusze
(rys. Karolina Szczukiewicz)*

ks. Dariusz Pater

Kapliczki Matki Bożej
w Ziemi Przysuskiej
znakiem pobożności maryjnej

GMINA I MIASTO PRZYSUCHA
DOM KULTURY W PRZYSUSZE

Przysucha 2010

Opracowanie graficzne i skład:
Bogusław Spurgjasz

Konsultacja techniczna:
mgr Edward Pawlik
mgr Arkadiusz Starnawski

Korekta:
mgr Monika Łodej

Fotografie kapliczek wykonano w latach 2008-2009:
ks. Dariusz Pater

Mapa powiatu przysuskiego w: R. Fidos, A. Zarychta-Wójcicka,
Przysucha i okolice. Przewodnik turystyczny, Przysucha 2008,
s. 4.

© by Dom Kultury w Przysusze

ISBN 978-83-930803-0-4

Publikacja ukazała się dzięki pomocy finansowej:

- *Gminy i Miasta Przysucha*
- *Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007–2013*

Printed in Poland by
KONTRAST
ul. Skaryszewska 12
03–802 Warszawa
(22) 818 27 14 w. 405; 0-601 912 821
e-mail: kontrast@ekspert.net.pl

*Młodzieży z Ziemi Przysuskiej,
którą spotkałem
w latach 2004-2009
w czasie pracy duszpasterskiej
w parafii Św. Jana Nepomucena w Przysusze*
autor

Przedmowa

Z wielkim zainteresowaniem przeczytałem przygotowany do druku tekst tej niewielkiej, ale jakże bogatej treściowo, książeczki ks. dr. Dariusza Patera. Gratuluję mu szczerze pomysłu i jego wykonania. Pragnę również w imieniu przyszłych Czytelników szczerze mu podziękować za trud włożony w zbieranie materiału i tak wnikliwie, pracowite i rzetelne jego opracowanie. Dzięki tej jego pracy Czytelnik zapoznaje się dokładnie z rozlicznymi kapliczkami (przydrożnymi i nie tylko) rozsianymi, jak widać z opracowania, dosyć gęsto wokół miasteczka Przysucha; poznaje ich powstanie, historię, ich twórców i opiekunów, a także wiernych gromadzących się przy nich na modlitwę do naszej niebieskiej Matki i Królowej.

Z napisanego przez ks. Patera wstępu Czytelnik się dowiaduje, że Autorowi chodziło o coś więcej, aniżeli o samo tylko przedstawienie pojawienia się i historii tych kapliczek i figur, które ma już samo w sobie wartość historyczno-kronikarską - jako utrwalenie na piśmie swoistego pejzażu Maryjnego ziemi przysuskiej - jak on ją nazywa - u progu nowego tysiąclecia chrześcijaństwa. Chodzi mu głównie o to, aby wszystkie te kapliczki i postacie przemówiły zwłaszcza do młodzieży, ożyły na nowo własnym życiem i stały się miejscami odwiezianymi, pobudzającymi ludzi do refleksji, modlitwy, wielbienia Boga za przeszłość oraz pogodnego i twórczego zarazem spoglądania w przyszłość. Te konkretne przejawy polskiej kultury ludowej wymagają bowiem nie tylko utrwalenia ich drukiem, ale także i nade wszystko ożywienia, aby się nie stały jakimś „wymierającym gatunkiem”, o który tak bardzo się troszczą rozmaici tzw. ekolodzy, lecz były nadal żywymi świadkami naszej dzisiejszej, szarej i zmiennej, codzienności.

Życzę z serca Autorowi, aby ta jego praca nie tylko zaowocowała nowym ożywieniem kultu Maryjnego przy tych kapliczkach i figurkach, ale także zainspirowała innych do podjęcia podobnych opracowań, albowiem takich terenów, jak okolice Przysuchy, mamy w Polsce bardzo wiele. Są one jednak na ogół mało znane lub w ogóle nieznanne.

ks. prof. dr hab. Lucjan Balter SAC

Wprowadzenie

Pobożność maryjna według adhortacji apostolskiej papieża Pawła VI *Marialis cultus* jest *wyborną częścią tego kultu religijnego, w którym głębia mądrości i szczyt religijności jakby w jedno się zlewają i który dla tego jest szczególnym zadaniem ludu Bożego*.¹ Jest również otwarciem się na dar obecności Maryi Matki Chrystusa w ludzkim życiu. To Jezus Chrystus zapragnął, by wierni wprowadzili Maryję do swojego życia wewnętrznego i by stała się Ona ich Matką: *Oto Matka twoja* (J 19, 27). Chrystusowe słowa wypowiedziane z krzyża uczyniły z Niej pierwszą chrześcijankę i prawdziwą przewodniczkę chrześcijańskiego ludu.

Na przestrzeni dziejów Kościoła wykształciły się praktyki pobożności maryjnej, które często czerpią z lokalnych form pobożności ludowej, miejscowych tradycji narodowych, zwyczajów regionalnych, z uwzględnieniem mentalności swoich czasów.² Funkcjonujący model kultu maryjnego na danym terytorium był i jest wyrazem sposobu myślenia określonej grupy wiernych i nauki katolickiej, realizowanym w konkretnych uwarunkowaniach historycznych. Przejawy czci oddawanej w całym chrześcijańskim świecie Matce Bożej w zasadzie wszędzie są podobne. Należą do nich takie praktyki pobożności, jak pielgrzymowanie do miejsc świętych, sanktuariów, składanie wotów, odmawianie różańca i litanii, fundowanie kościołów i kaplic oraz przydrożnych kapliczek.³ Tradycje wznoszenia kapliczek i krzyży na zie-

¹ Paweł VI, *Marialis cultus*. Adhortacja apostolska o należyтым kształtowaniu i rozwijaniu kultu Najświętszej Maryi Panny, w: *Jak czcić Matkę Bożą?*, red. S. C. Napiórkowski, Niepokalanów 1984, s. 23.

² A. Kunczyńska-Iracka, *Madonna w dawnej polskiej sztuce ludowej*, "Polska Sztuka Ludowa" 4(1988), s. 243.

³ Zob. J. Gajewska, *Tam gdzie spotykają się wszystkie światy*, Radom-Przytyk 2005; J. Górski-Siwić, *Kapliczki przydrożne w Chwałowicach*, w: *Wieś radomska*, t. 6, s. 337-342.

miach polskich sięgają początków chrześcijaństwa. Umieszczano je wówczas na miejscu pogańskich świątyń i miejsc kultu jako błagalne i dziękczynne wota.⁴ Narody w swej historii oddają się pod Jej opiekę, a specyfika czci, jaką oddaje Maryi naród polski, stanowi fenomen na skalę światową. Kult Matki Bożej i przekonanie o skuteczności Jej wstawiennictwa jest szczególnie cechą pobożności w Kościele katolickim w Polsce. Duch maryjny przenika także obyczajowość Polaków.

Polska pobożność maryjna w dużym stopniu ma charakter pobożności ludowej, a więc masowej. Jest to kult bardzo dynamiczny i zawierający w sobie cenne wartości teologiczne i duszpasterskie oraz wychowawcze dla młodego pokolenia. Wspólnotowe przeżywanie swojej wiary cechuje bogata symbolika, głęboko zakorzeniona w świadomości religijnej wiernych różnych stanów. Trzeba mieć jednak świadomość, że taka forma religijności nie jest wolna od niebezpieczeństwa powierzchownego traktowania wiary czy też rytualizmu. Przywiązanie się wiernych do czysto zewnętrznych czynności religijnych może doprowadzić do zabobonów. Dlatego sposobem na zdrową pobożność maryjną jest jej zakorzenienie w Ewangelii Chrystusowej i powrót do źródeł wiary. W Piśmie Świętym trzeba szukać uzasadnienia roli Matki Bożej w planie zbawienia człowieka i świata, oraz wskazówek w oddawaniu Jej należnej czci.

Nauka Soboru Watykańskiego II (1963-1965) i posoborowe dokumenty Kościoła XX wieku, podejmujące zagadnienia kultu oddawanego Matce Bożej, określają Jej relacje do Chrystusa.⁵ Przez Maryję ludzie przychodzą do Chrystusa, ale i przez Maryję Chrystus przychodzi do nas, ludzi.⁶ Liturgia Kościoła i pozaliturgiczne formy nabożeństw maryjnych powinny więc akcentować swój wymiar trynitarny, chrystologiczny i eklezjologiczny.⁷ Wszelkie formy kultu maryjnego mają zatem prowadzić do Chrystusa. Ojciec Święty Benedykt XVI na za-

⁴ U. Janicka-Krzywda, *Lokatorzy przydrożnych świątyń*, w: *Ziemia 1910-2000*, red. F. Midura, Warszawa 2000, s. 121 i 130.

⁵ Por. *Lumen gentium* 54 i 55; Jan Paweł II, *Redemptoris Mater*. Encyklika o błogosławionej Maryi Dziewicy w życiu pielgrzymującego Kościoła, Watykan 1987, nr 30; Paweł VI, *Marialis cultus*, art. cyt., s. 25.

⁶ Por. L. Bouyer, *La trôme de la Sagesse*, Paris 1957, s. 69.

⁷ Por. F. Courth, *Mariologia - Maryja, Matka Chrystusa*, w: *Podręcznik teologii dogmatycznej*, red. W. Beinert, Kraków 1999, s. 195; T. D. Łukaszuk, *Chrystologiczna zasada odnowy kultu maryjnego*, w: *Nauczycielka i Matka. Adhortacja Pawła VI Marialis cultus na temat rozwoju należycie pojętego kultu maryjnego. Tekst i komentarze*, red. S. C. Napiórkowski, Lublin 1991, s. 167-189.

kończenie nabożeństw majowych w 2007 roku przy grocie Matki Bożej z Lourdes powiedział między innymi, że wspomnianie Maryi w liturgii należy łączyć z tajemnicami Chrystusa. Nikt tak głęboko jak Maryja nie wszedł w życie Jezusa i tak naprawdę nie jest też możliwe zrozumienie Jej posłannictwa bez osoby Chrystusa. Maryja prowadzi nas do Swojego Syna, ukazuje i przypomina nam o Jego obecności w całym chrześcijańskim życiu. Wszelka pobożność maryjna ma się stawać uwielbieniem Jej Boskiego Syna. Maryja była i pozostaje na zawsze w pełni Chrystusowa. Gdzie przebywa Maryja, tam obecny jest Jezus.⁸

Pobożność maryjna rozwinęła się w miejscach szczególnego kultu Matki Bożej. Obecność figury czy obrazu w miejscu codziennego życia i pracy wiernych przyczynia się do pogłębienia ich wiary.

Jak Polska długa i szeroka, we wsiach, miastach, przy polnych drogach stoją ufundowane przez wiernych kapliczki i figury Maryi - obiekty kultu. Są od wieków trwałym elementem polskiego krajobrazu i polskiej religijności. Ponadto są zjawiskiem kulturowym mieszczącym się w szeroko pojętym folklorze polskim. Te kapliczki i figury gromadziły i gromadzą wokół siebie modlących się i śpiewających na Jej cześć wiernych. W określonych dniach i miesiącach roku liturgicznego gromadzący się przy nich ludzie wzbogacają modlitwę Kościoła. Lud polski poprzez te kapliczki i figurki na przestrzeni wieków wyrażał dziękczynienie Bogu przez Maryję za opiekę nad lokalną społecznością, dziękował za zdrowie, za plony.⁹ Ten sam Lud Boży czyni to i dzisiaj, ale jak gdyby z mniejszą intensywnością. Przy wspomnianych obiektach odprawiane były i są nabożeństwa mieszczące się w liturgii Kościoła rzymskokatolickiego (litanie, koronki, modlitwy w różnych potrzebach). Szczególnie w maju i w czerwcu kapliczki i figurki są miejscem gromadzenia się wiernych modlących się Litanią Loretańską do Najświętszej Maryi Panny i Najświętszego Serca Jezusowego.¹⁰

Kapliczki i figurki umieszczane były również w krajobrazie miejskim naszego kraju. Przykładem miasta, w którym jego mieszkań-

⁸ S. C. Napiórkowski, *Główne idee Marialis cultus*, w: *Jak czcić Matkę Bożą?*, dz. cyt., s. 10; Benedykt XVI, *Gdzie przebywa Maryja, jest obecny Jezus. Przemówienie do uczestników nabożeństwa maryjnego w Ogrodach Watykańskich (31.05.2006)*, „L'Osservatore Romano” (wyd. polskie), 27(2006)9-10, s. 37.

⁹ Por. R. Krawczyk, *Przydrożne kapliczki, figurki i krzyże*, Zwoleń 2008, s. 3.

¹⁰ Por. U. Janicka-Krzywda, *Lokatorzy przydrożnych świątyń*, art. cyt., s. 129-130.

cy modlili się przy nich do Matki Bożej, jest choćby Warszawa. Ukazane to zostało w wielu filmach, między innymi w powojennej komedii z 1949 roku w reżyserii Leonarda Buczkowskiego pt. *Skarb*, w filmie muzycznym z 1947 roku pt. *Zakazane piosenki* tego samego reżysera, które odnosiły się do czasów II wojny światowej, powstania warszawskiego i partyzantki. Widzimy na nich warszawskie podwórka, otoczone wysoką zabudową, a na nich, w oficynach, figurki Matki Jezusa. Ogrodzone i udekorowane, skupiały wokół siebie mieszkańców Warszawy. Były one ucieczką od trudów codziennego życia w okresie wojny, w czasie powstania i walk z niemieckim okupantem. Modlitwy przy figurkach przynosiły ludziom duchowe zbliżenie się do Matki Bożej, dawały siłę i nadzieję na odzyskanie niepodległości. Niektóre z figurek ocalały do dziś.

Mówiąc o stałym miejscu kapliczek i figurek w naszej religii, w kulturze, w polskim krajobrazie, nie sposób pominąć ich obecności w bogatej literaturze, szczególnie w prozie i poezji. Tam też ukazane jest ich piękno i sens istnienia. Imię Maryi wypowiadali ze czcią poeci i muzycy, składając u Jej tronu najpiękniejsze pieśni i melodie.

Różnorodność form architektonicznych, rodzaj użytych materiałów, elementów przyozdobienia, dekoracji, tworzenie swoistych enklaw poprzez ogrodzenia, ewentualne oświetlenia - to wszystko jest świadectwem wielkiego uwielbienia i czci, jaką oddają Polacy swojej królowej - Matce Bożej. Poprzez fundowanie tych obiektów kultu wyraża się między innymi głęboka wiara, przywiązanie polskiego narodu do Maryi - Matki naszego Pana, Jezusa Chrystusa.

W polskim krajobrazie jest również obecna wraz ze swoją historią, kulturą i pobożnością Ziemia Przysuska.¹¹ Mieści się ona wraz ze swoimi kapliczkami i figurkami w obszarze kultu oddawanego Bożej Rodzicielce Maryi. Ziemia ta, choć nie ma takiego geograficznego określenia, obejmuje obszar wokół miasta powiatowego Przysucha (ok. 7 tysięcy mieszkańców), którą stanowią sąsiadujące z nią gminy, wsie i parafie Kościoła rzymskokatolickiego.¹² Przysucha jest mias-

¹¹ Zob. A. Osuchowski, T. Osuchowska, *Przysucha*, Przysucha 1993; *Przysucha. Historia miasta*, red. S. Piątkowski, Przysucha 2006; R. Fidos, A. Zarychta-Wójcicka, *Przysucha i okolice. Przewodnik turystyczny*, Przysucha 2008.

¹² Samo określenie „Ziemia Przysuska” było wykorzystywane przez autorów w monografiach o Przysusze, np. R. Fidos, A. Zarychta-Wójcicka, *Przysucha i okolice. Przewodnik turystyczny*, dz. cyt., s. 8.

teczkiem położonym w południowo-zachodnim krańcu województwa mazowieckiego. Ujmując rzecz geograficznie, teren ziemi przysuskiej jest położony między rzekami: od zachodu zamyka go rzeka Drzewiczka, od wschodu rzeka Radomka, od południa kompleks lasów, od północy tereny rolno-sadownicze do drogi Radom - Tomaszów Mazowiecki.

W niniejszym opracowaniu podejmę próbę ukazania jednej z form maryjnej pobożności ludowej na ziemi przysuskiej, wyrażonej w kapliczkach i figurkach wybudowanych ku czci Matki Bożej. Przedstawię je w formie ankietowej, która przez zawartość szerokiego spektrum zagadnień przybliży nam wiedzę o tych obiektach. Treści w nich zawarte przedstawione są w oparciu o załączoną ankietę, umieszczoną na końcu książki. Z przyczyn obiektywnych opis figurek nie będzie ujednolicony, choćby z uwagi na czas i okoliczności ich powstania, miejsce położenia względem danej miejscowości. Dla obiektów odległych od posesji czas był często mniej łaskawy. Anonimowi pozostali rzeźbiarze i kamieniarze - twórcy kapliczek. Ich rzemiosło - to zamknięty dzisiaj rozdział, pamięć o nich odeszła w zapomnienie wraz z kilkoma pokoleniami wiernych kultowi maryjnemu. Wśród kapliczek maryjnych przeważa rzeźba i płaskorzeźba autorstwa często miejscowych artystów oraz inne wizerunki Matki Bożej kupowane na odpustach parafialnych, jarmarkach i w sanktuariach, natomiast rzadziej spotykane są rzeźby pochodzące z warsztatów cechowych.¹³

Dokonana peregrynacja pozwoliła mi na ujęcie w tej pracy lokalizacji figurek, intencji fundatorów, wizerunku tych obiektów kultu maryjnego na Ziemi Przysuskiej. Ich opis ujęty został w układzie alfabetycznym ich umiejscowienia. Wiarygodność opisu została potwierdzona fotografiami na tyle, na ile mogą one ukazać rzeczywisty stan tych obiektów. Jednak na podstawie niniejszej monografii należy z przykrością stwierdzić, że powoli zanika tradycja śpiewania majówek przy kapliczkach i krzyżach na badanym terenie, szczególnie wśród ludzi młodych.

Jedną z cech dojrzałości religijnej, która staje przed współcześnie żyjącym młodym człowiekiem, jest widzenie swojej religii jako nadrzędnej motywacji i punktu odniesienia dla wszystkich czyn-

¹³ Por. U. Janicka-Krzywda, *Lokatorzy przydrożnych świątyń*, art. cyt., s. 125.

ności i działań podejmowanych w życiu. Być dojrzałym religijnie to nie tylko cenny dar Boga i człowieka, ale również owoc osobiście podjętego trudu i wysiłku. To patrzenie na Matkę Bożą jako osobistą Przewodniczkę na drogach wiary. Maryja pokazuje młodemu człowiekowi zagrożonemu obojętnością na wyższe wartości moralne i religijne swoją wiarę jako model, wzór, ale również pomaga, by Ją naśladować w codziennym życiu. Maryjne patrzenie na życie - czyli pełne zaufania w Bożą Opatrzność - pomoże młodemu człowiekowi w dokonaniu mądrych wyborów życiowych.

Dojrzała wiara chrześcijanina wyraża się również w niezliczonych formach życia religijnego. Dawniej nasi przodkowie stawiali Bogu i Maryi jako wyraz swojej wiary i miłości kapliczki, dzisiaj oprócz dbałości o ich wygląd potrzeba praktykowania wokół nich modlitwy, która pomoże uczynić z młodzieży prawdziwych świadków miłości Boga do człowieka. Stąd moja dedykacja skierowana jest głównie do ludzi młodych.

Praca obejmuje figurki zlokalizowane w miejscowościach: Bąkowie, Beżniku, Bielinach Opoczyńskich, Borkowicach, Brogowej, Gałkach Rusinowskich, Glińcu, Głuszynie Goździkowie, Grabowej, Gwarku, Janikowie, Janowie, Kolonii Dębiny, Kolonii Ossie, Kolonii Sady, Klonowej, Klwowie, Kochanowie Wieniawskim, Komorowie, Krzesławicach, Kuźnicy, Lesie Kamiennowolskim, Mariówce, Ninkowie, Ossie, Przysławowicach Małych, Przysusze, Rudnie, Ruskim Brodzie, Ruszkowicach, Rzucowie, Sadach, Skrzyńsku, Sokolnikach Suchych, Sokolnikach Mokrych, Wandzinowie, Wieniawie, Woli Gałęckiej, Woli Gałęckiej-Jankach, Wydrzynie, Wymysłowie, Woli Więcierzowej, Zagórze, Zbożennie, Zdonkowie. Jedna z nich zlokalizowana jest w polu, przy drodze między wsią Zawada i Goździkowem.

Pracą niniejszą pragnę przybliżyć zainteresowanym wiedzę o tym zakresie pobożności maryjnej, który dotyczy kapliczek i figurek, a jest związany z Ziemią Przysuską. Wyrażam przekonanie, że opracowanie to, poszerzające treści religijne i kulturowe regionu, uzupełni w jakimś stopniu bibliografię dotyczącą Przysuchy i jej okolic.

Uwzględniając to, że semantycznie słowo kapliczka jest znaczeniowo tożsame ze słowem figurka, będę zamiennie używał obu określeń w tym opracowaniu.

Schemat opisu:

- ◆ Obiekt - przedmiot (obraz/figura)
- ◆ Zainteresowanie miejscowej ludności budową kapliczki
- ◆ Usytuowanie, adres, właściciel
- ◆ Datowanie (dokładne lub przybliżone)
- ◆ Twórca, wykonawca, fundator, obecni opiekunowie obiektu
- ◆ Miejsce wytworzenia (wykonania)
- ◆ Użyte tworzywo
- ◆ Przyczyna powstania
- ◆ Legendy, podania dotyczące genezy obiektu
- ◆ Zachowanie władz i najeźdźców wobec faktu budowania kapliczki
- ◆ Szczegóły konstrukcyjne (wielkość, wymiary w centymetrach)
- ◆ Wyposażenie wnętrza
- ◆ Rysunki, zdjęcia, inne formy dokumentacji
- ◆ Przejawy kultu

Introduction

Devotion to Mary, according to the Apostolic Exhortation of Pope Paul VI *Marialis cultus*, forms a very noble part of the whole sphere of that sacred worship in which there intermingle the highest expressions of wisdom and of religion and which is therefore the primary task of the People of God.¹ This veneration is a manifestation of the willingness of the faithful to welcome the presence of Mary, the holy Mother of the Lord, in their lives. It was the desire of Jesus Christ himself for all his faithful to invite Mary into their hearts and souls, so she might also become their Mother: *Behold Thy Mother* (John 19:27). The Christ's words, spoken from the cross, made Mary the first Christian and a true exemplar of spiritual attitude for all Christian believers.

Throughout the Church's history veneration of the holy Mother has taken many different forms, often drawing from local practices of piety, national traditions and regional customs - all according to the mentality and circumstances of time and place.² Each form of veneration practiced by a given local community was and is a telling demonstration of the spiritual attitude of the faithful and of the adaptation of Catholic teaching to the needs of a community at a given point in history. Nonetheless, the forms of veneration towards the holy Mother of God throughout the whole Christian world are often very similar in nature. The most common practices include pilgrimages to sacred places, as well as offerings, recitation of the Rosary and litanies, and the founding of Churches, chapels

¹ Apostolic Exhortation of His Holiness Paul VI *Marialis Cultus*; http://www.vatican.va/holy_father/paul_vi/apost_exhortations/documents/hf_p-vi_exh_19740202_marialis-cultus_en.html

² A. Kunczyńska-Iracka, *Madonna w dawnej polskiej sztuce ludowej*, in: „Polska Sztuka Ludowa”, 1988, no 4, p. 243.

and roadside shrines.³ The tradition of erecting roadside shrines and roadside crosses in Poland reaches back to the origins of Polish Christendom. At an early date, they were built to replace pagan temples and other pagan places of worship.⁴ Nations throughout their histories have placed themselves under Mary's care with deep religious sentiment, but the singular nature of the piety with which the Polish people commit themselves to the holy Mother of Christ through many forms of veneration is truly exceptional. This special devotion to Mary, the holy Mother of God, and the compelling conviction of the potency of her interventions is an indelible characteristic of the piety of the Polish Catholic Church. Furthermore, this veneration and the underlying spiritual sentiment towards Mary also permeate many Polish customs.

Devotion to Mary in Poland to a large extent has a national characteristic - a virtually universal form of veneration. It is a very dynamic devotion, which conveys precious theological, spiritual and educational values to the young. Communal expressions of faith come with rich symbolism, deeply rooted in the religious spirituality of the faithful, priests, religious and lay persons. It is important to recognize, however, that these communal rites carry a danger that they might become superficial in nature or even meaningless ritual. Attachment just to these external aspects of the religious practices may turn into mere superstitions. Therefore, to assure genuine piety it is important to assure that this devotion is rooted in the Bible and in the original teachings of the early Catholic Church and that it is harmonized with them. It is crucial to refer to the Bible while looking for testimony on Mary's role in God's redemptive plan for His people. The Gospel can provide guidance on how best to honor Mary with true veneration.

The teachings of the Second Vatican Ecumenical Council (1963-1965) and subsequent documents concerning devotion to the holy Mother of God define her relationship with Christ.⁵ Through

³ See J. Gajewska, *Tam gdzie spotykają się wszystkie świąty*, Radom-Przytyk 2005; J. Górską-Siwiec, *Kapliczki przydrożne w Chwałowicach*, in: *Wiś radomska*, v. 6, pp. 337-342.

⁴ U. Janicka-Krzywda, *Lokatorzy przydrożnych świątyń*, in: *Ziemia 1910-2000*, ed. F. Midura, Warszawa 2000, pp. 121, 130.

⁵ See *Lumen gentium* 54 & 55; *Redemptoris Mater* 30; *Marialis cultus* - Introduction, in: *Jak czcić Matkę Bożą?* Adhortacja apostolska papieża Pawła VI *Marialis cultus* o należyтым kształtowaniu i rozwijaniu kultu Najświętszej Maryi Panny, p. 25.

Mary people come to Christ, but also through Mary Christ comes to His people.⁶ The liturgy of the Church and other forms of veneration towards Mary should all emphasize the Trinitarian, Christological and ecclesiological aspects of Mary's relationship to the Father, the Son and the Holy Spirit.⁷ Thus all forms of piety towards the holy Mother should lead to Christ, the Messiah, and through Him to the Father and the Holy Spirit. In May of 2007, at the Grotto of Our Lady of Lourdes, Pope Benedict XVI spoke at the end of his prayer of the need to combine the commemoration of Mary with the mysteries of Christ in the Church's liturgy. No other human being was ever in greater union with Jesus than Mary, nor had better understanding of the meaning and purpose of His life. Therefore, it is futile to try to understand Mary's mission in God's redemptive plan separately from her relationship with her Son, Jesus Christ. Mary leads us to her Son and reminds us that Christ too must be present daily in our lives. All devotion to Mary must become devotion to her Godly Son. In Mary, everything has been and will remain relative to Christ and His mysteries. Where there is Mary, Jesus is also present.⁸

Veneration towards Mary continues to thrive where devotion to her has long been established. The continual presence of a shrine or an icon in ordinary settings - a house or a workplace of the faithful - only deepens their faith.

Throughout the whole of Poland - in villages, towns, on the sides of many a rural road - there are ample shrines and statues, built and founded by her devotees, which serve as places of devotion to her and which manifest the nation's religious sentiment. For centuries these objects have been an intrinsic part of Polish landscape and of Polish piety. They have also acquired the status of a cultural

⁶ See L. Bouyer, *La trôme de la Sagesse*, Paris 1957, p. 69.

⁷ See F. Courth, *Mariologia - Maryja, Matka Chrystusa*, in: *Podręcznik teologii dogmatycznej*, ed. W. Beinert, Kraków 1999, p. 195; T. D. Łukaszuk, *Chrystologiczna zasada odnowy kultu maryjnego*, in: *Nauczycielka i Matka. Adhortacja Pawła VI Marialis cultus na temat rozwoju należytego pojętego kultu maryjnego. Tekst i komentarze*, ed. S. C. Napiórkowski, Lublin 1991, pp. 167-189.

⁸ S. C. Napiórkowski, *Główne idee Marialis cultus*, in: *Jak czcić Matkę Bożą?*, op. cit., p. 10; Benedict XVI, *Gdzie przebywa Maryja, jest obecny Jezus*. Speech to the participants in a service devoted to Mary in the Vatican Gardens (31.05.2006), „L'Osservatore Romano” (Polish Edition), 27(2006)9-10, p. 37.

phenomenon, which falls into the category of Polish folklore. These shrines and statues continue to attract Mary's devotees who gather around them to pray and sing hymns and chants to her. Gathering around those shrines and statues on certain ascribed days of the liturgical year enriches and enhances the overall prayer of the universal Church. For many centuries now through these shrines and statues devoted to Mary, the Polish people have been expressing their thanksgiving to God for protecting their local community and for their good health and good harvests.⁹ The Polish faithful continue with the practice nowadays as well - albeit with diminishing intensity and frequency. Many services taking place at the shrines - such as litanies, novenas, prayers of petition - are part of the liturgy of the Roman Catholic Church. In May and June particularly, the faithful gather around their local shrines and statues to recite the Litany of Mary of Nazareth and the Litany of the Sacred Heart of Jesus.¹⁰

Shrines and statues have been erected not only alongside roads and in villages, but also in Poland's many cities and towns. Warsaw, for instance, serves as a telling example where the cult of the Blessed Virgin has been generously fostered. This veneration has been recorded in many documentaries and feature films, among them a famous postwar Polish comedy from 1949, *Skarb* ("The Treasure"), directed by Leonard Buczkowski, and also the director's film, *Zakazane piosenki* ("Forbidden Songs") from two years earlier. The plot of both films centers on World War II, the Warsaw Uprising and the partisan fighting. We see in both of the films courtyards surrounded by residential buildings, with statues of Mary built into the walls or erected in the yards. Fenced off and decorated, they were a place of gathering for many Warsaw's inhabitants. They offered an escape and a respite from the hardships of their daily lives, the Uprising and the fight against the German occupation. Prayers at the shrines brought the people closer to the Blessed Virgin, filled them with strength and hope for regaining independence. Some of the figures have survived the war and are still standing.

In speaking of the enduring presence of Marian shrines and statues in Polish history and culture, we would be negligent if we were to omit their place in Polish music and literature. The name of

⁹ See R. Krawczyk, *Przydrożne kapliczki, figurki i krzyże*, Zwoleń 2008, p. 3.

¹⁰ See U. Janicka-Krzywda, *Lokatorzy przydrożnych świątyń*, op. cit., pp. 129-130.

Mary was frequently mentioned with humility and utter veneration by poets and musicians who offered at her throne the most sublime songs, hymns and melodies. Adam Mickiewicz, generally regarded as the greatest Polish Romantic poet, begins his masterful epic poem *Pan Tadeusz* with an invocation - a beautiful and a highly emotional prayer to Mary. Marian themes are also frequent in the works of Henryk Mikołaj Górecki, a composer of contemporary classical music. Polish writers and artists often offer devotional inspiration and depict the origins and genuine beauty of Marian shrines and their origins.

The heterogeneity of architectural forms of the shrines and statues, the common tradition of creating small enclaves around them by putting up decorative fences, the variety of building materials used in assembling them, the abundance of adornments, and even the presence of lighting - they all give testimony of the enormous love the Polish people give their Queen, Mary, the holy Mother of God. These objects of religious veneration speak of the profound faith and singular attachment of the Polish nation to Mary.

Przysucha and the area surrounding it, with their history, culture and devotions, share these same religious traditions.¹¹ With its shrines and statues, the region is a part of the broader, nationwide cult of Mary, the Mother of God. Although the region is not clearly defined geographically, it includes the surroundings of the powiat (county) of Przysucha (around 7,000 inhabitants), and its neighboring gminas (municipalities), villages and Roman Catholic parishes. Przysucha is a little town in the southwest corner of the Mazowieckie Voivodeship. The region is enclosed by rivers, forests and agricultural land: to the West, it is boarded by the Drzewiczka river; to the East by the Radomka river; to the south by forests, and to the North by farms and orchards, which go up to the Radom - Tomaszów Mazowiecki road.

In this volume the author describes and analyzes one form of devotion to Mary throughout the Przysucha region, expressed in shrines and statues erected in her honor. Composite descriptions of the shrines and statues are based on a questionnaire, which, with its

¹¹ See A. Osuchowski, T. Osuchowska, *Przysucha*, Przysucha 1993; *Przysucha. Historia miasta*, ed. S. Piątkowski, Przysucha 2006; R. Fidos, A. Zarychta-Wójcicka, *Przysucha i okolice. Przewodnik turystyczny*, Przysucha 2008.

wide spectrum of questions, will hopefully enrich the reader with knowledge of their general appearance, origins and meaning. The questionnaire is enclosed in the book's appendix. There is no uniform approach to the presentation of the shrines and statues - this could not be done as many come from different time periods. The genesis of their construction differs, as do their physical locations which are scattered throughout the communities. For those shrines that are farther from human settlements, the passing time often has not been gracious. Many of the sculptors and masons - the creators of the shrines - have remained unknown. Their solitary crafts are largely lost to us. Knowledge of those dedicated artisans and their histories have gradually faded from memory across the generations of Mary's devotees. Most frequently the shrines and figurines take the form of full sculptures or bas-relief and they are often crafted by local folk artists. One also sees many icons and paintings purchased at Church fairs and sanctuaries. Less frequent are sculptures originating from professional craft studios.¹²

The travels the author embarked on in order to research the subject have enabled him to pinpoint the location of the statues and determine the intentions of their founders. These travels have also allowed the author to better understand the nature, breadth and depth of devotion to Mary in the Przysucha region. The shrines and statues are presented in an alphabetical order, by their geographical location. The descriptions are supported by photographs, which add to the credibility of the list, inasmuch as the photographs can show the actual state of the objects. Sadly, it is apparent that the tradition of gathering, singing and praying around the shrines, crosses and statues during the month of May - a month especially devoted to Mary - is disappearing in area under examination, especially among young people.

One of the indications of religious maturity - a serious challenge for many young people nowadays - is to regard religion as a superior motivation and a paramount point of reference to all their activities and undertakings throughout life. Religious maturity is not only a precious gift from God, but it is also the outcome of an individual's own endeavors. Furthermore, for a young Catholic man or woman, acceptance of Mary, the holy Mother of God, provides him

¹² U. Janicka-Krzywda, *Lokatorzy przydrożnych świątyń*, op. cit., p. 125.

or her with a personal trainer for a truly spiritual life. Mary presents the young person who is increasingly threatened by indifference to higher moral and religious values with her own exemplary conduct. She is the model and very embodiment of Christian virtues. She also offers young people help and guidance in making their whole lives an act of veneration towards her and towards God. Looking at life through Mary - which means looking at it with trust in God's providence - will reward young people with the will and wisdom to make appropriate decisions in their own lives.

Mature Christian faith demonstrates itself through a variety of forms of religious life and religious piety. From early on, our ancestors erected shrines to God and Mary as an expressive form of their faith, devotion and love. Today, in addition to conserving and preserving these devotional objects, it is crucial to foster the once widely diffused tradition of gathering and praying around them. This form of veneration will consequently make the young true witnesses of God's love for us, His people, and make their lives an example for others to follow. Therefore, I dedicate this volume especially to the young.

This work describes 70 shrines and statues in or near the following localities: Bąków, Beżnik, Bieliny Opoczyńskie, Borkowice, Brogowa, Gałki Rusinowskie, Gliniec, Głuszyna, Goździków, Grabowa, Gwarek, Janików, Janów, Kolonia Dębiny, Kolonia Ossa, Kolonia Sady, Klonowa, Klwów, Kochanów Wieniawski, Krzesławice, Kuźnica, Las Kamiennowolski, Mariówka, Ninków, Ossa, Przysławowice Małe, Przysucha, Rudno, Ruski Bród, Ruszkowice, Rzuców, Sady, Skrzyńsko, Sokolniki Mokre, Wandzinów, Wieniawa, Wola Gałęcka, Wola Gałęcka-Janki, Wydrzyn, Wymysłów, Wola Więcierzowa, Zagórze, Zbożenna, Zdonków. One is in the middle of a field along the road between the villages of Zawada and Goździków.

Through this work, it is the intention of the author to bring awareness and understanding of the worship of Mary in the Przysucha region, as evidenced by the myriad shrines and statues erected in her honor. It is the author's belief that this volume, which explores the religious and cultural character of the region, will compliment in depth the overall bibliography of Przysucha and its surroundings.

Bąków

Figura Matki Bożej Niepokalanej w Bąkowie znajduje się na placu niegdyś należącym do państwa Niedzielskich, obecnie jego właścicielką jest Zofia Biernat. Kapliczka została zbudowana w 1957 roku, ale nieznane jest ani nazwisko wykonawcy, ani miejsce jej wykonania. Wiadomo natomiast, że fundatorami byli Maria i Franciszek Polańscy, którzy podziękowali w ten sposób Matce Bożej za przywrócone zdrowie.¹ Miejscowa ludność nie była szczególnie zainteresowana budową kapliczki, a władze nie wypowiadały się na ten temat - ani nie sprzeciwiały się inicjatywie, ani też w niczym nie pomagały.

Kapliczka jest zbliżona kształtem do klasycznej, rozpowszechnionej formy tych obiektów kultu maryjnego. Jest to kształt zwężającego się prostopadłościanu składającego się z trzech członów i gzymsowo-daszkowej nakrywy. Podstawę stanowi betonowa płyta fundamentowa o wymiarach 50 x 70 cm i wysokości 45 cm. Na frontowej ścianie pierwszego członu widnieje napis obramowany wykutymi, ozdobnymi liniami prostokąta:

„FUNDATOROWIE
MARIA I FRANCISZEK POLAŃSCY”

Drugi człon ma wymiary 50 x 60 cm, a wysokość mierzy 40 cm. Ma młotkowaną płaszczyznę frontową z napisem:

„1957 R.”

Zakończony jest ten człon fazką. Wychodzi z niej zasadniczy człon figurki o wymiarach 40 x 45 cm. Wykonano w nim wnękę o sze-

¹ Maria Polańska chorowała na tyfus, zaś jej mąż był chory na płuca, małżeństwo postanowiło, że jeżeli uda im się wyzdrowieć, to w podziękowaniu za odzyskane zdrowie postawią kapliczkę, w której znajdować się będzie Matka Boża. Tak też się stało - zdrowi i szczęśliwi państwo Polańscy ufundowali figurę.

Bąków

rokości 30 cm i wysokości 50 cm. Człon ten ma wysokość 90 cm. Na jego frontowej ścianie, pod wnęką, znajduje się wezwanie:

„O MATKO NIE OPUSZCZAJ NAS”

Wokół wnęki jest młotkowana płaszczyzna. We wnęcie ustawiono figurkę Matki Bożej. Człon zasadniczy zakończony jest w formie ściętego ostrosłupa, który wraz z zaznaczonym gzymsem tworzy nakrywę trzonu. Płaszczyzny daszku mają wklęsły kształt. Na szczycie daszku umocowany jest krzyż o poszerzonej podstawie. Na nim znajduje się żeliwna postać Chrystusa. Kapliczka wykonana jest z piaskowca, jej całkowita wysokość to 240 cm.

Obiekt ogrodzono metalowym płotkiem z kątownika i prętów stalowych. Wysokość ogrodzenia wynosi 100 cm.

Kapliczką opiekują się państwo Piorunowie, Wrześniowie oraz bliska rodzina fundatorów, którzy co jakiś czas przyjeżdżają do Bąkowa.

Mieszkańcy oddają cześć Matce Bożej poprzez modlitwy podczas nabożeństw majowych, odmawianie Litanii Loretańskiej. Na uwagę zasługuje fakt, że w tych formach kultu uczestniczy również młodzież.

Beżnik

Figura Matki Bożej Niepokalanej w Beżniku znajduje się na początku wsi, na gruncie należącym do Adama Markiewicza. Fundatorami obiektu byli Wincenty i Ewa Popowiczowie, bezdzietne małżeństwo, które w ten sposób chciało zachować pamięć po sobie.² Figura została wykonana w 1947 roku przez nieznanego twórcę.

Opiekę nad figurką sprawuje Weronika Markiewicz - właścicielka posesji, na której stoi obiekt. Dzięki niej odmalowano kapliczkę, która jest również przystrajana przez mieszkańców wsi kwiatami i wstążkami.

Figurkę Matki Bożej wykonano z piaskowca, została ręcznie pomalowana. Fundament obiektu stanowi betonowa płyta o grubości 25 cm. Konstrukcja ma kształt dwuczłonowego prostopadłościanu o wymiarach: pierwszy człon - 60 x 40 cm i wysokości 70 cm; drugi człon - 50 x 30 cm i wysokości 60 cm. Na pierwszym członie wykuto napis:

„POD TWOJĄ OBRONĘ UCIEKAMY SIĘ ŚWIĘTA BOŻA
RODZICIELKO”

niżej:

„FUNDATOROWIE WALENTY I EWA POPOWICZE 1947 R.”

W drugim członie znajduje się pomalowana na złoto wnęka, w której usytuowana jest ręcznie malowana figurka Matki Chrystusa

² Po wybudowaniu figury Popowiczowie doznali szczególnych łask Bożych i zdecydowali się na ufundowanie podobnej kapliczki w sąsiedniej wsi - Janikowie w 1949 roku, jednakże nie zawiera ona wizerunku Matki Boskiej. Kapliczka w Janikowie najprawdopodobniej została wykonana przez tych samych budowniczych, co można wywnioskować na podstawie licznych podobieństw obu figur zarówno w wymiarach, jak i zdobieniach.

Beżnik

(wymiary figurki: 34 x 9 cm). Nadproże wnęki wykonano w formie łukowej. We wnęce zamontowano szklaną szybę osłaniającą figurkę. Ten element konstrukcji figurki zakończony jest formą gzymsu, którego główna część ma kształt półokrągły. Z niego wyrasta krzyż, a na nim umocowany jest żeliwny wizerunek Chrystusa Ukrzyżowanego.

Całkowita wysokość figurki to 240 cm. Obiekt ogrodzony jest metalowym parkanem z prętów i kątownika stalowego, którym zastąpiono wcześniejszy drewniany płotek.

Mieszkańcy wsi modlą się przy kapliczce szczególnie w maju - podczas majówek.

Bieliny Opoczyńskie

Kapliczka Matki Bożej znajduje się na skrzyżowaniu dróg Bieliny, Zychorzyn, Jastrząg, na początku wsi. Kapliczka powstała w 1957 roku z inicjatywy Jana Pielasa, który wśród mieszkańców zebrał dobrowolną składkę na jej budowę, a miejsce na ten cel ofiarował Franciszek Romankiewicz. Przyczyną powstania obiektu było pragnienie mieszkańców wsi posiadania własnej kapliczki. Obiektem opiekuje się szczególnie rodzina Bąkiewiczów i najbliżsi mieszkańcy wsi.

Kapliczka zbliżona jest kształtem do wcześniej opisywanych. Ma formę trójczłonowego zwięzającego się prostopadłościanu. Podstawą jest betonowa płyta fundamentowa, na której posadowiono trzystopniową podstawę członu. Na pierwszym członie o wysokości 40 cm znajduje się na płaszczyźnie frontowej napis:

„OFIARA WSI BIELIN”

Wokół niego wykonano cienką linią prostokątne obramowanie, na zewnątrz którego widnieją ozdobne, wykute formy. Na tym członie, nad fazką, usytuowano drugi człon o wysokości 40 cm. Płaszczyznę tego członu zdobią wykucia, na których widać datę:

„1957 R.”

Ostatni człon ma wysokość 80 cm. W jego frontowej płaszczyźnie wykonana została wnęka, w której umieszczono figurkę Matki Bożej Niepokalanie Poczętej o wysokości 36 cm. Wokół wnęki widnieje czarna linia obramowania. Pod wnęką znajduje się napis: „O MATKO NIE OPUSZCZAJ NAS”. Człon ten przykrywa daszek czterospadowy w kształcie ściętego ostrosłupa - na nim umocowano krzyż z żelwnym wizerunkiem Chrystusa. Dwa dolne stopnie podstawy pomalowane są na niebiesko. Kapliczka wykonana została z piaskowca.

Bieliny Opoczyńskie

Obiekt ogrodzony jest metalowym płotkiem z kątownika i płaskownika stalowego. Żeberka mają ozdobne, zastrzone zakończenia. Wysokość kapliczki wynosi 270 cm.

Kapliczka znajduje się nieopodal kościoła parafialnego. Mieszkańcy wsi, przechodząc w jej pobliżu, oddają cześć Matce Bożej poprzez ukłon i uczynienie znaku krzyża.

Borkowice I

Kaplica Matki Bożej Niepokalanej na Krakowej Górze - uroczysko i przystań dla turystów z punktem widokowym na wysokości 280 m n.p.m.

W 1933 roku z inicjatywy ówczesnego proboszcza w Borkowicach została zbudowana kaplica Matki Bożej Niepokalanej na pamiątkę 250. rocznicy zwycięstwa Jana III Sobieskiego nad Turkami pod Wiedniem. Ks. Jan Wiśniewski - proboszcz - był fundatorem obiektu.

O intencjach związanych z jego powstaniem informuje kamieńna tablica umieszczona po prawej stronie kaplicy:

„BYŁ CZŁOWIEK POSŁANY OD BOGA IMIENIEM JAN III
PANU BOGU WSZECHMOGĄCEMU
NA CHWAŁĘ MARYI NAJŚWIĘTSZEJ KRÓLOWEJ POLSKI
NA CZEŚĆ NA PAMIĄTKĘ 250-LECIA ZWYCIĘSTWA
KRÓLA JANA III OBRONCY CHRZEŚCIJAŃSTWA
POD WIEDNIEM WZNIÓSŁ TĘ KAPLICĘ
I POŚWIĘCIŁ KS. JAN WIŚNIEWSKI
PROB. BORKOWICKI KANONIK KAPITUŁY
SANDOMIERSKIEJ W 1933 R.”

Nad wejściem do wnętrza widnieją łacińskie słowa:

„SIT NOMEN DOMINI BENEDICTUM VENIMUS DEUS
VICIT 1683-1933”³

Mieszkańcy wsi ze szczególnym sentymentem odnoszą się do miejsca, gdzie postawiono kapliczkę. Opowiadają, że podczas wojen ze Szwedami kryli się tam ludzie z okolicznych miejscowości, a w 1863

³ Napis nad wejściem do kaplicy w tłumaczeniu na język polski: "Niech imię Pańskie będzie błogosławione Przybyliśmy Zobaczyliśmy Bóg Zwycięzył 1683-1933".

Borkowice I

roku powstańcy styczniowi założyli tu swoje obozowisko. Podczas I wojny światowej z wzniesienia obserwowano wojska niemieckie. Według najstarszej legendy w okolicznych lasach zagubił się podczas polowania król Kazimierz Wielki. Zachwycony pięknym terenem, podobnym do widoków ze Wzgórza Wawelskiego, nazwał miejsce Krakową Górą.

Nie jest znane nazwisko wykonawcy obiektu.

Wybudowano go z kamienia połączonego zaprawą cementowo-wapienną i ozdobiono wypukłymi spoinami.

Kaplicę przykryto blaszonym dachem dwuspadowym. W jego frontalnej ścianie znajduje się wejście zwieńczone u góry łukiem, które zamyka skrzydło drzwiowe zbite z deszczulek. Przed drzwiami założono drewnianą barierkę z listewek. Nad łukowatym otworem umieszczono tablicę z łacińskim napisem. Nad nią, w płaszczyźnie elewacji kamiennej, jest krzyż.

Wewnątrz obiektu znajduje się miniskala z postumentem o długości 152 cm, szerokości 41 cm i wysokości 86 cm. W ścianie na wprost otworu wejściowego wykuto wnękę. Pomalowano ją na różowo i zarysowano na jej brzegach ramę o wymiarach: szerokość 88 cm, wysokość 102 cm i głębokość 23 cm. W jej środku postawiono osiemdziesięciosześciocentymetrową figurkę Matki Bożej. Nad wnęką zawieszono drewniany krzyż z żeliwną postacią Chrystusa.

Obiekt kultu maryjnego ma podstawę kwadratu o boku 3 m i wysokości równej 3 m. Po obu stronach drzwi ze ściany frontowej posadzono kwiaty i założono drewniany płótek.

Kaplicą opiekują się księża i parafianie z Borkowic. W ostatnią niedzielę maja odbywa się procesja maryjna spod Kościoła Parafialnego pw. Św. Krzyża w Borkowicach na Krakową Górę. Przed kapliczką wierni odmawiają różaniec i odśpiewują Litanię do Matki Bożej. W uroczystości bierze udział około pół tysiąca osób. W Niedzielę Palmową spod kościoła wyrusza procesja z nabożeństwem w kierunku obiektu sakralnego. Zatrzymuje się przy ludowych stacjach Drogi Krzyżowej.

Borkowice II

Figurę Matki Bożej Fatimskiej usytuowano w murze ogrodzenia borkowickiego kościoła parafialnego. Została zakupiona przez proboszcza, ks. kan. Marka Lurzyńskiego i ustawiona na pamiątkę ważnego wydarzenia w życiu parafii - Nawiedzenia Obrazu Matki Bożej Jasnogórskiej w dniach 10 - 11 sierpnia 2006 roku. Figurą opiekują się parafianie i siostry zakonne ze Zgromadzenia Sióstr Misjonek św. Benedykta, pracujące w parafii Borkowice. Wcześniej w tym samym miejscu znajdowała się inna figura Matki Bożej, która uległa zniszczeniu i została przeniesiona do ogrodu plebańskiego.

Wysokość figury Matki Bożej Fatimskiej wynosi 150 cm, została wykonana z żywicy syntetycznej przez producenta figur sakralnych z Nowej Soli. Figurę chroni konstrukcja ze stalowych kątowników, przeszklona z trzech stron mlecznym szkłem. Przykryta jest daszkiem dwuspadowym, pokrytym takim samym szkłem. Szerokość konstrukcji mierzy 90 cm. Pod konstrukcją umieszczone są płyty z napisami wyrażającymi intencje fundatorów. Całkowita wysokość kapliczki wynosi 215 cm.

To obiekt o niewyszukanej konstrukcji, ale o wielkich intencjonalnie wartościach. Wspomniany wcześniej napis zawiera słowa modlitwy:

„O MARYJO NIEPOKALANIE POCZĘTA
MÓDL SIĘ ZA NAMI GRZESZNYMI TERAZ
I W GODZINĘ ŚMIERCI”

Umieszczona pod nim tablica poświęcona została pamięci księdza Jana Wiśniewskiego, upamiętnia również 20. rocznicę odzyskania przez Polskę niepodległości:

Borkowice II

„NA PAMIĄTKĘ XX-LECIA NIEPODLEGŁOŚCI
OJCZYZNY ORAZ XXV-LECIA PASTERZOWANIA
W TEJ PARAFII XS JANA WIŚNIEWSKIEGO KANONIKA
SANDOMIERSKIEGO POETY
I BAJKOPISARZA AUTORA LICZNYCH
DZIEŁ NAUKOWYCH ZBIERACZA PAMIĄTEK
OJCZYSTYCH TWÓRCY PARAFII RUSKOBRODZKIEJ
MUZEÓW I PIERWSZYCH W DIECEZJI STOWARZYSZEŃ
KATOLICKICH BOJOWNIKA
O POLSKĘ WOLNĄ CZŁONKA AKADEMII
UMIĘTNOŚCI KRAKOWSKIEJ ODZNACZONEGO
ORDERAMI POLSKIMI. POTOMNYM KU PAMIĘCI
POMNIK TEN WZNOSZĄ W ROKU PAŃSKIM 1938
KATOLICKIE STOWARZYSZENIA MŁODZIEŻY
Z BORKOWIC, WOLI, RUSZKOWIC, NINKOWA,
ZDONKOVA, POLITOWA I RADESTOWA
WRAZ Z KS. WALENTYM ŚLUSARCZYKIEM
ASYSTENTEM WIKARIUSZEM”

Mieszkańcy Borkowic budują przy kapliczce ołtarz na Boże Ciało, przechodzący obok figury zatrzymują się, zdejmują czapkę, czynią znak krzyża świętego i często odmawiają krótką modlitwę.

Brogowa

Kapliczka usytuowana jest w centrum wsi. Należy do lokalnej społeczności. Wybudowana została najprawdopodobniej w roku 1906. Na figurce widnieje data powstania.

Inspiratorami wybudowania kapliczki byli mieszkańcy wsi Brogowa, a fundatorem jej był dziedzic ze wsi Janików, Krasieński. Według przekazów miejscowej ludności kapliczka w Brogowej powstała jako wyraz wdzięczności dziedzica Krasieńskiego za udostępnienie terenów do polowań. Nieznane jest nazwisko wykonawcy obiektu. Opiekę nad kapliczką sprawują mieszkańcy wsi. Dbają oni o jej wygląd, remontują ją i dekorują.

Na frontowej ścianie kapliczki, w płytkiej niszy umieszczony jest obraz Matki Boskiej Częstochowskiej. Na szczycie konstrukcji znajduje się krzyż z wizerunkiem Jezusa. Konstrukcję kapliczki stanowi podstawa składająca się z czterech stopni oraz uskokowy trzon z trzech prostopadłościaków, zmniejszających się ku górze. Trzon zakończony jest nakrywą w kształcie ściętego ostrosłupa. Na niej umieszczony jest krzyż. Całkowita wysokość kapliczki wynosi 335 cm, w tym trzonu ze schodkami - 255 cm, krzyża - 80 cm. Kapliczka wykonana jest z piaskowca. Krzyż pierwotnie wykonany był z granitu, a obecnie jest drewniany. Kapliczkę zabezpiecza metalowe ogrodzenie z furtką.

W niszy ostatniego trzonu kapliczki, jak już wspomniano wyżej, znajduje się obraz Matki Boskiej Częstochowskiej z Dzieciątkiem Jezus. Należy zaznaczyć, że umieszczenie obrazu jest ewenementem wśród kapliczek na ziemi przysuskiej. Najczęstszą formą przedstawienia wizerunku Maryi na tym terenie jest bowiem rzeźba. U podstawy kapliczki położono zniszczoną w wyniku upadku postać Chrystusa Ukrzyżowanego z granitu.

Brogowa

Kapliczka przetrwała bez większych uszczerbków pierwszą i drugą wojnę światową. Około roku 1950 uległ zniszczeniu granitowy krzyż, zrzucony przez wicher, wcześniej nadwątlony erozją. Na jego miejscu umieszczono krzyż drewniany.

Kult Matki Bożej jest widoczny szczególnie w maju, kiedy odbywają się majówki ku Jej czci. Mieszkańcy wsi gromadzą się wtedy przy kapliczce, modlą się i śpiewają pieśni maryjne. Przechodzący obok kapliczki czynią znak krzyża świętego jako wyraz oddawania czci Matce Chrystusa.

Gałki Rusinowskie I

Prawie zapomnianym obiektem kultu maryjnego jest kapliczka znajdująca się na terenie posesji Jana Kucharczyka we wsi Gałki Rusinowskie. Usytuowanie jej - za zabudowaniami gospodarskimi - sugeruje, że w XIX wieku Gałki miały inny układ dróg. Kapliczka była kiedyś zwrócona frontem do dawnego szlaku pielgrzymek ze Skrzyńska do Drzewicy. Ten trakt widnieje na XVI-wiecznych mapach.

Trudno jest ustalić dokładną datę wykonania kapliczki. Nie pamiętają jej najstarsi mieszkańcy wioski. Ale wygląd obiektu może wskazywać, że pochodzi on z początku XIX wieku.

Podobnie nie jest znany jego twórca czy wykonawca. Mógł nim być jeden spośród okolicznych rzemieślników. Nieznany jest także fundator (lub fundatorzy). Może kapliczka powstała dzięki zaangażowaniu lokalnej społeczności.

Figurkę stanowi trzon murowany w kształcie prostopadłościanu. Jej podstawę wykonano z płyt kamiennych o wymiarach 100 x 100 cm, nie są połączone spoiną. Pierwszy człon trzonu o wysokości 100 cm zakończony jest gzymsem z czterech warstw o grubości 7 cm. Na gzymisie znajduje się drugi człon trzonu. Jego wysokość wynosi 50 cm. Podobnie jak pierwszy zwieńczony jest gzymsem - boniami tynkarskimi. Na nim znajduje się trzeci trzon zakończony daszkiem dwustronnym wykonanym z dachówek.

W ostatniej płycie kamiennej znajduje się nisza, w której umieszczono gipsową postać Matki Boskiej o wysokości 250 cm. Stoi ona na podstawie w udrapowanej białej szacie z niebieskimi elementami. Ręce Maryi składają się w geście błogosławieństwa. Wnęka pomalowana jest na kolor niebieski. Trzon figurki pokrywa tynk cementowo-wapienny. Widnieją na nim liczne pęknięcia i ubytki.

Galki Rusinowskie I

Konstrukcję figurki wykonano z miejscowego kamienia. Na skutek oddziaływania warunków atmosferycznych, postępującej erozji budowli uzupełniono ubytki kamienia ceglami z gliny. Tynk pomalowano na biało.

Wokół powstania kapliczki krąży legenda. Głosi ona, że postawiono tę figurkę jako wotum za uratowanie od epidemii tyfusu, który niegdyś panował na tym terenie.

Obecne położenie kapliczki na terenie posesji Kucharczyków utrudnia mieszkańcom wsi dostęp do tego obiektu maryjnego. Nie modlą się oni przed figurką tak jak dawniej, zanim wytyczono nową drogę, a przy niej wybudowano dom mieszkalny. Gospodarstwo zostało ogrodzone i kapliczka znalazła się na prywatnym terenie. Pieczę nad nią sprawuje rodzina Jana Kucharczyka.

Gałki Rusinowskie II

W pobliżu wsi Gałki Rusinowskie, przy drodze polnej prowadzącej do Nieznamierowic znajduje się figura Matki Bożej Niepokalanej, wzniesiona na miejscu starego zaniedbanego krzyża,⁴ którym mieszkańcy się nie interesowali. Fundatorem i właścicielem kapliczki jest Stanisław Piecyk. Jego ojciec, Aleksander Piecyk, kupił ziemię, na której stał niegdyś krzyż. Inni mieszkańcy wsi nie byli zainteresowani jej budową.

Jesienią 1981 roku Mieczysław Gapys wykonał figurę w swoim zakładzie w Żdżarkach (koło Nowego Miasta nad Pilicą). Obiektem opiekuje się rodzina Piecyków z fundatorem na czele. Opieka polega na strojeniu kapliczki kolorowymi wstążkami w maju, na dbaniu o czystość wokół kapliczki oraz na odnawianiu (malowaniu) obiektu.

Kapliczka w Gałkach Rusinowskich ma podobną formę do wielu już wcześniej opisanych obiektów. Ma ona kształt zwężającego się prostopadłościanu. Posadowiona jest na płycie betonowej o grubości 25 cm. Na niej wykonano trzon główny składający się z trzech członów. Pierwszy człon o poszerzonej podstawie ma wymiary 55 x 50 cm, a wysokość wynosi 60 cm. Jego frontowa płaszczyzna pomalowana jest na biało z niebieskim obramowaniem.

Drugi człon o zmniejszonych rozmiarach ma wysokość 40 cm, a jego frontowa płaszczyzna ma taką samą fakturę jak człon dolny. Na niej widnieje data powstania kapliczki:

„1981”

⁴ Krzyż postawiony został przez Albina Modrzeckiego (mieszkańca Gałek) w intencji jego potomstwa oraz z prośbą o urodzajne plony. Krzyż z biegiem lat uległ zniszczeniu, na dodatek nie dbano o niego. Fundator kapliczki postanowił zbudować ją dla uczczenia intencji Albina Modrzeckiego.

Gałki Rusinowskie II

Ostatni, zasadniczy człon figurki ma wysokość 90 cm, znajduje się w nim oszklona wnęka, w której umieszczona jest figurka Matki Bożej otoczonej różami (wysokość figury - 50 cm; szerokość - 20 cm). Człon nakrywa daszek czterospadowy o kształcie ściętego ostrosłupa. Na nim umieszczono betonowy krzyż z ukrzyżowaną postacią Chrystusa. Ma on wysokość 60 cm. Całość kapliczki mierzy 280 cm. W płaszczyźnie członu zasadniczego pod wnęką jest napis:

„O MATKO NIE OPUSZCZAJ NAS”

Figurka wykonana jest z kamienia i betonu. Ogrodzono ją metalowym płotkiem z kątowników i prętów stalowych. Poza frontowymi płaszczyznami cała jest pomalowana na niebiesko.

Ze względu na lokalizację figury (poza wsią) nie odbywają się przy niej majówki. Dawniej kondukt pogrzebowy zatrzymywał się przy kapliczce, odśpiewując pieśń pożegnalną.

Gliniec

W Glińcu, przy mostku na trasie Przysucha - Potworów, obok zabudowań w posesji nr 30 znajduje się figurka Matki Bożej.

Obiekt został wybudowany w 1988 r. dzięki staraniom mieszkańców wsi. Byli oni fundatorami i jednocześnie wykonawcami kapliczki w intencji wyproszenia błogosławieństwa za pośrednictwem Matki Bożej u Jej Syna. Zajęła ona miejsce starego, drewnianego krzyża, który uległ zniszczeniu. O samym krzyżu wiadomo niewiele. Można stwierdzić, że stał w tym miejscu "od zawsze".

Figurka Matki Boskiej została wykonana z betonu. Jej konstrukcję stanowi dwuczłonowy trzon umieszczony na dwustopniowej podstawie zbudowanej na planie kwadratu. Wymiar stopni podstawy: dolny - 200 x 200 cm, górny - 160 x 160 cm. Na podstawie stoi trzon (pierwsza część) o wymiarach 80 x 40 cm i wysokości 100 cm. Jest on pomalowany na niebiesko i zwieńczony jednowarstwowym gzymsem. Na jego frontowej ścianie widnieją wyryte słowa czterowiersza:

„ROK 1988. MATKO, BŁOGOSŁAW NAM”

Litery pomalowane są na czarno. Na warstwie gzymsowej znajduje się druga część trzonu o wymiarach 50 i 40 cm, wysokości 1 m. W trzonie znajduje się nisza, a w niej gipsowa figurka Matki Boskiej w białej sukni z narzuconym na ramiona błękitnym płaszczem. Jej rozłożone ręce symbolizują oczekiwanie na człowieka i gotowość przytulenia go do siebie. Oczy i twarz Matki wskazują na Jej z troską. Figurkę z gipsu chroni szklana szyba. Obiekt posiada jednowarstwowe gzymsowe zwieńczenie. Na nim usytuowany jest krzyż, do którego przymocowano odlaną z żeliwa postać Ukrzyżowanego Jezusa. Korona łączy ręce figury Jezusa. Górna część konstrukcji figurki

Gliniec

jest pomalowana na biało. Wysokość kapliczki wynosi 240 cm. Obiekt ogrodzony jest płotkiem z niskich, drewnianych sztachetek.

Przed kapliczką Matki Bożej gromadzą się mieszkańcy Glińca w modlitwach i śpiewie każdego roku w maju podczas majówek.

Głuszyna

Przy wiejskiej drodze z Klwowa do Kłudna na początku miejscowości Głuszyna (od strony Klwowa) znajduje się kapliczka Matki Bożej Niepokalanie Poczętej z 1936 roku. Inicjatorami i fundatorami budowy kapliczki są mieszkańcy wsi.

Nieznany jest wykonawca obiektu, jak też i miejsce jego powstania. Figurka zbudowana jest z cegły, a we wnęce umieszczono gipsowy odlew Maryi o wysokości 37 cm.

Podstawę konstrukcji stanowi płyta fundamentowa, na której posadowiono czteroelementowy trzon o kwadratowym przekroju i układzie schodkowym. Pierwszy człon ma 80 cm, drugi - 70 cm, trzeci - 60 cm i czwarty - 50 cm. W ostatnim wykonano wnękę zwieńczoną łukiem o szerokości 23 cm i wysoką na 42 cm.

Na frontowej płaszczyźnie trzeciego prostopadłościanu umieszczono napis:

„O MATKO NIE OPUSZCZAJ
MIESZKAŃCÓW WSI GŁUSZYNY”⁵

Trzon zwieńczono piętnastocentymetrową płytą gzymsową, wystającą 5 cm poza obrys czwartego elementu. Na niej zamocowano żelbetonowy krzyż o wysokości 60 cm, na którego ramionach znajduje się żeliwna postać Ukrzyżowanego Jezusa.

Cały obiekt jest otynkowany, pomalowany na biało i mierzy 240 cm. Wokół niego wykonano ogrodzenie z kątownika stalowego i metalowych prętów.

⁵ W czasie II wojny światowej Niemcy zbombardowali okolice kapliczki, ale figurka pozostała nienaruszona.

Głuszyna

Kapliczką opiekują się mieszkańcy wsi, szczególnie rodziny: Koryckich, Laskowskich, Gawrysiów i Poterałów.

W przeszłości przed tym obiektem kultu maryjnego zatrzymywał się kondukt pogrzebowy, a okoliczni mieszkańcy żegnali zmarłego. W maju śpiewano pieśni i odmawiano Litanie Loretańską. Obecnie te formy czczenia Matki Bożej zanikły. Kiedy przez miejscowość pielgrzymują na Jasną Górę grupy z diecezji łomżyńskiej i warszawsko-praskiej, zatrzymują się przed figurką i składają kwiaty.

Goździków I

Figurka przy ulicy Głównej 60.

Właścicielem wspomnianej figury Matki Bożej jest społeczność lokalna. Z fundacji i inicjatywy mieszkańców wsi w 1929 roku powstał obiekt kultu maryjnego. Obecnie społeczność Goździkowa sprawuje opiekę nad figurą. Wyraża się ona w dbałości o jej wystrój i dekorowaniu figurki z okazji świąt maryjnych. Na pokrycie kosztów ozdabiania figurki zbierana jest we wsi składka. Wykonana została w Białaczowie i zmontowana na miejscu jej obecnego usytuowania.

Konstrukcję figurki stanowi murowany, trzyczęściowy trzon usytuowany na podstawie z cegły, otynkowanej o wymiarach 150 i 140 cm. Na niej mieści się mniejsza konstrukcja (122 i 112 cm), na której umieszczono napis:

„OFIARA WSI GOŹDZIKÓW
1929 R.”

Na mniejszej podstawie znajduje się pierwsza część trzonu, a na nim druga o mniejszych od poprzedniej wymiarach, która jest zwieńczona gzymsem. W trzecim, zasadniczym członie obiektu znajduje się nisza o szerokości 30 cm i 55 cm wysokości, a w niej gipsowa postać Matki Bożej. Figurka zakończona jest wklęsłym ostrosłupem, wieńczy ją kopuła z krzyżem. Na głównej części członu, tuż pod figurką Matki Boskiej, widnieje napis:

„KRÓLOWO POKOJU, MÓDL SIĘ ZA NAMI”

Gipsowa postać Matki Jezusa, umieszczona na podstawie, przyobleczona jest w białą szatę i narzuconą na ramiona pelerynę, także w kolorze białym. Figurkę otoczono metalową konstrukcją na cokole betonowym o boku 270 cm. Wewnątrz ogrodzenia rosną kwiaty.

Goździków I

Całkowita wysokość figurki wynosi 395 cm. Całość wykonano z piaskowca.

Figurkę wybudowano z wdzięczności Matce Bożej za ochronę przed chorobami. Drogą ustną krąży też informacja o okolicznościach powstania obiektu. Otóż przed II wojną światową zamożny przemysłowiec dzierżawił ziemię w Goździkowie, za którą płacił jego mieszkańcom. Nie dzielili oni tych pieniędzy, lecz zbierali je na nieokreślony cel. Po 3-4 latach za zgromadzone środki postanowili wybudować figurkę, a wykonanie jej zlecieli rzemieślnikowi z Białaczowa.

Szczególnym miesiącem kultu maryjnego jest maj. W czasie majówek mieszkańcy modlą się i śpiewają przy figurce. Przed figurką maryjną zatrzymuje się kondukt żałobny podczas odprowadzania zmarłych na cmentarz. Mężczyźni zdejmują nakrycie głowy. Mieszkańcy wsi i przechodnie czynią znak krzyża i odmawiają modlitwę: O Maryjo bez grzechu poczęta, módl się za nami, którzy się do Ciebie uciekamy.

Goździków II

Figurka Matki Bożej przy ulicy Głównej 23. Drugi obiekt kultu maryjnego w Goździkowie wybudowany został sumptem tej części mieszkańców wsi, która zamieszkuje obszar od remizy Ochotniczej Straży Pożarnej do końca miejscowości w kierunku Opoczna. Wieś jest długa i jej mieszkańcy zapragnęli, aby w pobliżu ich domów stanęła figurka, przed którą mogliby się pomodlić w różnych intencjach i jednocześnie oddać cześć Matce Boskiej.

Obiekt religijny został wybudowany w 1953 roku. Data jego powstania sugeruje, że mogły się sprzeciwić temu przedsięwzięciu ówczesne władze. Ale nie udało im się znaleźć świadków działań podjętych w tej inicjatywie. Być może śmierć Stalina i odwilż polityczna spowodowały, że nie podjęto radykalnych kroków uniemożliwiających powstanie figurki.

Obiekt usytuowany jest na terenie posesji Piotra Kowalskiego, frontem do drogi. Pomysłodawcą jego powstania w tym miejscu był Franciszek Kowalski, a wykonawcą kamieniarz ze Zbożenny.

Jej konstrukcja składa się z podstawy i czteroczęściowego trzonu. Trzy schodki w kształcie prostokątów stanowią podstawę; pierwszy o wymiarach 150 i 140 cm, drugi - 120 i 110 cm, trzeci - 80 i 70 cm. Na najmniejszym spoczywa pierwszy człon zasadniczego trzonu. Na nim drugi z wyrytą inskrypcją:

„MATKO, NIE OPUSZCZAJ NAS.
ROK 1953”

Napis obramowany jest dwoma równoległymi, wykutymi w kamieniu spoinami, których górna część ma kształt łuku. W trzecim członie umieszczono wnękę, a w niej gipsową figurkę Matki Bożej. Nad nią znajduje się krzyż kamienny o podstawie w kształcie ostros-

Goździków II

łupa z postacią Jezusa Ukrzyżowanego. Znajdująca się w niszy postać Matki Bożej ma własną podstawę. Jest przyodziana w białą szatę i pelerynę. Ręce Maryi są rozłożone, w geście zapraszania do siebie ludzi. Figurkę osłonięto szybą. Cała kapliczka ma wysokość 380 cm i ogrodzona jest płotem z dekoracyjnie połączonych stalowych prętów.

Figurkę wykonano z piaskowca, sprowadzonego prawdopodobnie z położonej w pobliżu wsi Mechlin.

Pierwotnie w miejscu figurki stał drewniany krzyż, który z czasem uległ zniszczeniu. Resztki krzyża spalono.

Opiekę nad figurką sprawują kobiety należące do kółka żywego różańca, którego zelatorem jest mieszkanka Goździkowa, Helena Sionek. Odnawiają one i dekorują obiekt. Każdego roku w kwietniu odbywa się zbiórka pieniędzy, które przeznacza się na zakup środków do dekoracji.

Głównym elementem kultu religijnego przy figurce są modlitwy i śpiew pieśni maryjnych (np. Litania Loretańska). W czerwcu mieszkańcy wsi śpiewają litanię do Najświętszego Serca Jezusowego. Uchylenie nakrycia głowy, ukłon i znak krzyża, krótkie modlitwy są codziennymi oznakami czci oddawanej Najświętszej Panience.

Grabowa I

Na skrzyżowaniu dróg Grabowska Wola i Mokrzec, przy drodze wojewódzkiej nr 740 z Potworowa do Radomia stoi figurka Matki Bożej Niepokalanie Poczętej. Powstała ona w 1932 roku z inicjatywy mieszkańców wsi Grabowa. Oni też byli jej fundatorami.⁶ Wykonał ją kamieniarz z Przytyka.⁷

Podstawę konstrukcji obiektu stanowi płyta w formie sześcianu. Na niej znajduje się czteroczłonowy trzon, każdy o zmniejszających się wymiarach prostopadłościanów, a zwiększających się wysokościach. Pierwszy ma wysokość 20 cm, drugi 30 cm, trzeci 40 i główny 80 cm. Na płaszczyznach frontowych są stylizowane obramowania. Na trzecim członie widnieje data powstania figurki:

„1932 R.”

Na ostatnim wyryto napis:

„O MATKO NIE OPUSZCZAJ NAS
DAR MIESZKAŃCÓW GRABOWA”

Nad nim umieszczono wnękę z figurką Maryi. Po obu stronach wnęki znajdują się rozety. Kolejnym elementem obiektu jest gzyms w kształcie korony. Wprost z niej wznosi się siedemdziesięciocentymetrowy krzyż z ozdobnymi zakończeniami wierzchołka i ramion. Cała figurka została wykonana z kamienia i mierzy 3 metry. Jest pomalowana kolorem błękitnym. Dawniej na krzyżu była zamocowana, wykonana z żeliwa, postać Chrystusa. Obecnie przymocowano ją do drewnianego ogrodzenia.

Zwyczaj odbywania majówek przed figurką zupełnie zanikł.

⁶ Mieszkańcy Grabowa za tereny pod polowania na zwierzynę łowną otrzymali zapłatę w wysokości 150 zł. Za te pieniądze m.in. postawili figurkę Matki Bożej.

⁷ Wywiadu o historii powstania figurki udzielił 88-letni mieszkaniec Grabowa Jan Gniadek.

Grabowa I

Grabowa II

W środku wsi Grabowa, przy drodze z Potworowa do Radomia, na posesji państwa Wesołowskich znajduje się figura Matki Bożej Niepokalanie Poczętej. Figurę, wykonaną z betonu przez kamieniarza z Siekluk koło Białobrzegów Radomskich, ufundowali w 2000 r. właściciele gospodarstwa,⁸ na terenie którego została usytuowana.

Figura Maryi stoi na betonowym cokole. Postać Niepokalanej mierzy 90 cm, natomiast wysokość figurki wraz z cokołem wynosi 130 cm. Przed figurą umieszczono 5 białych postaci aniołków,⁹ z których każdy mierzy 46 cm.

Figurę Matki Bożej otacza konstrukcja z czterech słupków stalowych, na których znajduje się daszek, również wykonany z elementów stalowych. Pokrycie daszku stanowi blacha trapezowa, pomalowana na kolor czerwony. Konstrukcja zadaszenia tworzy swoisty baldachim osłaniający Matkę Bożą. Wymiar zadaszenia wynosi: 2 x 2 m, wysokość w szczycie - 3 m, rozstaw słupków od frontu mierzy 140 cm, natomiast rozstaw słupków bocznych - 130 cm.

Każdego roku w maju przed kapliczką Matki Bożej gromadzą się mieszkańcy okolicznych domostw, modląc się i śpiewając pieśni maryjne podczas majówek.

⁸ Państwo Wesołowscy zakupili to gospodarstwo na początku lat 90. i już wtedy myśleli o ufundowaniu figury Matki Bożej. Często pielgrzymowali do maryjnych sanktuariów i po powrocie z jednej z takich pielgrzymek ostatecznie zdecydowali o wykonaniu figury. Jednak dopiero dwa lata po śmierci gospodarza, pana Wesołowskiego, kapliczka stanęła na obecnym miejscu.

⁹ Każdy z aniołów miał się opiekować kolejnym z pięciorga dzieci państwa Wesołowskich.

Grabowa II

Gwarek

W Gwarku znajduje się figurka Matki Bożej Niepokalanego Poczęcia. Została ona zbudowana przez rodzinę Zuzanny i Kazimierza Głogowskich, mimo sprzeciwu władz komunistycznych, w lipcu 1972 roku. Obiekt usytuowany jest na terenie prywatnej posesji, w przydrożnym ogródku fundatorów, przy drodze prowadzącej z Przysuchy do Końskich.

Samą figurkę Matki Bożej rodzina Głogowskich zakupiła w Częstochowie, a ściany, dach, podstawę, tablicę pamiątkową kapliczki wykonał Kazimierz Głogowski wraz z synami w stodole, w tajemnicy. Kapliczka ma wysokość 250 cm, szerokość u podstawy dolnej wynosi 120 cm, a górnej - 60 cm, głębokość - 40 cm. Zbudowana została z cementowych płyt. W jej górnej części, w niszy za szklaną szybą, umieszczona została figura Matki Bożej o wysokości 65 cm. Ta część konstrukcji zwieńczona jest daszkiem, na szczycie którego znajduje się krzyż. Poniżej niszy znajduje się tablica z pamiątkowym napisem:

„MARYJO, KRÓLOWO POLSKI,
MÓDL SIĘ ZA NAMI”

Impulsem do powstania kapliczki była peregrynacja kopii obrazu Matki Boskiej Częstochowskiej. Ówczesny proboszcz zachęcał mieszkańców do dekorowania domów, obok których prowadził szlak wędrówki obrazu. Każdy z mieszkańców miał dodatkowo przyozdobić swój dom kolejnym wezwaniem z *Litanii loretańskiej*. Rodzinie Głogowskich przypadły słowa: „Święta Boża Rodzicielko, módl się za nami!”. Przyozdobili więc swój dom tym wezwaniem oraz obrazem Matki Bożej. Tak powstał pomysł postawienia figurki przed domem. Głogowscy postanowili wybudować kapliczkę jako wotum za peregrynację. Ówczesne władze były przeciwne powstawaniu kapli-

Gwarek

czek, dlatego kapliczka musiała być budowana po kryjomu. Przygotowane w stodole elementy, z których miał powstać obiekt, zmontowano nocą, przy świetle księżyca, aby uniknąć reakcji władz. Rano, gdy kapliczka stała już w ogródku, ktoś niezyczliwy doniósł o niej władzom. Wkrótce pojawiła się milicja i przedstawiciele władz, którzy nakazali natychmiast zdemontować kapliczkę (rodzina nie miała pozwolenia na budowę). Głogowscy nie zgodzili się na rozbiórkę. Nałożono na nich karę grzywny w wysokości 50 tys. złotych, a po odmowie zapłaty skazano ich na karę pozbawienia wolności na okres 5 lat. Ten wyrok przyjęła na siebie Zuzanna Głogowska, gdyż nie chciała pozwolić na rozebranie kapliczki. Powiedziała: „Skoro zasłużyłam na tę karę, to ją odbędę, ale kapliczki nie rozbiore”. Czekwała na dzień, w którym miała rozpocząć odbywanie kary, lecz milicja się nie pojawiła. Po pół roku od terminu wymierzenia wyroku sprawa została umorzona. Nikt więcej nie pojawił się w rodzinie Głogowskich w związku z tą sprawą.

Od momentu powstania do chwili obecnej kapliczką opiekuje się rodzina Głogowskich. Jej członkowie dbają o wygląd zewnętrzny i stan techniczny kapliczki, odnawiają i pielęgnują ogródek wokół niej.

Do dziś w domu Głogowskich odbywają się comiesięczne spotkania członków koła różańcowego. W każdą pierwszą niedzielę miesiąca i w ciepłe dni mieszkańcy modlą się przy figurce Matki Bożej. Właściciele są dumni z tego, że mogą w ten sposób czcić Maryję. Są szczęśliwi, gdy widzą ludzi, którzy, mijając figurkę, oddają jej cześć poprzez uczynienie znaku krzyża, ukłon, zdjęcie czapki czy też zatrzymanie się i chwilę zadumy.

Janików I

Figurka Matki Bożej przy ulicy Ogrodowej. Kapliczka powstała najprawdopodobniej w roku 1794. Taka data z łacińską inskrypcją umieszczona jest na figurce. Fundatorem obiektu była rodzina Wąsowiczów, ówczesnych właścicieli wsi Skrzyńsko, Janików, Gliniec.

Nieznany jest wykonawca postaci Matki Bożej, natomiast konstrukcja kolumnowa została prawdopodobnie wykonana przez mieszkańców wsi.

Głównym elementem konstrukcyjnym figurki jest kolumna w kształcie walca postawiona na czterobocznej podstawie o wysokości 80 cm. Średnica kolumny wynosi 40 cm. Zakończenie jej stanowi czteroboczny gzyms, na którym stoi postać Matki Bożej.

Fundament obiektu wykonany jest z płyty betonowej o wymiarach 100 i 100 cm, na której umieszczono gzymsową (odwróconą) podstawę czworobocznego członu kolumny o wysokości 4 m. Okrągła kolumna posiada ubytki. Obecny stan techniczny wskazuje, że była ona remontowana - dotyczy to posadowienia fundamentu figurki. Wykonana jest z kamienia. Trzon podstawy wykonany z cegły jest otynkowany. Na figurce umieszczony jest herb Wąsowiczów. U podstawy kolumny znajduje się napis w języku łacińskim na bocznej ścianie.

Przyczyną wybudowania figurki było - według legendy - zdjęcie z rodziny Wąsowiczów ekskomuniki, która została nałożona za niepłacenie dziesięciny. Dotyczyła ona Józefa, Stanisława oraz ich matki Barbary z Janickich. Ówczesny proboszcz parafii Skrzyńsko, Tomasz Korwin-Kochanowski, zawarł z nimi ugodę, na mocy której po wpłaceniu 600 zł ekskomunika została zdjęta.

Janików I

Postać Matki Bożej zwrócona jest w stronę drogi i przedstawia Matkę Bożą w szacie okrywającej całą jej wysokość. Ręce jej złożone są na piersi.

Mieszkańcy Janikowa figurkę nazywają Świętym Florianem. Prawdopodobnie dlatego że na płycie z łacińską inskrypcją pierwsze widoczne litery tworzą dwie sylaby:

„DO FLO...”

Opiekę nad kapliczką sprawują okoliczni mieszkańcy Janikowa (nie wszyscy, bo we wsi znajdują się jeszcze inne figurki Matki Bożej). Wyraża się ona w dbałości o wygląd i stan techniczny obiektu.

Przechodnie oddają cześć Matce Bożej przez zdjęcie nakrycia głowy (mężczyźni) i pokłonienie się, a kobiety wykonują znak krzyża czy też krótko się modlą.

Janików II

Drugim obiektem kultu w Janikowie jest figura Matki Bożej usytuowana na skrzyżowaniu dróg - głównej i bocznej, prowadzących przez wieś. Miejsce to stanowi swoiste „rondo”. Figurka została wybudowana w pierwszej połowie XIX w. z inicjatywy mieszkańców wsi. Zebrali oni pieniądze na jej wykonanie.

Kapliczkę wykonano na miejscu. Konstrukcję, na której ustawiono figurę przedstawiającą postać Matki Bożej, stanowi trzon w formie prostopadłościanu wykonany z cegły, zakończony gzymsem. Ustawiony jest na podstawie wykonanej z betonu w formie czterobocznych schodków. Całość podstawy i trzonu otynkowano. Obiekt ma wysokość 3 m. Postać Matki Bożej wykonano z kamienia. Na figurce nie umieszczono żadnych napisów. Wokół figurki, na betonowym cokole, znajduje się ogrodzenie - półmetrowy, drewniany płotek.

Figurkę wybudowano w podziękę Matce Bożej za łaski i wstawiennictwo u Jej Syna, aby Chrystus otaczał opieką mieszkańców wsi.

Figurka była już - z uwagi na jej usytuowanie - niejednokrotnie rozbita przez jadące drogą samochody. Za każdym razem przywracano jej pierwotną formę. W wypadkach nikt nie zginął. Mieszkańcy wsi uważają, że dzieje się tak za zasługą Matki Boskiej opiekującej się miejscowością.

Opiekę nad figurką sprawują Maria Stocka i Michał Ziółek. Polega ona na corocznym odnawianiu figurki (malowanie) oraz przys-
trajaniu jej otoczenia.

Przy figurce odprawiane są nabożeństwa majowe. W przeszłości, kiedy był znacznie mniejszy ruch samochodowy, zatrzymywały się przy niej konduktory żałobne.

Janików II

Obecnie droga z Przysuchy do Potworowa jest przebudowywana. Zarząd Dróg Publicznych zaproponował mieszkańcom przeniesienie figurki w inne miejsce, lecz oni nie wyrazili na to zgody. Postanowili, że pozostanie ona na środku wiejskiego ronda.

Janików III

Kapliczka z figurą Matki Bożej Niepokalanej znajduje się na posesji Stanisława i Barbary Zygartowiczów, przy ul. Głównej 70.¹⁰ Fundatorami kapliczki byli wszyscy mieszkańcy Janikowa (a konkretnie Podglińca - jak kiedyś nazywano tę część wsi).¹¹ Została wykonana przez nieznanego twórcę w 1953 roku. Wykonawcą ogrodzenia jest Lucjan Walaszczyk.

Niegdyś kapliczką opiekowali się wszyscy mieszkańcy wsi. Obecnie opiekę sprawują właściciele - Barbara i Stanisław Zygartowiczowie. Opieka polega na przystrajaniu figury, sadzeniu kwiatów wokół obiektu i odmalowaniu go w razie potrzeby.

Kapliczka jest podobna do innych obiektów kultu maryjnego na Ziemi Przysuskiej. Wyróżnia ją to, że trzon zasadniczy składa się z dwóch członów (w kształcie prostopadłościanów), które zostały wykonane z piaskowca. Jeden ma wysokość 60 cm, a drugi 90 cm. Trzon posadowiony jest na dwustopniowej betonowej podstawie (wys. 36 cm).

Podstawa i człon dolny pomalowane są na kolor niebieski. Na frontowej ścianie tego członu znajduje się wykuty napis:

„BOŻE BŁOGOSŁAW NAM
GROMADA / JANIKÓW
PODGLINIEC / 1953 R.”

¹⁰ Niegdyś teren, na którym znajduje się figurka, był własnością państwową (dzierżawił go sołtys Janikowa, Stanisław Seta), ale po komasacji (scalaniu) gruntów wszedł w posiadanie Natalii i Stefana Zygartowiczów, którzy przepisali go na własność swemu synowi Stanisławowi.

¹¹ Przed laty w miejscu obecnej figurki stał drewniany krzyż, który uległ zniszczeniu wraz z upływem lat. Podobno za namową dziedzica Romana Gniadka mieszkańcy Podglińca zebrali fundusze na postawienie dzisiejszej kapliczki.

Janików III

Na tym członie umiejscowiony jest drugi, zasadniczy człon kapliczki, w którym wydrążono wnękę, a w niej umieszczono figurkę Matki Bożej. Figurka została wykonana z gipsu i ręcznie pomalowana. Jej wysokość wynosi 48 cm. Nadproże wnęki ma łukowy kształt. Pod wnęką wykuto napis:

„O MATKO NIE OPUSZCZAJ NAS”

Człon ten zakończony jest elementem, który stanowi podstawę krzyża (72 x 41 cm) z wizerunkiem Chrystusa.

Figurka ogrodzona jest metalowym płotkiem z kątownika, zawierającym ozdobne pręty stalowe. Wysokość płotka wynosi 102 cm.

Przechodzące obok kapliczki kobiety czynią znak krzyża, a mężczyźni okazują szacunek Matce Bożej, zdejmując nakrycie głowy. Pod figurką nie odbywają się majówki.

Janki

Wieś w gminie Rusinów, w parafii Bieliny

Kapliczka z figurą Matki Bożej Fatimskiej zbudowana została na posesji Kazimierzy Chałubińskiej²⁴ mieszkającej obecnie w Wysokinie. Właścicielka działki jest również fundatorką obiektu, który powstał w miejscu dawnego pomnika żołnierzy radzieckich zamordowanych w czasie II wojny światowej.²⁵ Pomnik uległ zniszczeniu, więc właścicielka postanowiła ofiarować to miejsce Matce Bożej, zwłaszcza że rośnie tu piękny dąb, stanowiący obecnie doskonałe tło dla figury Maryi.

Jako datę powstania kapliczki mieszkańcy podają dzień 2 października 1999 r. Kamienny podest pod kapliczkę zbudował Stanisław Kopytowski, a figurę Matki Bożej zakupiła Kazimiera Chałubińska w Częstochowie. Obudowę figurki wykonał mieszkaniec Pobiednej koło Nowego Miasta nad Pilicą.

Podstawę kapliczki stanowi masywna bryła w formie prostopadłościanu, wykonana z kamienia naturalnego. Jej wymiary to: 90 x 70 cm, a wysokość wynosi 100 cm. Ściany bryły zostały ospoinowane wypukłą spoiną. Na tej podstawie ustawiona jest oszklona konstrukcja z kątownika. Tworzą ją cztery stalowe słupki. Na nich umieszczono daszek z tego samego materiału. Jest on oszklony, tak jak ściany boczne, szkłem przezroczystym. Na szczycie konstrukcji zamocowany (przyspawany) został krzyżyk. Wewnątrz przeszklenia znajduje się figurka Matki Bożej.

²⁴ Poprzednimi właścicielami gruntu byli Tomasz i Tekla Chałubińscy, teściowie obecnej właścicielki.

²⁵ W miejscu dzisiejszej kapliczki znajdował się dom, który podpalili niemieccy żołnierze. W pożarze domu zginęli trzej żołnierze radziecy - 10 stycznia 1945 roku. Na miejscu pogorzelniska powstał pomnik żołnierzy, a następnie opisywana kapliczka.

Janki

Wokół obiektu ułożono kostkę brukową, betonową w kolorze czerwonym. Wysokość całej kapliczki wynosi 250 cm.

Mieszkańcy wsi modlą się przy kapliczce w niedziele i święta, a także każdego 13 dnia miesiąca. Odpust odprawiany jest 13 maja w uroczystość Matki Boskiej Fatimskiej. Pod kapliczką śpiewane są również majówki, a także odmawiany jest różaniec - indywidualnie lub wspólnie przez mieszkańców wioski. Pani Barbara Wojtarek (pracownica Domu Opieki w Drzewicy, mieszkająca w Lipinach) ułożyła pieśń o kapliczce, która jest śpiewana w parafii Bieliny.

Janów

Przy drodze wojewódzkiej nr 749 z Przysuchy do Końskich, w pobliżu skrzyżowania dróg z Końskich do Borkowic w miejscowości Janów, znajduje się kapliczka Matki Bożej Niepokalanej. Obiekt powstał dzięki inicjatywie mieszkańców wsi.

W tym samym miejscu od 1798 roku stała figurka św. Jana Nepomucena, patrona uprzedniej parafii, do której należała miejscowość. Figurkę skradziono, a w 2002 r. mieszkańcy ufundowali kapliczkę, którą poświęcił proboszcz obecnej parafii, ks. Sławomir Gregorczyk. Po skradzionej figurce pozostał kamień i wykuta w nim data powstania obiektu.

To już druga figurka Matki Bożej Niepokalanie Poczętej na tym miejscu. Pierwsza stała bardzo krótko i została uszkodzona. Pan Władysław Pypno wywiózł tę figurę do lasów koło Zapniowa na groby polskich żołnierzy. Miejsce zniszczonej figury zajęła nowa, identyczna, zakupiona przez Mariannę Swat w Częstochowie.

Z informacji od mieszkańców wiemy, że w czasie I wojny światowej, gdy na tym miejscu oddawano jeszcze cześć św. Janowi Nepomucenowi, żołnierze schowali pod kapliczką złote polskie monety. Nieznani sprawcy po jakimś czasie wykopali te pieniądze, a byli na tyle wyrachowani, że łopatę do ich wykopania pożyczyci od mieszkańca wsi Drutarnia, który był nieświadomy intencji pożyczających. O skarbie pod figurą ludność wsi dowiedziała się po jego kradzieży.

Jest jeszcze jedno wydarzenie związane z figurą św. Jana Nepomucena - mianowicie, pewien mężczyzna nadużywający alkoholu, wracając do domu, rozżalony z powodu, że to nie jemu Święty powierzył wspomnianą tajemnicę tego miejsca, oderwał Świętemu rękę.

Janów

Kapliczkę ufundowała miejscowa ludność. Zbudowali ją mężczyźni z Janowa, na miejscu wykonując trzon podstawy.

Konstrukcję kapliczki stanowi dwustopniowa podstawa, na której usadowiony jest trzon w kształcie prostopadłościanu. Na nim spoczywa stalowa, przeszklona konstrukcja w kształcie odwróconego ściętego ostrosłupa o czterech ścianach. Całość zakończona jest czterospadowym daszkiem, na szczycie którego znajduje się stalowy krzyż z wizerunkiem Jezusa Chrystusa. Wysokość obiektu wynosi około 320 cm, z czego podstawa ma 30 cm, trzon - 150 cm, szklana obudowa - 100 cm i krzyż - 40 cm. Podstawa kapliczki wykonana jest z betonu, trzon z kamienia, figura Matki Bożej z gipsu, obudowa figurki z kątownika stalowego z przeszkleniem, dach z blachy stalowej. Kapliczka ogrodzona jest drewnianym płotkiem o wysokości 70 cm.

Gipsowa postać Matki Bożej ma własną podstawę. Maryja ubrana jest w białą suknię i niebieski płaszcz. Jej ręce są rozłożone i opuszczone. Trzon pomalowano na biało, podobnie podstawę.

Kapliczka została wybudowana jako dowód wdzięczności Matce Bożej za otrzymane łaski, jako wyraz prośby o dalsze czuwanie nad mieszkańcami wsi.

Opiekę nad obiektem sprawuje społeczność wsi, dbająca o jego estetyczny wygląd i otoczenie.

Kult oddawany Matce Bożej wyraża się w modlitwach odprawianych podczas nabożeństw majowych. Inną jego formą jest zdejmowanie nakrycia głowy przez przechodniów i pokłon składany Matce Bożej.

Klonowa

Wieś w gminie Rusinów, w parafii Skrzyńsko

Figurka Matki Bożej znajduje się na skrzyżowaniu dróg wewnątrz wsi, na placu stanowiącym własność Bronisławy Włodarczyk. Powstała w 1929 r. Jej fundatorem był dziedzic Janikowa, Krasieński, a wykonawcą miejscowy kamieniarz. Fundator - jak mówi tradycja - wybudował figurkę w podziękowaniu mieszkańcom za udostępnienie pól i lasów na urządzone przez niego polowania. Ten powód fundacji kapliczek przewija się kilkakrotnie w przekazach dotyczących budowy figurek na terenie obecnego powiatu przysuskiego.

Obiekt posiada kwadratową, dwustopniową podstawę. Na niej posadowiono trzon utrzymujący główną część figurki. Ma on formę sześcianu o krawędzi 60 cm. Na nim spoczywa główna bryła w kształcie prostopadłościanu z wnęką, w której umieszczona jest gipsowa postać Matki Bożej w niebieskim płaszczu z rozłożonymi rękami w geście zaproszenia. Niszę z figurą Maryi osłonięto szybą. Ta część zakończona jest gzymsem, na którym umieszczono krzyż z żeliwnym wizerunkiem Chrystusa. Figurka ma wysokość 280 cm.

Kapliczka wykonana jest z piaskowca. Trzon otynkowano oraz pomalowano na biało i na niebiesko (trzon główny).

Na głównej bryle widnieją słowa:

„BOŻE, BŁOGOSŁAW
MIESZKAŃCOM WSI KLONOWA.
ROKU 1929”

Wokół figurki wykonano metalowe ogrodzenie.

Opiekę nad figurką sprawują mieszkańcy wsi. Wyraża się ona poprzez odnawianie jej, sprzątanie terenu wokół niej i dekorowanie. Kapliczka należy do lokalnej społeczności.

Klonowa

Mieszkańcy wsi modlą się do Matki Bożej w sprawach osobistych, a w maju ku jej czci odprawiane jest nabożeństwo majowe i śpiewane są pieśni maryjne. Niektórzy przechodnie uchylają czapki i wykonują znak krzyża świętego przed kapliczką.

Klwów

Wieś w gminie Klwów, w parafii Klwów

Figurka Matki Bożej Niepokalanie Poczętej i Matki Bożej z Lourdes.

Przy drodze z Klwowa do Nowego Miasta nad Pilicą, w pobliżu cmentarza parafialnego w Klwowie znajduje się obiekt sakralny z 1944 roku. Postawiono go prawdopodobnie nocą, gdyż teren wokół niego był często ostrzeliwany przez okupantów. Nie jest znany jego wykonawca, ani też miejsce, gdzie powstawał.

Figurka wykonana jest z piaskowca, usadowiona na trzystopniowej betonowej podstawie o szerokości 130 cm. Na niej posadowiony jest trzon konstrukcyjny o kilku członach kamiennych. Na pierwszym z nich znajduje się napis:

„MATKO NAJŚWIĘTSZA NIE OPUSZCZAJ NAS”

Drugi zasadniczy element konstrukcyjny trzonu mierzy 70 cm i jest zakończony stylizowanym, półkolistym gzymsem. Znajduje się w nim wnęka o głębokości 26 cm, w której umieszczone są dwie figurki Maryi;¹² starsza - Matki Bożej z Lourdes (wyższa) i z lat osiemdziesiątych XX stulecia - Niepokalanie Poczęta. Nad gzymsem wykonano kolejne, jakby piętrowe zwieńczenie, z którego wznosi się krzyż o ramionach i wierzchołku zakończonych skosami w kształcie daszków.

Obiekt mierzy 350 cm. Ogrodzony jest płotkiem z metalowych prętów, ozdabianych żeliwnymi elementami. Opiekują się nim starsze mieszkanki Klwowa.

¹² Do lat osiemdziesiątych XX w. we wnęce znajdowała się postać Matki Bożej z Lourdes. Po blisko 40 latach została zniszczona Jej twarz. Jeden z mieszkańców Klwowa - syn Marii Wójcik - naprawił figurkę. Podczas pielgrzymki na Jasną Górę Franciszka Łomża zakupiła gipsowy odlew Matki Bożej Niepokalanej i na jej prośbę wstawiono go do wnętrza kapliczki. W ten oto sposób "dwie Matki Boże" czczone są przez społeczność wiejską.

Klów

Do niedawna przy figurce zatrzymywały się kondukty pogrzebowe ze wsi Brzeski, Ligęzów, Wólka Ligęzowska, udające się do kościoła parafialnego.

Majowe czczenie Matki Bożej w pieśniach śpiewanych przez kobiety także zanikło. Obecnie społeczność parafialna przychodzi w maju z procesją do figurki, by poświęcić pola uprawiane przez miejscowych rolników.

Kochanów Wieniawski

*Wieś w gminie Wieniawa,
w parafii pw. św. Katarzyny w Wieniawie*

Kapliczka z figurą Najświętszej Marii Panny Niepokalanej w Kochanowie Wieniawskim usytuowana jest na posesji Danuty i Zbigniewa Szczęśnych (Kochanów Wieniawski 58).¹³ Powstała w 1956 roku z inicjatywy i środków mieszkańców wsi jako wyraz ich zawieszenia Matce Bożej. Kapliczkę wykonał Jan Staniszewski zamieszkały w Radomiu.

Kapliczka z Kochanowa ma uniwersalny kształt, charakterystyczny dla tego typu obiektów kultu maryjnego. Wsparta jest na płycie fundamentowej o wymiarach 130 x 130 cm i grubości 20 cm. Na niej znajduje się jest dwustopniowa podstawa pod zasadniczą konstrukcję kapliczki. Kapliczka składa się z dwóch, zmniejszających swe wymiary członów: pierwszy o wymiarach 60 x 60 cm i wysokości 50 cm; drugi o wymiarach 45 x 45 cm i wysokości 80 cm. Tworzą one formę prostopadłościanu.

W drugim członie wykonana została nisza (wnęka), w której ustawiona jest figurka Matki Bożej. Nisza obramowana jest stylizowaną, wystającą na 2 cm z płaszczyzny członu ramą pomalowaną na kolor niebieski. Zwieńczenie trzonu stanowi gzyms, z którego wyrasta czterospadowy, o wklęsłych płaszczyznach daszek w kształcie ściętego ostrosłupa. Na krawędziach dwóch bocznych płaszczyzn daszku wykonano po jednej wolucie. Na płaszczyźnie frontowej widnieje relief z dwoma rozetami.

Na szczycie daszku znajduje się krzyż, na którym przymocowany jest żeliwny wizerunek Chrystusa Ukrzyżowanego. Na pierwszym członie wykuto napis:

¹³ Do 1997 roku znajdowała się na środku skrzyżowania drogi głównej wsi z drogą do sąsiednich Sokolnik Suchych, obecnie stoi parę metrów dalej od dawnego miejsca.

Kochanów Wieniawski

„JEZUS, MARIA ZBAW NAS WSZYSTKICH
1956 R.”

Kapliczka wykonana została z piaskowca. Ogrodzona jest metalowym, ozdobnym płotkiem z drobnych kształtowników stalowych, których końce zostały spłaszczone w formie serc. Wysokość obiektu wynosi 335 cm.

Opiekę nad kapliczką początkowo sprawowali wszyscy mieszkańcy wsi, szczególnie młodzież kochanowska. Obecnie obiektem opiekują się zwykle osoby mieszkające w jego sąsiedztwie. Opieka ta polega na cyklicznym odnawianiu kapliczki poprzez jej umycie i odmalowanie. Młodzież mieszkająca w sąsiedztwie co jakiś czas dogląda porządku wokół kapliczki, natomiast starsi (kobiety) dbają o to, by Maryja mogła cieszyć się barwnymi kwiatami u swych stóp. Co więcej, na podstawie kapliczki przez cały rok pali się znicz, który symbolizuje prośby mieszkańców wznoszone za pośrednictwem Matki Bożej w intencji wszystkich dusz w Czyśćcu cierpiących.

Mieszkańcy wsi zwykle modlą się przy kapliczce, kiedy obchodzone są różne święta maryjne. Szczególną uwagą cieszą się jednak majówki. Wtedy to zbiera się zarówno młodzież, jak i starsi, aby śpiewając litanie i inne pieśni ku chwale Maryi, podziękować Jej za opiekę nad Kochanowem i jego mieszkańcami.

Kolonia Dębiny

Wieś w gminie Przysucha, w parafii Skrzyńsko

W Kolonii Dębiny przy wiejskiej drodze w pobliżu lasu znajduje się figurka w kształcie krzyża z wizerunkiem Matki Bożej Częstochowskiej. Wybudowano ją w 1917 roku. Ufundowała ją miejscowa ludność w podziękowaniu Matce Boskiej za opiekę nad wsią.

Figurka została prawdopodobnie wykonana w częściach i zestawiona na miejscu. Posiada ona konstrukcję czterocłonową. Pierwszy człon stanowi podstawa dwustopniowa na planie kwadratu. Drugi człon jest bryłą w kształcie prostopadłościanu z gzymsem. Na niej umocowana jest główna część obiektu o takim samym kształcie. Na jego frontowej ścianie znajduje się wykuta, wystająca tablica, a w płytce, niewielkiej wnęce widoczny jest wizerunek Matki Bożej z Dzieciątkiem Jezus. Na zwężającym się gzymsem, który stanowi zakończenie tego członu figury, osadzony jest krzyż z kamienia. Na głównej ścianie tablicy wykute są słowa:

„NA CZEŚĆ I CHWAŁĘ PANU BOGU
TĘ PAMIĄTKĘ WYSTAWILI
WŁOŚCIANIE WSI KOLONIA DĘBINY”

i niżej:

„1917 R.”

Obiekt ma wysokość około 250 cm. Uskokowe człony mają przekroje kolejno: 60 x 60 cm i 50 x 50 cm. Wymiary podstawy wynoszą 120 x 120 cm.

Figurka wykonana jest z kamienia. Ogrodzono ją metalowymi elementami z kątownika i prętów.

Opiekę nad figurką sprawują mieszkańcy Kolonii Dębiny. Wykonują oni konieczne remonty i dekorują obiekt. Wierzą oni w opa-

Kolonia Dębiny

trżność Matki Bożej przedstawionej w figurce i liczą na Jej pomoc w trudnych chwilach. W tej wierze wychowało się już kilka pokoleń.

Mieszkańcy Kolonii Dębiny oddają hołd Bogu i Matce Jezusa w modlitwie podczas nabożeństw majowych. Przechodnie uchylają nakrycia głowy (mężczyźni) i wykonują znak krzyża. Czasem starsi odmawiają krótki pacierz.

Kolonia Ossa I

*Wieś w gminie Odrzywół,
w parafii pw. św. Jadwigi Śląskiej w Odrzywole*

Przy drodze nr 48, obok posesji oznaczonej numerem 1 znajduje się kolejna kapliczka. Zbudowana została w roku 1955, dzięki fundacji Antoniny i Jana Kacprzaków. Stanowi obecnie własność mieszkańców wsi, którzy sprawują nad nią opiekę.

Kapliczkę wykonał pan Korycki z Odrzywołu. Do jej zbudowania posłużyły tradycyjne materiały: kamień i beton.

Konstrukcję kapliczki stanowi trójstopniowa podstawa o wymiarach najniższego elementu 191 x 142 cm oraz człon zbudowany z trzech prostopadłościennych bloków piaskowca o podstawach zmniejszających się ku górze. W najwyższym członie wykonana jest nisza, w której znajduje się figurka Matki Bożej. Na szczycie kapliczki umieszczono kamienny daszek (nakrywę) w kształcie ostrosłupa, z którego wyrasta krzyż. Wysokość kapliczki wynosi około 280 cm. Dwa pierwsze stopnie podstawy mają fakturę w kolorze jasnoczerwonym. Trzeci stopień wykonany został z piaskowca. Na ścianie frontowej członu pierwszego widać napis:

„ANTONINA JAN KACPRZAK”

Obramowany jest on formą boniowanego prostokąta. Drugi człon na frontowej ścianie posiada młotkowaną fakturę płaszczyzny. Widnieje na niej data budowy kapliczki:

„1955”

Wnęka ostatniego członu posiada wokół prostokąt oznaczony boniami. Pod wnęką znajduje się napis:

„O MATKO NIE OPUSZCZAJ NAS”

Do lat 80. przy figurce odbywały się majówki.

Kolonia Ossa I

Kolonia Ossa II

Kapliczka znajduje się w obrębie posesji oznaczonej numerem 1. Została zbudowana wspólnym wysiłkiem mieszkańców wioski w 1935 roku. Są oni jej właścicielami. Szczególną opiekę nad obiektem sprawuje rodzina Kaniów, do której należy teren przylegający do kapliczki. Opieka polega na dbałości o stan techniczny i wygląd estetyczny obiektu.

Przyczyną powstania kapliczki była potrzeba mieszkańców wsi ofiarowania się Matce Boskiej i Jezusowi oraz prośba o opiekę.

Do wykonania kapliczki użyto betonu (podstawa) oraz kamienia (trzon). Konstrukcja figurki to schodkowa, betonowa podstawa, na której osadzono trzyczęściowy trzon zasadniczy, zbudowany z kamiennych prostopadłościanów. Na środkowym segmencie trzonu w ozdobnym obramowaniu znajduje się wykuta data powstania kapliczki - 1935 r. W segmencie wyższym, w osłoniętej szybie niszy umieszczono figurkę Matki Boskiej. Poniżej wykuto czterowierszowy napis:

„JEZUS MARJA / NIE OPUSZCZAJ /
MIESZKAŃCÓW WSI / KOLONII OSSA”

Na ostatnim członie postawiono kamienny element w kształcie dwóch przenikających się klinów imitujących daszek. Na nim znajduje się kamienny krzyż.

Wysokość kapliczki wynosi około 300 cm. Szerokość najszerszego elementu podstawy: 86 cm. Element, w którym umieszczono niszę, ma wymiary 37,5 cm x 32 cm x 86 cm. Obiekt ogrodzony jest betonowym, żeberkowym, prefabrykowanym ogrodzeniem o wysokości 80 cm.

Kiedyś ludzie śpiewali przy kapliczce pieśni maryjne w czasie majówek, jednak obecnie odchodzi się od tego zwyczaju.

Kolonia Ossa II

Kolonia Ossa III

W centrum wsi znajduje się kapliczka ufundowana przez Franciszka i Teklę Zawadów. Została ona wzniesiona w 1954 roku. Opiekę nad nią sprawuje wnuczka fundatorów z rodziną (Jankowscy).

Kapliczka jest wyrazem wdzięczności i zawierzenia fundatorów Matce Bożej. Została wzniesiona w czasie, gdy w Polsce panował stalinizm. Narzucone nam władze były wrogo nastawione do Kościoła i wszelkich przejawów kultu. Nie zachowały się jednak w pamięci mieszkańców szczególne wspomnienia dotyczące represji związanych z powstaniem kapliczki. Być może traktowano je już wtedy jako coś naturalnego, z czym każdy musiał się liczyć, jako cenę płaconą za przywiązanie do wiary.

Kapliczka została zbudowana na miejscu jej usytuowania. Do jej wykonania posłużyły kamień, z którego wykonano segmenty trzonu, oraz beton. Pamięć ludzka nie przechowała niestety nazwisk wykonawców obiektu.

Kapliczka jest zbliżona kształtem do innych obiektów tego typu, położonych na terenie wsi Ossa i Kolonia Ossa. Na betonowej, trójstopniowej podstawie o wymiarach najniższego stopnia 140 cm na 115 cm umieszczono trzon złożony z kilku prostopadłościennych zdobionych elementów - na nich wryto napisy. Pierwszy z nich (licząc od dołu) zawiera informację o fundatorach:

„FUNDATORZY / FRANCISZEK I TEKLA / ZAWADY”

Następny to data powstania figurki:

„1954 R.”

Ostatni napis zawiera prośbę do Matki Bożej:

„O / MATKO NIE OPUSZCZAJ / NAS”

Kolonia Ossa III

W najwyższym członie wykonano niszę, w której umieszczona jest figurka Matki Jezusa.

Na trzonie umieszczono nakrywę w kształcie ostrosłupa ściętego o wklęsłych ścianach bocznych, oddzieloną od niego gzymsem. Na niej osadzono krzyż. Kolejne elementy trzonu mają wysokości: pierwszy - 38 cm, drugi - 38 cm, trzeci - 75 cm. Cała kapliczka, łącznie z krzyżem, ma wysokość 360 cm. Ogrodzona jest ona betonowym, prefabrykowanym płotkiem o wymiarach boków 220 x 220 cm i wysokości 80 cm.

Dawniej przy kapliczce odbywały się majówki, obecnie zwyczaj ten zanika.

Kolonia Sady

Wieś w gminie Potworów, w parafii Sady

Wieś Sady należy do dekanatu drzewickiego, ale przypisana jest do ziemi przysuskiej - leży bowiem na terenie tego powiatu. Przed parafialnym kościołkiem stoi figurka Matki Bożej. Mieszkańcy wsi odnieśli się do inicjatywy jej powstania bardzo życzliwie. Została ona wybudowana w 1944 r., dzięki fundacji Magdaleny Stroińskiej. Nie jest znany wykonawca ani trzonu, ani samej postaci Matki Bożej. Została ona prawdopodobnie zakupiona i sprowadzona z zewnątrz.

Obiekt został wykonany na miejscu. Na konstrukcję figurki składa się płytowa podstawa, na której ustawiono dwuczłonowy trzon w kształcie prostopadłościanu. Pierwsza jego część ma wysokość 40 cm, na niej umieszczono drugi, zasadniczy, na którym stoi figura Matki Bożej. Trzon jest murowany i otynkowany. Figurka mierzy ok. 300 cm. Na ścianie frontowej umieszczony jest napis:

„O MARYJO, O PANI, O MATKO NASZA,
POMNIJ ŻEŚMY TWOI / 1944 R.”

Na tylnej ścianie trzonu znajduje się wyryty napis:

„FUNDATORKA Ś. P. MAGDALENA STROIŃSKA”

Podstawa pomalowana jest na niebiesko, pierwszy człon na biało. Drugi, zasadniczy ma podstawę uskokowo zwężającą się ku górze. Jest zakończony dwuwarstwowym gzymsem. Podstawa członu, gzyms i narożniki pomalowane są na niebiesko, ściany boczne na biało. Postać Matki Bożej jest odziana w białą suknię, a na nią narzucony jest niebieski płaszcz z białym podbiciem. Figura przepasana jest w talii białym sznurem. Na jej głowie spoczywa biała chusta. Ręce rozłożone są w geście zaproszenia. Dłonie i stopy mają kolor różowy. Pod stopami Matki Boskiej umieszczony jest brązowy wąż. Obok figurki rosną okazałe, dobrze utrzymane iglaste krzewy ozdobne.

Kolonia Sady

Opiekę nad figurką sprawują parafianie. Mieszkańcy pobliskich wsi należących do parafii dbają o porządek wokół niej, zajmują się dekoracją, a gdy trzeba również remontami.

Mieszkańcy często indywidualnie modlą się przy figurce. Kult Matki Bożej wyrażany jest głównie poprzez śpiew podczas majówek i święta Bożego Ciała.

Figura została zbudowana ku pokrzepieniu serc ludzi po zakończonej wojnie. Zdjęcie ukazuje piękno figurki na tle kościoła. Przedstawia ono obecny stan obiektu.

Komorów I

Wieś w gminie Wieniawa, w parafii Skrzynno

W środku wsi Komorów, w ogródku należącym do Zofii Kłak (Komorów 47) stoi kapliczka z figurką Matki Bożej Niepokalanej.¹⁴ Została wykonana w 1936 roku, prawdopodobnie w Skrzynnie przez pracującego w okolicznych kamieniołomach Waclawa Biedrzyckiego. Figurkę ufundowali mieszkańcy wsi jako wyraz zawierzenia Matce Bożej.¹⁵

Opiekę nad kapliczką sprawuje obecnie Zofia Kłak, jej rodzina oraz najbliżsi sąsiedzi. W 2009 roku kapliczka została w całości pomalowana farbą „srebrzanką” przez właścicielkę posesji.

Kapliczka w Komorowie składa się z trzech zwężających się ku górze członów. Fundament obiektu stanowi płyta betonowa o wysokości 20 cm. Na niej wykonano kwadratowy stopień o wymiarach 100 x 100 cm i wysokości 10 cm, na którym posadowiony jest pierwszy człon figurki. Na ścianie frontowej członu znajduje się wysunięta poza jego lico płyta kamienna. Człon ten ma wymiary 60 x 60 cm, a jego wysokość wynosi 30 cm. Z niego wyrasta następny, drugi człon o wymiarach 55 x 55 cm i wysokości 45 cm. Zakończony jest on gzymsem zmniejszającym się ku górze. Na nim wykonano człon zasadniczy o wymiarach 45 x 45 cm i wysokości 100 cm. Jest on zwieńczony gzymsem dwuwarstwowym o grubości 20 cm.

We frontowej ścianie wykonano wnękę z półkolistym sklepieniem. Jej szerokość wynosi 20 cm, wysokość - 35 cm, głębokość - 10 cm. W niszy umieszczona jest miniaturowa (26 cm), porcelanowa figura

¹⁴ Przed komasacją pól figurka stała przy skrzyżowaniu dróg z Komorowa na Kolonię Komorów, a po 1948 r. na posesji Antoniego i Józefy Kłaków, pierwotnych właścicieli gruntu, na którym obecnie usytuowana jest kapliczka.

¹⁵ Staw w Komorowie został wydzierżawiony Żydom. Podobno za pieniądze z tej dzierżawy mieszkańcy postanowili ufundować figurkę Matki Bożej.

Komorów I

Matki Bożej. Na gzymsie wykonano stylizowaną podstawę, a na niej umieszczono betonowy krzyż, do którego przymocowana jest żeliwna postać Chrystusa Ukrzyżowanego. Wysokość krzyża z podstawą wynosi 105 cm. Cały obiekt mierzy 320 cm. Na członie zasadniczym wykuto napis:

„O MARYJO! BEZ GRZECHU POCZĘTA
MÓDL SIĘ ZA NAMI
KTÓRZY SIĘ DO CIEBIE UCIEKAMY”

Znajdziemy tu również datę roczną powstania kapliczki:

„1936 R.”

Dawniej pod kapliczką gromadzili się ludzie. Śpiewano majówki, a w październiku odmawiano wspólnie różaniec, szczególnie w czasie okupacji niemieckiej. Obecnie te formy kultu zanikły, prawdopodobnie dlatego że w sąsiedztwie kapliczki zbudowano dom katechetyczny i tam są odprowadzane w maju i październiku nabożeństwa, a w niedzielę (w te miesiące) msza święta.

Komorów II

W Komorowie znajduje się figurka Matki Boskiej. Położona jest w środku wsi na prywatnej posesji fundatora - rodziny Ślizaków. Obiekt został wybudowany na chwałę Matki Bożej w 2000 roku.

Konstrukcję obiektu wykonano na miejscu i stanowi ją wymurowany czworobok posadowiony na betonowej płycie fundamentowej. Podstawę tworzą dwa stopnie w kształcie kwadratu, pierwszy ma wymiar boku 100 cm. Na nich znajdują się trzy człony o uskokach zmniejszających szerokość członów (ku górze). Ostatni o szerokości 60 cm posiada wnękę w kształcie prostokąta, otynkowaną i obieloną. We wnęce umieszczona jest gipsowa postać Matki Bożej. Nisza jest przeszklona. Ostatni człon wieńczy metalowy krzyż. Figurka, wykonana z cegły klinkierowej na zaprawie cementowej, mierzy 220 cm. Okala ją ogrodzenie z metalowych elementów z kształtownika, a każdy pionowy element ogrodzenia zakończony jest iglicowym detalem z żeliwa.

Obiektem opiekują się mieszkanki wsi. Przystrajają go przez cały rok kwiatami.

Przy kapliczce odprawiane są nabożeństwa majowe i trwają modlitwy w październiku. Przechodzący w pobliżu wierni wykonują znak krzyża, a niektórzy mężczyźni uchylają nakrycia głowy.

Komorów II

Krzesławice

Wieś w gminie Rusinów, parafia Smogorzów

Figura Matki Bożej Niepokalanie Poczętej została usytuowana przy drodze z Przysuchy do Odrzywołu. Kapliczka powstała w 2004 roku. Jej fundatorami byli mieszkańcy, którzy w Urzędzie Gminy w Rusinowie sami postarali się o zgodę na wybudowanie obiektu sakralnego. Dachówkę ufundowała firma Rupp Ceramika ze Skrzyńska, a kostkę brukową wokół kapliczki - pan Waldemar Owczarski.

Kapliczka została wybudowana w miejscu, w którym wcześniej stał drewniany krzyż. Ludzie postanowili zlikwidować krzyż, ponieważ stanowił on zagrożenie (mógł się w każdej chwili przewrócić). Nie chcieli go jednak niszczyć, gdyż oznaczałoby to profanację świętego obiektu. Ks. Andrzej Wierzbicki zaproponował, aby go spalić, a na jego miejsce postawić nowy, natomiast prochy starego krzyża umieścić w fundamentach kolejnego obiektu. Mieszkańcy uznali jednak, że trwalsza będzie kapliczka. Kilkakrotnie spotkali się i ustalili wstępną kwotę składki. Gmina nie zgodziła się na dofinansowanie (byłoby to niezgodne z przepisami). Ludność zebrała więc samodzielnie kwotę na wybudowanie kapliczki. Wszyscy chętnie pomagali, ale kilka osób nadzorowało pracę: Bożena Michałek (która znalazła w Internecie kilka projektów kapliczek, wydrukowała je i pokazała mieszkańcom, po czym wspólnie wybrali ostateczny projekt), Krzysztof Gajewiak, Dariusz Arkabuz, Kazimierz Marasek. Kilka osób wybrało się do Częstochowy w celu zakupu figury.¹⁶ Po wybudowaniu kapliczki odbyła się uroczysta msza święta, której przewodniczył ks. Andrzej Wierzbicki - były proboszcz parafii Smogorzów - dokonując również poświęcenia nowego obiektu.

¹⁶ Miejsce zakupu nie było przypadkowe, wybrano je, po pierwsze dlatego że w Częstochowie studiowała jedna z kobiet (w czasie egzaminów chodziła na Jasną Górę, by prosić o pomoc w zaliczeniach); po drugie - Częstochowa to miejsce święte.

Krzyszlawice

Kapliczką opiekują się najbliżsi mieszkańcy z jej sąsiedztwa (na zmianę); opieka polega na podlewaniu kwiatów, koszeniu trawy wokół obiektu oraz strojeniu kapliczki.

Kapliczkę Matki Bożej wykonano na betonowym fundamencie płytowym. Jej konstrukcję stanowią cztery ściany wykonane z cegły klinkierowej licowanej, w kolorze piaskowym, na zaprawie cementowo-wapiennej. Tylna ściana jest pełna, natomiast dwie boczne oraz frontowa mają otwory o szerokości 100 cm i wysokości 200 cm, zakończone u góry nadprożem łukowym. Narożniki ścian mają przekrój 1,5 ´ 1,5 wielkości cegły. Warstwy cegieł są wypoinowane (spoiny wklęsłe).

Wymiary kapliczki to 220 x 180 cm; otwór ma szerokość 100 cm. Ściany przykryte są dachem czterospadowym z dachówki ceramicznej karpiówki (pokrycie w łuskę).

Wewnątrz kapliczki znajduje się postument, na którym ustawiony jest gipsowy posąg Matki Boskiej - ma ona wysokość 115 cm. Nad wejściem znajduje się napis - data roczna wybudowania kapliczki. Na wierzchołku dachu ustawiony jest krzyż. Wysokość całkowita kapliczki wynosi 270 cm. Wokół niej znajduje się utwardzona nawierzchnia wykonana z kostki betonowej „bauma” w kolorze czerwonym.

Obecnie przy kapliczce odprawiane są nabożeństwa majowe, a także różańcowe. Jednak te formy kultu zanikają - w roku 2008 na majówki przybywało znacznie więcej ludzi, natomiast w 2009 roku większość uczestników nabożeństw stanowiły gimnazjalistki.

Kuźnica

Wieś w gminie Przysucha, parafia Ruski Bród

We wsi przy drodze prowadzącej z Przysuchy do Końskich powstała w 1939 r. figurka Maryi Niepokalanie Poczętej. Wykonawcą jej był miejscowy rzemieślnik, a fundatorami stali się Tadeusz i Barbara Barańscy.

Konstrukcję obiektu stanowi podstawa z betonu, w którą wmurowany jest człon z kamieni polnych w kształcie ściętego ostrosłupa. Na jego szczycie zbudowano kolejny człon z jednowarstwowym gzymsem, na którym znajduje się gipsowa postać Matki Bożej. Figura ma dwuwarstwowa podstawę. Na frontowej ścianie kamiennego członu figurki umieszczona jest tablica ze słowami:

„O MARYJO NIEPOKALANIE POCZĘTA,
NASZA MATKO I KRÓLOWO, OPIEKUJ SIĘ NAMI TERAZ
I W GODZINIE ŚMIERCI
I NA SĄDZIE BOŻYM.
FUNDATOROWIE T. I B. BARAŃSCY W 1939 R.
POŚWIĘCIŁ KS. KANONIK JAN WIŚNIEWSKI
W ROKU 1940”

Dolny, kamienny trzon ma wysokość 180 cm, następny - 60 cm, a sama postać Maryi - 120 cm. Podstawa betonowa ma wymiary 180 x 180 cm. Pierwszy jej człon wykonany jest z kamienia polnego na zaprawie cementowej. Ma wyraźnie zaznaczone spoiny. Drugi człon, wykonany z cegły, jest otynkowany i pomalowany na biało.

Figurka wyraża kult dla Matki Jezusa i prośbę o opiekę nad fundatorami.

Cały obiekt jest oryginalny. Główną jego częścią jest postać Matki Bożej o dość znacznych - w porównaniu z innymi takimi obiektami w terenie - rozmiarach. Figura Matki Jezusa nie jest osłonięta.

Kuźnica

Okrywa ją biała szata z niebieskim podbiciem, przewiązana niebieską szarfą. Szata nie zasłania różowych stóp Maryi, a jej ręce są złożone na piersi w geście modlitewnym.

Figurką opiekuje się miejscowa ludność, odnawia, dekoruje i porządkuje pobliski teren. Obsadza go paprociami i kwiatami.

Mieszkańcy wsi oddają kult Matce Bożej poprzez odprawianie nabożeństw majowych przed figurką, odkrywanie głowy i wykonywanie znaku krzyża.

Las Kamiennowolski

Wieś w gminie Odrzywół, w parafii Odrzywół

Figurka znajduje się na posesji Genowefy Maciągowskiej. Została zbudowana w 1965 roku dzięki fundacji ojca obecnej właścicielki posesji, pana Józefa Kozłowskiego. Ówczesne władze sprzeciwiały się postawieniu kapliczki, dlatego została ona zbudowana w mało widocznym miejscu na końcu wsi.

Kapliczka została zbudowana na miejscu usytuowania z piaskowca. Do jej wykonania posłużył stary nagrobek matki fundatora. Fundator był jednocześnie wykonawcą obiektu. Opiekę na kapliczką sprawują wszyscy mieszkańcy wsi.

Kapliczka ma wysokość 244 cm. Jej konstrukcję stanowi dwustopniowa podstawa, na której umieszczono trzon zasadniczy, złożony z trzech prostopadłościennych elementów. W najwyższym elemencie trzonu wykonano niszę, w której umieszczono gipsową figurkę Matki Bożej. Nisza jest osłonięta szklaną szybą. Na trzonie umieszczono nakrywę w kształcie ściętego ostrosłupa, na której osadzono krzyż o wysokości 57 cm.

Kapliczka od frontu ogrodzona jest pięcioma głazami. Pozostałą część ogrodzenia wykonano z betonowych elementów.

Umieszczona w niszy figurka przedstawia Matkę Boską, w błękitnej szacie, stojącą na kuli ziemskiej i przygniatającą stopami węża.

Przy figurce odbywają się majówki.

Las Kamiennowolski

Mariówka

Wieś w gminie Przysucha, w parafii Smogorzów

W ogrodzie Sióstr Służek Najświętszej Marii Panny w Mariówce znajduje się figurka Matki Boskiej. Została ona zbudowana w 1904 r. dla upamiętnienia 25-lecia ogłoszenia dogmatu o Niepokalanym Poczęciu Marii Matki Jezusa. Inicjatorem napisu na tablicy czołowej był O. Honorat. Prawdopodobnie wykonała ją siostra zakonna, która prowadziła zakład odlewu figur w Radomiu.

Konstrukcję obiektu stanowi dwustopniowa podstawa i trzy człony w formie prostopadłościanów z gzymsem na członie zasadniczym. Na gzymisie ustawiona jest figura Matki Bożej odzianej płaszczową narzutą, która otula całą postać. Ręce jej rozłożone są w geście zaproszenia. Nad głową Maryi znajduje się aureola z gwiazd. Figura posiada własną podstawę. Podstawa ma wymiar 140 x 140 cm, a człon zasadniczy - 60 x 60 cm. Łączna wysokość elementów wynosi 200 cm, wysokość samej figury - 120 cm. Człon zasadniczy jest otynkowany, dlatego trudno określić, z czego jest wykonany. Może do jego wykonania użyto miejscowego kamienia. Na ścianie czołowej w bionowanym obramowaniu znajduje się napis:

„O PANI NASZA, O MATKO NASZA,
POMNIJ ŻEŚMY TWOJE, PRZETO NAS STRZEŻ
I BROŃ JAKO DZIECI SWOJE”

Obecny stan techniczny obiektu wskazuje, że był on w okresie 100 lat istnienia remontowany. Około 1978 r. gipsowa postać Matki Bożej była pomalowana farbami olejnymi przez siostrę Czesławę Skurę z Sandomierza. Przed 2000 rokiem figura została gruntownie oczyszczona i pomalowana. Dokonał tego artysta-rzeźbiarz, Wadowski, prawdopodobnie z Radomia. Obiekt jest w bardzo dobrym stanie technicznym.

Mariówka

Zarówno sama figurka, jak i jej otoczenie są pielęgnowane z wielkim pietyzmem. Postument otoczony jest kolistym chodnikiem z bazaltowej kostki i kwietnikiem o szerokości 50 cm. Wokół całości wykonany jest chodnik z tej samej kostki. Na jego skraju umieszczono drewniane ławki z oparciami. Otoczenie figurki wskazuje, że odbywają się przy niej modły, śpiewy i kontemplacje. Szczególnie w maju siostry zakonne i mieszkańcy sąsiednich wsi Zawady i Smogorzowa śpiewają pieśni maryjne i odmawiają litanie do Matki Boskiej.

Ninków I

Wieś w gminie i parafii Borkowice

Kapliczka Matki Bożej w Ninkowie, zlokalizowana w centrum wsi, na posesji państwa Kierasieńskich, jest jedną z piękniejszych kapliczek ziemi przysuskiej. Ufundował ją Jan Czychulski dla swojej młodej żony Teofilii po powrocie ze Stanów Zjednoczonych, gdzie wyjechał do pracy. Wybudował on również mieszkanie z modrzewiowego drzewa, które stoi do dzisiejszego dnia. Jego żona zmarła jednak w młodym wieku. Pod koniec życia na obrzeżach swojej pięciohektarowej posesji Czychulski wystawił jeszcze jedną figurkę, którą sam wykonał.¹⁷

Opisywana kapliczka została wykonana w 1934 roku przez artystę rzeźbiarza K. Milczarka z Szydłowca. Wyróżnia ją piękno stylu i formy architektonicznej. Elementem uzupełniającym estetykę tego obiektu jest materiał i sposób wykonania.

Na zagłębionym w ziemi betonowym fundamencie posadowiona została płyta z elementów piaskowca szydłowieckiego. Jej grubość to 25 cm, a wymiary: 3,15 x 3,15 m. W połowie wysokości znajduje się uskok zmniejszający wymiary górnej jej części. Na jej frontonie w prostokątnej płycie zaznaczonej czarnymi liniami widnieje napis:

„POD TWOJĄ OBRONĘ UCIEKAMY SIĘ!
FUNDATOR JAN I TEOFILA MAŁŻ. CZYCHULSCY”

Na prawym skraju płyty widać wykute nazwisko wykonawcy kapliczki:

„K. MILCZAREK RZEŹBIARZ W SZYDŁOWCU”

Płyta została przyozdobiona wykutą w jej płaszczyźnie frontowej płaskorzeźbą (relief płaski - basrelief) gałązek drzewa, które skierowane są swoimi wierzchołkami do napisu na płycie. Ta część

¹⁷ Ludzie pamiętają, jak nosił na pole wodę w słoiku i glinę w garnkach, z których ulepił figurkę w kształcie kopca.

Ninków I

kapliczki jest bazą dla jej zasadniczej części. Na tej bazie wykonany został swoisty portyk, który nie cechuje się wprawdzie żadnym porządkiem architektonicznym, ale tworzy wrażenie greckiej minibudowli. Co uzasadnia odebranie takiego wrażenia? Dwa trzony-kolumny z reliefami pionowo usytuowanych gałązek drzew. Na nich spoczywa architrav w stylu doryckim zakończony gzymsem. W połowie rozpiętości gzymsu wykonano płaskorzeźbę symbolizującą Najświętsze Serce Jezusowe, a po jednej jej stronie napis:

„19”

zaś po drugiej:

„34”

(data roczna wykonania obiektu).

Między kolumnami znajduje się wnęka o głębokości 0,5 m i szerokości 0,80 m. Baza figurki ma szerokość 2,95 m. We wnęcie umieszczona jest wyrzeźbiona postać Matki Bożej z Dzieciątkiem Jezus. Całkowita wysokość kapliczki wynosi 3,50 m. Cały obiekt można określić jako unikatowy w tego rodzaju budowlach.

Dawniej przy kapliczce śpiewano majówki, ale powoli ta forma kultu zanika. Raz na dwa lata w maju odprawiana jest przy figurce msza święta w intencji mieszkańców wioski.

Ninków II

W środku Ninkowa przy drodze z Przysuchy do Szydłowca znajduje się kapliczka z obrazem Matki Boskiej Częstochowskiej. Powstała na początku XX wieku, ma ponad 100 lat. Według ustnego przekazu fundatorem obiektu był właściciel Rzucowa, Adam Mokiejewski. Nieznane jest nazwisko rzemieślnika ani też miejsce wykonania kapliczki.

Ma ona charakter obelisku o formie prostopadłościanu z uskokami. Jej podstawę stanowi płyta, składająca się z trzech kwadratowych stopni o wymiarach zmniejszających się ku górze: pierwszy o boku 140 cm i 30 cm wysokości, drugi - 100 cm i 10 cm wysokości, trzeci - 70 cm i również 10 cm w górę.

Na fundamentowej powierzchni posadowiono trzon o wymiarach 50 x 50 cm i 80 cm wysokości, zakończono go gzymsem. We frontowej ścianie członu wykonano wnękę o głębokości 5 cm i umieszczono w niej obraz Matki Boskiej Częstochowskiej.¹⁸ Kolejny prostopadłościan, spoczywający na gzymsem poprzedniego ma wysokość 60 cm i wymiary 50 x 50 cm. Ostatni element ma wymiary 40 x 40 cm i wysokość 50 cm. Nad nim znajduje się trójkątne zadaszenie wykonane z czerwonej cegły połączonej widoczną spoiną, pokryte dachówką. Na szczycie umieszczono żelazny krzyż. Cały obiekt jest otynkowany i pomalowany na niebiesko. Należy mniemać, że nie jest wykonany z kamienia, którego faktury zwyczajowo nie pokrywa się tynkiem i farbą. Ogrodzono go słupkami ze stalowych rurek i prętów o wysokości 90 cm. Wokół utwardzono podłoże kostką betonową.

Figurką opiekują się mieszkanki: Maria Czarnecka, Józefa

¹⁸ Na skutek niesprzyjających warunków atmosferycznych obraz z początku XX wieku uległ zniszczeniu. W 2007 roku mieszkanki Ninkowa - Józefa Jarząbek i Anna Kowalska - zakupiły w Częstochowie nowy wizerunek Matki Boskiej Jasnogórskiej.

Ninków II

Jarząbek, Helena Kucper, Alicja Prasowska, Zofia Stępień. Z zebranych od mieszkańców wsi pieniędzy ozdabiają ją.

W maju każdego roku odbywają się przed obiektem majówki, a w jedną z sobót tego miesiąca, co drugi rok odprawia się mszę świętą w intencji społeczności Ninkowa. Przechodnie czasem zatrzymują się przed obrazem Matki Boskiej Częstochowskiej na krótką modlitwę.

Ossa I

Wieś w gminie Odrzywół, w parafii Odrzywół

Opisywana kapliczka stała kiedyś na rozstaju dróg, ale została przeniesiona ze względu na przebudowę jezdni. Obecnie znajduje się na podwórku u państwa Władysławy i Stanisława Głusińskich. Właścicielem obiektu wybudowanego w 1920 roku są mieszkańcy wsi. Opiekuje się nim szczególnie rodzina Głusińskich.

Według panującej wśród mieszkańców opinii pod kapliczką pochowany był polski żołnierz. Jego szczątki zostały przeniesione wraz z kapliczką na nowe miejsce.

Kapliczka wykonana została z kamienia i ma kształt zbliżony do innych znajdujących się w tej wsi. Na schodkowej podstawie o szerokości najniższego członu 150 cm umieszczono trzon zbudowany z trzech elementów. Dwa dolne mają niewielkie wysokości, stwarzają wrażenie stabilności. Trzeci zakończony jest gzymsem, na którym osadzony jest daszek w kształcie ściętego ostrosłupa i wklęsłych ścianach bocznych. Umieszczony na nim krzyż nadaje kapliczce smukłości.

W trzecim członie trzonu wykonano niszę, w której znajduje się gipsowa figurka Matki Jezusa. Kapliczka ogrodzona jest ozdobnym, betonowym, prefabrykowanym ogrodzeniem. Każdy z boków ogrodzenia wykonany został z trzech elementów: dolnego (pełnego), dwóch górnych (ażurowych). Słupki żelbetowe z felcem mają elementy prefabrykowane. Całkowita wysokość kapliczki wynosi około 360 cm, samego krzyża - 90 cm.

Kiedyś, gdy figurka znajdowała się na skraju wsi, zgodnie ze starym zwyczajem zatrzymywały się przy niej konduktory pogrzebowe. Obecnie granice wsi przesunęły się i zwyczaj nie jest kultywowany.

Ossa I

Ossa II

W miejscowości Ossa, przy drodze 48, obok posesji oznaczonej numerem 1 znajduje się figurka Matki Boskiej. Powstała ona w roku 1919, dzięki fundacji Wawrzyńca i Zofii Pękałów przy ogólnej aprobacie mieszkańców. Obecnie stanowi ona własność lokalnej społeczności. Opiekę nad nią sprawuje rodzina Andrzeja i Marii Ziejów, która dba o wygląd zewnętrzny kapliczki oraz porządkuje teren wokół niej.

Kapliczka najprawdopodobniej została wykonana na miejscu jej usytuowania przez miejscowych rzemieślników. Niestety tej informacji nie można już dziś zweryfikować z powodu czasu, jaki upłynął od jej zbudowania. Podobnie trudno dziś ustalić intencje, jakie przyświecały fundatorom obiektu. W 1945 rosyjski żołnierz ostrzelał kapliczkę, uszkadzając figurki Jezusa i Matki Boskiej.

Materiałem, który posłużył do wykonania kapliczki, jest piaskowiec. Kształt figurki jest charakterystyczny dla podobnych obiektów budowanych w tej części Polski. Na schodkowej podstawie zbudowanej na planie kwadratu usytuowano kilkuczęściowy trzon z prostopadłościennych bloków kamiennych. Bloki te - o zmniejszających się ku górze podstawach - oddzielone są od siebie gzymsami i zdobieniami. W zasadniczym trzonie wykonano niszę, w której umieszczona jest gipsowa figurka Matki Boskiej. Całość zwieńczona jest krzyżem osadzonym na podstawie o kształcie zbliżonym do ostrosłupa (jego ściany boczne są wklęsłe). W drugim członie zasadniczego trzonu figurki znajduje się wykuty czterowierszowy napis:

„O JEZU MÓJ MIŁOSIĘRDZIA
O MATKO NIE OPUSZCZAJ NAS
TE PAMIĄTKĘ WZNIEŚLI
WAWRZYNIEC I ZOFIA PEKALE 1919”

Ossa II

Podstawa figurki ma szerokość 140 cm, jej wysokość wynosi około 330 cm. Wysokość bloku, w którym umieszczono niszę to 87 cm. Krzyż ma 135 cm. Na ostatnim stopniu podstawy ustawiono figurkę Jezusa. Kapliczka otoczona jest płotem wykonanym z elementów betonowych.

Kiedyś przy figurce odbywały się majówki, obecnie zwyczaj ten zanikł, ludzie biorą udział w nabożeństwach majowych odbywających się w kościele.

Przystałowice Małe

Wieś w gminie Rusinów, w parafii Sady

Na terenie prywatnej posesji, należącej niegdyś do śp. Jana Woźniaka, który był jej fundatorem i wykonawcą, usytuowana jest figurka Matki Bożej Częstochowskiej. Została ona wzniesiona w 1976 r. na miejscu.

Konstrukcję jej stanowi człon podstawy wykonany z cegły cementowej, który ma kształt wyoblonego wewnątrz ściętego ostrosłupa. Nad nim znajduje się drugi człon w formie prostopadłościanu wykonany z betonu, na którym umieszczono obraz Matki Bożej Częstochowskiej. Figurę wieńczy krzyż z metalowym wizerunkiem Ukrzyżowanego Chrystusa. Wysokość obiektu wynosi 280 cm.

Figurkę wybudowano w dowód wdzięczności za otrzymane łaski, z prośbą, by Maryja czuwała nad mieszkańcami wsi.

Obecnie opiekę nad figurką sprawuje rodzina fundatora. Polega ona na utrzymywaniu konstrukcji obiektu w dobrym stanie technicznym i dbałości o estetykę kapliczki i jej otoczenia.

Kult maryjny wyraża się poprzez okolicznościowe nabożeństwa, szczególnie majowe, oraz poprzez ukłon i znak krzyża czyniony przez przechodniów.

Przystałowice Małe

Przysucha I

*Siedziba gminy i powiatu.
Parafia pw. św. Jana Nepomucena w Przysusze*

Kapliczka z figurą Matki Bożej Fatimskiej umiejscowiona jest w ogrodzeniu kościelnym parafii pw. Św. Jana Nepomucena przy ulicy Porucznika Madeja. Powstała w okresie stanu wojennego, w 1982 roku mimo zdecydowanego sprzeciwu władzy ludowej. Niektórzy lokalni funkcjonariusze partii stwierdzili nawet, że „nie ujrzy ona światła dziennego”.

Jednym z pomysłodawców powstania kapliczki w tym miejscu był Ryszard Cudziło - zastępca kierownika budowy bloków przy ulicy Grodzkiej. On i inni pomysłodawcy chcieli postawić figurę Matki Bożej w intencji przyszłych mieszkańców bloków, by Maryja strzegła zarówno ich, jak i pracowników budowy oraz aby opiekowała się mieszkańcami parafii, szczególnie w tym trudnym dla Kościoła czasie. Kolejnym budowniczym opisywanej figurki był Marian Woźniak, który uczestniczył w rozbiórce kościoła w Jamkach koło Potworowa z nakazu Komitetu Wojewódzkiego PZPR w Kielcach. Dach kapliczki wykonał znany przysuski blacharz Stanisław Łapucki, a fundatorką figurki Matki Bożej była Zofia Majewska.

W kwietniu 2009 roku z inicjatywy proboszcza parafii i dziekana przysuskiego, ks. kan. Stanisława Traczyńskiego, kapliczka została odnowiona, ale poświęcono ją dopiero po 27 latach, a było to 20 czerwca 2009 roku - we Wspomnienie Obowiązkowe Niepokalanego Serca Najświętszej Maryi Panny. Poświęcenia dokonał w obecności wiernych z parafii ks. dziekan Stanisław Traczyński.

Wybudowana z cegły kapliczka składa się z trzech ścian osłonowych. Na płycie betonowej stanowiącej fundament wykonano z cegły podstawę o wysokości 40 cm, na której z trzech stron wymurowano ściany o grubości 12 cm. Wymiar zewnętrzny ścianek to 90 cm. Na ściankach wykonano daszek o konstrukcji drewnianej, który jest

Przysucha I

pokryty płaską blachą pomalowaną farbą olejną. Ścianki są otynkowane wewnątrz. Zewnętrzna elewacja jest pomalowana warstwami (jedna warstwa biała, druga czerwona). Ścianki tworzą niszę, w której umieszczona jest figura Matki Boskiej o wysokości 84 cm. Frontowa część kapliczki jest nieosłonięta. Całkowita wysokość obiektu wynosi 250 cm.

Co roku w maju najbliżsi sąsiedzi obiektu zdobią figurkę Matki Bożej kwiatami. Ponadto kapliczka jest szczególnie przystrojona 13 dnia każdego miesiąca od maja do października, kiedy przechodzi obok figurki procesja fatimska z kościoła pw. św. Jana Nepomucena.

Przysucha II

W Przysusze znajduje się siedem kapliczek Matki Bożej. Dwie z nich, z racji ich lokalizacji, wyróżniają się szczególnie. Jedna jest usytuowana na Placu 3 Maja przed kościołem pod wezwaniem św. Jana Nepomucena. Wybudowana została na wzniesieniu, na osi głównego wejścia do świątyni. Razem z usytuowanym przed nią parkiem tworzą - poza względami religijnymi - ciekawy fragment zabudowy urbanistycznej. Powstanie figurki zostało niewątpliwie zaakceptowane przez katolicką społeczność miasta. Inicjatywa katolików jest bardzo istotna, gdyż przed II wojną światową Przysucha była miejscowością, w której mieszkało dwa razy więcej Żydów niż Polaków (około 3 tysięcy Żydów i około tysiąca pięciuset Polaków). Wspomniany obiekt został wybudowany w 1904 r.

Nie jest znany wykonawca ani miejsce powstania figurki.

Jej konstrukcję stanowi murowany prostopadłościan usytuowany na schodkowej płycie fundamentowej. Trzon zakończony jest gzymsem, na którym znajduje się płyta, a na niej umieszczono napis:

„UWIELBIAJMY MARYJĘ. PAMIĄTKA JUBILEUSZU
50 LAT DOGMATU NAJŚWIĘTSZEJ MARYI PANNY
NIEPOKALANIE POCZĘTEJ. 1904 R.”

Płyta stanowi podstawę figury Matki Bożej. Jej postać, zbliżona do naturalnych rozmiarów człowieka, odlana została z gipsu, a trzon wykonano z piaskowca. Okrycie Maryi stanowią: biała suknia i narzucona na nią szata (chusta), spowijająca sylwetkę. Głowę nakrywa część tej chusty. Matka Boża trzyma w opuszczonej ręce kwiaty, drugą położyła na piersi. Szata ma kolor niebieski. Nad głową Maryi umocowana jest aureola wykonana z metalu, do której przymocowano lampki elektryczne.

Przysucha II

Wymiary obiektu wynoszą: płyta fundamentowa - 130 x 130 cm, trzon - 48 x 51 cm. Jego wysokość wynosi 200 cm, zaś sama figura ma wysokość 145 cm. Obiekt ogrodzony jest dekoracyjnym metalowym płotkiem.

Kapliczka jest własnością parafian. Jej fundatorami byli Franciszek i Marianna Łuczyńscy. Opiekę nad figurką sprawują parafianie, w szczególności Jan Gębczyński i jego żona. Dbają oni o wygląd obiektu, przystrajają go i malują.

Intencją fundatorów było uczczenie jubileuszu 50 lat dogmatu o Niepokalanym Poczęciu Maryi. Według ustnego przekazu Franciszek Łuczyński był zastępcą ławnika sądowego w Przysusze, a w jego mieszkaniu dzieci pobierały naukę religii. Działo się tak z powodu trudności lokalowych przysuskiej szkoły.

Wierni oddają kult Matce Bożej poprzez udział w nabożeństwach odbywających się przy figurce w maju i w święto Wniebowzięcia Niepokalanej Maryi Panny.

Przysucha III

Drugim, głównym obiektem kultu maryjnego w Przysusze jest figurka Matki Bożej umiejscowiona na placu Kardynała Stefana Wyszyńskiego. Dawniej plac ten pełnił rolę jednego z trzech rynków w mieście i nazywano go niemieckim. Pochodzenie nazwy wiąże się z okresem rozwoju przemysłu odlewniczego w pobliżu Przysuchy. Przed trzema wiekami właściciele odlewni sprowadzili niemieckich rzemieślników, którzy osiedlili się wokół tego rynku.

Położona w centralnym punkcie placu figurka skupiała wokół siebie pozakościelne życie religijne mieszkańców miasta (osady). Budowa obiektu została zaaprobowana przez wyznawców religii katolickiej. Poświadcza tę informację inskrypcja znajdująca się na trzonie figurki. Obiekt został wybudowany na początku XX wieku. Z umieszczonego na nim napisu można wnioskować, że jego fundatorem była katolicka społeczność osady.

Nieznane jest miejsce wykonania samej postaci Maryi. Trzon zbudował miejscowy rzemieślnik. Cały obiekt był wielokrotnie odnawiany, kilkakrotnie przez nieżyjącego już Antoniego Smerdzyńskiego.

Na konstrukcję figurki składa się płyta fundamentowa w formie schodków, trzon podstawy i czteroboczny trzon zakończony gzymsem. Na nim umieszczona jest kula obrazująca glob ziemski, na którym stoi postać Matki Bożej odzianej w białą suknię i owiniętej niebieską chustą. Maryja ma ręce złożone do modlitwy. U jej stóp wije się wąż. Figurę osłania od opadów atmosferycznych blaszany daszek wsparty na czterech stalowych prętach.

Płyta fundamentowa dwustopniowa ma następujące wymiary: pierwszy stopień - 200 x 200 cm, drugi - 150 x 150 cm. Trzon zasadniczy ma przekrój 60 x 60 cm. Postać Matki Bożej ma wysokość

Przysucha III

180 cm. Cała figurka mierzy około 500 cm. Ściany trzonu mają zgrubienia i przewężenia (zagłębienia płaszczyzny w stosunku do krawędzi). Na ścianie frontowej - od strony ulicy Lubelskiej - znajduje się napis:

„KRÓLOWO NIEBA / PRZYJM NINIEJSZĄ OFIARĘ / OD
WIERNYCH TWYCH DZIECI PRZY ROZPOCZĘCIU
DWUDZIESTEGO WIEKU / BŁOGOSŁAW NAS
I NIE OPUSZCZAJ NAS SERDECZNA MATKO”

Konstrukcja kapliczki wykonana jest z kamienia i cegły połączonych zaprawą. Całość pokrywa tynk. Nad głową Matki Bożej i wokół jej nóg zamontowano oświetlenie elektryczne. Dzięki niemu figura jest dobrze widoczna po zapadnięciu zmroku. Kapliczka otoczona jest metalowym ogrodzeniem.

Opiekę nad obiektem sprawuje obecnie pani Grażyna Potocka. Sprząta teren wokół figurki i dekoruje ją.

Przy tym obiekcie wierni oddają kult Matce Jezusa w sposób szczególny. Każdego roku w święto Królowej Korony Polskiej, 3 maja, odbywa się procesja do niej, prowadzona przez kapłana, jako główny religijny punkt obchodów narodowego święta. Dawniej odbywały się tu modlitwy i śpiewy związane z miesiącem maryjnym, majem.

Przysucha IV

Kolejna figurka kultu maryjnego w Przysusze znajduje się na posesji oznaczonej numerem 70 przy ulicy Krakowskiej. Usytuowana tuż przy chodniku, góruje z racji swej wielkości nad pobliskimi domami. Wybudowana została w 1860 roku, w okresie kiedy Polska była pod zaborami. Wówczas była jednym z miejsc, w których skupiało się życie religijne mieszkańców tej części miasta. Teren, na którym została posadowiona, należał do Zofii i Jana Jakubczyków, a obecnie jest własnością ich spadkobierców. Po wojnie teren nie był zagospodarowany, z czasem wybudowano na nim domy. Fundatorami kapliczki byli Marianna i Konstanty Nowiccy. Nie jest znany wykonawca tego obiektu. Wszystkie elementy konstrukcyjne kapliczki zostały wykonane na miejscu. Sama postać Matki Boskiej, odlana z gipsu, została zakupiona w nieznanym miejscu.

Konstrukcję kapliczki stanowi prostopadłościan posadowiony na płycie fundamentowej, składający się z trzech członów. Pierwszy to stopniowa podstawa, drugi, zasadniczy zakończony jest gzymsem. W trzecim członie, w jego frontowej ścianie umieszczona jest nisza zakończona ostrołukiem i osłonięta w drewnianej ramie szkłem. Całość osłania daszek dwuspadowy pokryty blachą ocynkowaną.

Płyta fundamentowa ma wymiar 100 x 100 cm, trzon zasadniczy 50 x 50 cm. Wysokość kapliczki wynosi 450 cm. Fundament wykonany jest z piaskowca. Trzon wymurowano z cegły palonej, czerwonej. Całość jest otynkowana i pomalowana na kolor biały i beżowy. Na frontowej ścianie, we wgłębieniu płaszczyzny ściany, znajduje się napis z nazwiskami fundatorów i datą budowy. Nad daszkiem kapliczki zamocowano metalowy krzyż. Umieszczoną w niszy postać Matki Boskiej okrywa biała suknia, na którą narzucony jest płaszcz

Przysucha IV

w kolorze niebieskim. Maryja ma rozłożone, opuszczone ręce. Nad nią unoszą się w powietrzu dwa gołębie.

Według ustnego przekazu kapliczka miała krzepić Polaków. Była wyrazem oddania Polski i Przysuchy Matce Bożej.

W 2004 roku, na zlecenie Tadeusza Antoniaka z USA, renowację kapliczki wykonała Bożena Michałek, plastyczka z Krzesławic. Opiekę nad nią sprawuje pani Maria Łumińska.

Kult Maryi związany z tą figurką wyrażony był (i jest) w różnej formie. Dawniej, przed II wojną światową i tuż po niej, kondukt pogrzebowe zatrzymywały się z trumną zmarłego przy kapliczce, przy której oczekiwał ksiądz. Stąd po modlitwie kondukt udawał się do kościoła. Z czasem odstąpiono od tego obyczaju. Obecnie przechodnie, a szczególnie dzieci udające się do Szkoły Podstawowej nr 1, wykonują znak krzyża świętego. Niektórzy mężczyźni uchylają nakrycia głowy. Obok kapliczki odbywają się też modlitwy, zwłaszcza majówki, śpiewane są pieśni maryjne.

Przysucha V

Mieszkańcy Przysuchy przy ulicy Targowej wyrażają kult maryjny przed figurką Matki Bożej usytuowanej pod numerem 37. na dawnej posesji Stanisława Drabczyka, którego dom w chwili wybudowania kapliczki był ostatnim budynkiem mieszkalnym po lewej stronie ulicy (w kierunku lasu).

Obiekt powstał w 1947 r. dzięki życzliwości mieszkańców tej ulicy, chociaż ówczesna władza ludowa ze względów ideologicznych była przeciwna jego budowie. Obecnie właścicielem terenu, na którym znajduje się ta figurka Matki Bożej, jest Elżbieta Chotecka. Fundatorem figurki był Stanisław Drabczyk, a przyczyną jej wybudowania była śmierć jego siedmioletniego wnuka. W obawie przed ewentualnymi restrykcjami ówczesnej władzy państwowej fundator figurki nie ujawniał na początku przedsięwzięcia charakteru budowli.

Trzon konstrukcyjny obiektu został wykonany przez Antoniego Drózdza, miejscowego murarza, na miejscu. Pochodzenie gipsowej postaci NMP nie jest znane. Można przypuszczać, że została ona zakupiona i umieszczona w trzonie obiektu. Konstrukcję figurki stanowią: trzystopniowa podstawa, na której umieszczono zasadniczy, dwuczłonowy trzon w kształcie sześcianu. Pierwszy - posadowiony na podstawie, poszerzony - jest niższy, a drugi jest zwężony i znacznie wyższy. Na wierzchu tego członu umieszczony jest krzyż. Obiekt wykonano z kamienia, cegły i cementu oraz otynkowano zaprawą cementową. Podstawa ma wysokość 60 cm i zbudowana jest na planie kwadratu o wymiarach 110 x 110 cm. Człon zasadniczy ma wymiary 70 x 70 cm i 130 cm wysokości. Krzyż ma wysokość 60 cm. Całkowita wysokość obiektu wynosi 250 cm.

We wnętrzu trzonu z boniowanym obrzeżem umieszczono gipsową postać Matki Bożej. Osłonięto ją szklaną szybą w drewnianej ra-

Przysucha V

mie. Nad niszą umieszczono ornamentowany żeliwny krzyż z odlaną, także z żeliwa, postacią Ukrzyżowanego Syna Bożego, wykonane najprawdopodobniej w miejscowej Fabryce Wyróbów Metalowych.

Na ścianie frontowej kapliczki znajduje się napis:

„NA CHWAŁĘ BOGU 1947”

Cześć oddawana Matce Bożej dawniej w formie nabożeństw majowych obecnie w Przysusze zanika - może z powodu odgradzenia figurki od ulicy siatką drucianą - a jej wygląd wskazuje na zaniedbanie i brak nad nią systematycznej opieki.

Przysucha VI

Kolejnym obiektem kultu Maryi Dziewicy w Przysusze jest kapliczka usytuowana na terenie prywatnej posesji Heleny i Antoniego Ślęzaków przy ulicy Żytniej 8. Powstała z inicjatywy właścicieli działki, a mieszkańcy z ulicy Targowej i Żytniej z zadowoleniem przyjęli jej wybudowanie. Została ona wzniesiona w 1984 r.

Zasadniczy trzon kapliczki wybudował nieznany z nazwiska mieszkaniec wsi Ossa. Gipsowa postać Matki Bożej została wykonana i zakupiona w Piekarach Śląskich w 1980 r. Zadaszenie wykonał miejscowy rzemieślnik. Konstrukcja kapliczki stanowi o jej specyficznym wyglądzie. Podstawa (szersza część) i przewężony człon zasadniczy mają kształt sześcianu. Zakończony jest on warstwą gzymsową. Na niej zamontowana jest konstrukcja stalowa podtrzymująca daszek. Oslania on gipsową postać Matki Bożej okrytą płaszczem w kolorze niebieskim, narzuconym na ramiona. Pod nim widoczna jest biała suknia. Postać przepasana jest szarfą w ciemnym kolorze. Ręce Matki Boskiej rozłożone są w geście zaproszenia. Dolna część członu ma wysokość 50 cm, człon zasadniczy - 100 cm, a gzymsowa część - 30 cm. Postać Maryi ma wysokość 125 cm. Podstawa ma bok o długości 90 cm, człon - 70 cm, a górna część - 80 cm. Wysokość całkowita figurki wynosi 305 cm.

Specyfikę tej kapliczki podkreśla użyty do jej wykonania materiał. Zasadniczy człon wykonany jest z okrągłych kamieni. Łączy je zaprawa cementowa, transparentnie uwidocznioma. Ta elewacja z kamieni wykonana jest na trzonie z cegły. Daszek z blachy spoczywa na czterech wspornikach z kształtownika stalowego. Daszek ma okapowe zakończenie w formie żąbkowania. Wsporniki zamontowane są w gzymsowej części trzonu.

Kapliczka, oprócz gipsowej postaci Matki Bożej, wyposażona

Przysucha VI

jest w tablicę z czarnego marmuru, umieszczoną na frontowej ścianie trzonu. Widnieje na niej napis:

„MARIO, OPIEKUJ SIĘ NAMI A.D. 1984”

Wokół kapliczki rosną krzewy ozdobne, iglaste i rośliny nas-
kalne, których wygląd kojarzy się z ozdobnym dywanem.

Obiekt powstał jako wyraz podziękowania Matce Bożej za
szczęśliwe zakończenie budowy domu mieszkalnego i ma swoją histo-
rię. Żywy jest ustny przekaz o tym, że kilkanaście lat przed budową
kapliczki na polu, na którym jest ona usytuowana, dwie nieżyjące już
mieszkanki Przysuchy: Helena Śledź i Helena Siudek, ujrzały stół
i rozświetloną postać Jezusa, chociaż towarzyszący im wówczas Józef
Śledź utrzymywał, że nie widział tego objawienia.

Zakupioną w Piekarach gipsową figurę Matki Bożej przetrans-
portowano do Przysuchy - w obawie przed kontrolą milicji - w karet-
ce pogotowia ratunkowego. Od czasu zakupienia figury do wybudo-
wania kapliczki upłynęły 4 lata. Czas stanu wojennego nie sprzyjał ini-
cjatywom budowy obiektów kultu religijnego. W tym okresie prze-
chowywano gipsowy odlew Matki Bożej w domu fundatorów.

Mieszkańcy okolicznych domów, głównie starsze osoby, odda-
ją kult Matce Bożej poprzez uczestniczenie w nabożeństwach majo-
wych. Nad kapliczką sprawuje opiekę z pietyzmem rodzina Ślęzaków.

Przysucha VII

Kolejnym obiektem kultu Matki Bożej w Przysusze jest kapliczka usytuowana przy ulicy Grodzkiej 19. Znajduje się ona na terenie posesji Mariana Rejmera. Powstała w 1926 r. Trzeba w tym miejscu wspomnieć, że w momencie powstania kapliczki Przysucha była osadą, w której mieszkaly dwie odrębne właściwie społeczności - polska i żydowska. Przyczyną wybudowania kapliczki było pragnienie oddania czci Matce Bożej z inicjatywy gospodarza.

Nieznany jest wykonawca kapliczki. Trzon kapliczki i konstrukcja zadaszenia zostały wykonane na miejscu. Pochodzenie samej figury Matki Bożej nie jest znane.¹⁹ Została ona umieszczona na kolumnowej, murowanej konstrukcji zakończonej podstawą. Na trzonie umocowano tablicę z napisem i datą 1926 r. Na nim zamontowano stalową konstrukcję zadaszenia figury. Nie ma ona przeszklenia. Trzon jest murowany, daszek wykonano z blachy stalowej. Całkowita wysokość kapliczki wynosi około 350 cm, w tym postaci Matki Bożej - 100 cm. Właścicielem obiektu jest Marian Rejmer, którego dziadkowie byli fundatorami. Opiekę nad nią sprawuje Marian Rejmer z małżonką. Opieka polega na okresowym odnawianiu obiektu i dekorowaniu go.

Kult Matki Bożej przy tej kapliczce przejawia się w formie nabożeństw majowych, przez wykonywanie znaku krzyża świętego przez przechodzących obok niej wierzących.

¹⁹ Obecna figura, która zastąpiła starą i zniszczoną przez czas i warunki atmosferyczne, została zakupiona ze środków zebranych przez grupę mieszkańców Przysuchy z inicjatywy rodziny Gębczyńskich, mieszkających przy ulicy Staszica.

Przysucha VII

Przysucha VIII

Parafia pw. Miłosierdzia Bożego w Przysusze

Kolejnym przysuskim obiektem poświęconym Matce Boskiej jest figurka usytuowana przy ul. Majora Hubala na terenie osiedla „Południe”. Przy tej ulicy, przebiegającej od ul. Świętokrzyskiej w górę do kościoła, przed domem Prokopczyków, na ich posesji wybudowana jest wspomniana kapliczka. Wzmiankowane osiedle należy do parafii pod wezwaniem Miłosierdzia Bożego. Obiekt został wybudowany w 1989 r. z inicjatywy rodzin Traczów i Prokopczyków. Oni też są jego fundatorami. Trzon zasadniczy pod figurę Matki Bożej wykonali: Stanisław Bałtowski oraz Andrzej i Henryk Cholewińscy. Opiekę nad obiektem sprawuje Michalina Tracz oraz rodzina Prokopczyków. Odnawiają kapliczkę, sadzą i pielęgnują kwiaty wokół niej, ozdabiają ją.

Konstrukcję kapliczki stanowi trzon w kształcie sześcianu, posadowiony na płycie fundamentowej o kształcie kwadratu o wymiarach 150 x 150 cm. Na nim wykonane jest zadaszenie z blachy o krzywoliniach okapowych ząbkowanych, oparte na konstrukcji ze stalowych kształtowników w formie miniaturowej piramidy. Jest ono oszklone. Płyta wykonana jest z betonu. Trzon zbudowany jest z cegły, otynkowany. Jego wymiary wynoszą 60 x 60 x 129 cm. Kapliczka ma wysokość 230 cm. Na ścianie frontowej trzonu został umieszczony w 2006 r. portret Jana Pawła II. W oszklonej konstrukcji znajduje się gipsowa figura Matki Bożej odziana w białą suknię z narzuconym na nią niebieskim płaszczem. Ręce rozłożone są w geście zaproszenia. Wokół trzonu rosną iglaste krzewy ozdobne. Kapliczka ogrodzona jest drewnianym płotkiem o wysokości 60 cm.

Kapliczka ta, jak wiele innych, ma swoją historię. Po wybudowaniu na terenie osiedla nowej, choć prowizorycznej kaplicy przybył ks. biskup Edward Materski, aby ją poświęcić. Zasugerował wte-

Przysucha VIII

dy, żeby miejscowa ludność zadbała o to, by znalazła się tu figura Matki Bożej. Wkrótce potem Michalina Tracz przywiozła z pielgrzymki zakupioną figurę Matki Bożej. Ksiądz Kazimierz Pajek, ówczesny proboszcz parafii i budowniczy kaplicy, stwierdził, że figura jest zbyt duża i w małej kaplicy nie ma na nią miejsca. Jednocześnie zwrócił się do rodziny Traczów z prośbą, aby zakupiona figura stała na terenie ich posesji, położonej w odległości kilkudziesięciu metrów od kaplicy. Prośbę spełniono - kapliczka została wybudowana. Data jej powstania wskazuje na rok wielkiego przełomu politycznego w Polsce, stąd też ustępująca władza komunistyczna nie podjęła nawet próby przeciwstawienia się jej budowie.

Jeszcze niedawno, kiedy trumnę ze zwłokami transportowano na wozie konnym, przed kapliczką zatrzymywały się orszaki pogrzebowe ze wsi Janów, Drutarnia, Gwarek, Topornia, Hamernia i Młyny. W ten sposób oddawano cześć Matce Bożej i żegnano zmarłego. Do orszaku przychodził ksiądz, święcił ciało zmarłego i prowadził na nabożeństwo żałobne do kaplicy. Dziś obrzęd ten już zanikł. Corocznie w dniu święta Bożego Ciała w pobliżu kapliczki budowany jest ołtarz, przy którym rozpoczyna się uroczystość religijna, a ksiądz u stóp Maryi stawia monstrancję.

Przez pierwsze lata wierni śpiewali pieśni maryjne przy kapliczce w czasie majówek, litanii do Najświętszej Marii Panny. Obecnie tradycja ta zanika.

Rudno

Wieś w gminie Borkowice, w parafii Borkowice

W środku wsi przy drodze z Janowa do Borkowic znajduje się kapliczka Matki Bożej Niepokalanie Poczętej. Powstała ona z inicjatywy małżeństwa Marii i Stanisława Sobczaków w 1929 roku. Rodzina ufundowała też obiekt powstały na jej działce.²⁰ Przy jego budowaniu pośredniczył ks. kan. Jan Wiśniewski proboszcz z Borkowic, który w 1929 roku go poświęcił.

Małżeństwo Sobczaków²¹ wykonało samodzielnie podstawę figurki, tworząc z kamieni połączonych zaprawą cementową kopiec. Ma on na dole średnicę 250 cm. Na jego spłaszczonym szczycie stoi figura Matki Bożej o wysokości 170 cm. Posąg umieszczony został na owalnym cokole. Postać Maryi o naturalnych wymiarach ludzkich została wykonana w Skarżysku-Kamiennej.

Na frontonie podstawy umieszczona jest płyta, na której znajduje się napis:

„MATKO I KRÓLOWO NASZA OPIEKUJ SIĘ NAMI
FUNDACJA STANISŁAWA I MARJI SOBCZAKÓW
POŚWIĘCIŁ X.J.W.K.S.P.B. 1929”

Figurę Matki Bożej osłania łukowy daszek z blachy, zamontowany na ażurowej konstrukcji stalowej z kątownika, którego cztery elementy zamocowano w spłaszczonym szczycie kopca. Z tyłu postaci umieszczono osłonę. Ściana tylna i daszek mają kolor niebieski. Obiekt mierzy 360 cm. Jest ogrodzony stalowymi elementami.

²⁰ Po scaleniu gruntów w 1946 r. właścicielem działki, na której znajduje się kapliczka, był fundator. W latach siedemdziesiątych XX w. działkę tę zakupili Cecylia i Antoni Sobczakowie. Obecnie obiekt znajduje się na posesji Anny Skorupy mieszkającej w Ruskim Brodzie.

²¹ Maria i Stanisław Sobczakowie byli bezdzietni, fundując figurkę, chcieli wymodlić dar macierzyństwa. Ostatecznie adoptowali dziewczynkę z wielodzietnej rodziny.

Rudno

Pieczę nad kapliczką sprawują rodzina Anny Skorupy i mieszkańcy Rudna. Ze składkowych pieniędzy malują stalowe elementy konstrukcji, dekorują figurę kwiatami.

W intencji ofiarodawców i mieszkańców wsi przy figurce księża z parafii w Borkowicach odprawiają corocznie mszę świętą. Zaniechano dawnego zwyczaju majowego codziennego śpiewania pieśni maryjnych.

Ruski Bród

Wieś w gminie Przysucha, w parafii Ruski Bród

We wspomnianej wsi, położonej przy trasie Przysucha - Końskie, znajduje się figurka Matki Bożej z krzyżem. Usytuowana jest przy skrzyżowaniu ulic Głównej i Strażackiej. Wybudowano ją w 1906 r., w czasie zaborów. Kapliczka była rekonstruowana w 1950 r. Jej fundatorami i właścicielami są mieszkańcy wsi. Postument, trzon został wykonany przez kamieniarzy w Nieświniu. Płytę fundamentową wykonano na miejscu. Obraz znajdujący się na ścianie frontowej figurki zakupiono w Ruskim Brodzie. Legenda głosi, że wszystkie bloki kamienne, tworzące konstrukcję obiektu, umocował jeden człowiek słynący z wielkiej siły. Konstrukcję obiektu stanowi betonowa podstawa składająca się z pięciu zmniejszających się ku górze stopni. Na nich znajduje się zasadniczy trzon figurki zakończony gzymsem. Na nim ulokowany jest na ozdobnej podstawie krzyż kamienny z żeliwnym wizerunkiem Jezusa Chrystusa. Na ścianie frontowej umieszczono obraz Matki Bożej z otwartym sercem. Pod nim znajduje się napis:

„BOŻE BŁOGOSŁAW LUDOWI TWOJEMU,
M. RUSKIEGO BRODU. ROK 1906-1950”

Figurka wykonana jest z kamiennych bloków. Zasadniczy trzon figurki ma przekrój 50 x 50 cm, jego wysokość wynosi 100 cm. Wymiary podstawy wynoszą 250 x 250 cm. Całkowita wysokość kapliczki to 250 cm. Obraz oprawiony w drewnianą oszkloną ramę ma formę prostokątną o wymiarach 20 i 30 cm. Na obrazie umieszczono kawałki bursztynu. Obraz i napis pod nim znajdują się w płytce wnącej obramowanej stylizowanym fryzem. Wokół figurki, na jej płycie fundamentowej, znajduje się ogrodzenie wykonane z kształtowników stalowych (z furtką) o wysokości 60 cm.

Przyczyną powstania figurki był brak kościoła we wsi. Wierni potrzebowali miejsca, w którym mogliby żegnać swoich zmarłych

Ruski Bród

przed odprowadzeniem ich zwłok na cmentarz w Borkowicach (pierwotnie tam była ich parafia). Przy kapliczce znajdował się zatem tzw. „pierwszy przystanek zmarłego”. Inną przyczyną, która spowodowała jej budowę, była potrzeba spotykania się mieszkańców w celu wspólnego odmawiania modlitw za dusze zmarłych i kierowania do Boga prośb o łaski dla całej wsi.

Figurka pierwotnie znajdowała się w pobliżu miejsca, w którym później wybudowano kościół. W czasie wojny została zniszczona. Wykradziono bursztyn z obrazu i połamano krzyż. Skradziono również jej ogrodzenie. Nie wiadomo, kto był sprawcą zniszczenia elementów figurki. W roku 1950 została ona odbudowana i przeniesiona na miejsce, w którym obecnie się znajduje.

Opiekę nad figurką sprawują mieszkańcy wsi, szczególnie Maryla Cieślak oraz proboszcz parafii. Polega ona na odnawianiu, malowaniu i dekorowaniu obiektu.

Przy tej figurce oddawany jest kult Matce Bożej poprzez odprawianie majówek, instalowanie ołtarza na uroczystość Bożego Ciała. Zanim wybudowano kościół, żegnano przy niej zmarłych.

Ruszkowice I

Wieś w gminie Borkowice, w parafii Borkowice

W Ruszkowicach, położonych przy trasie z Przysuchy do Szydłowca, znajduje się kilka obiektów kultu Matki Boskiej. Jednym z nich jest kapliczka usytuowana u zbiegu dwóch ulic: Szkolnej i Głównej. Czas, w którym ją budowano, wiąże się ze szczególnym okresem w dziejach narodu polskiego i pozwala mniemać, że figurka powstała dla uczczenia pamiętnego dla Polaków roku 1918, w którym po 123 latach niewoli Polska odzyskała niepodległość. Obiekt stanowi własność lokalnej społeczności, która wspólnie z ks. Janem Wiśniewskim (ówczesnym proboszczem parafii) była jego fundatorem. Nie zachowały się dane o tym, kto ją wykonał. Należy przyjąć, na podstawie wyglądu konstrukcji obiektu, że mógł nim być miejscowy rzemieślnik. Figura Matki Bożej została sprowadzona z zewnątrz.

Konstrukcja kapliczki została wykonana na miejscu i jest podobna do wielu innych tego typu obiektów w Polsce. Stanowi ją płyta fundamentowa, na której usytuowany jest trzon główny. Na wysokości 50 cm, od dołu jest poszerzony, na nim znajduje się trzon zasadniczy w formie prostopadłościanu o wysokości 100 cm, na którym umieszczono gipsową figurę Matki Bożej o wymiarach zbliżonych do naturalnych (około 150 cm). Postać odziana jest w białą suknię i owinięta w niebieską chustę. Ręce złożone są na piersi. Nad figurą zamocowano zadaszenie wsparte na czterech kształtownikach stalowych. Zakończenie stanowi daszek z blachy, na którym umieszczony jest krzyż o wysokości 30 cm, wykonany z pasków blachy perforowanej. Trzon ma przekrój 80 x 80 cm, a wysokość kapliczki wynosi 280 cm. Płyta jest wykonana z betonu, a trzon z kamienia na zaprawie cementowej.

Na ścianie frontowej trzonu wykuty jest napis:

Ruszkowice I

„KRÓLOWO KORONY POLSKIEJ,
DŹWIGNIJ TWÓJ NARÓD Z UPADKU
I PROWADŹ NAS DO ZBAWIENIA”

poniżej zaś znajdują się słowa:

„O NIEPOKALANA / MARYO DZIEWICO
O NIEPOKALANA / CAŁA DZIŚ POLSKA DO STÓP
TWYCH SIĘ KŁONI / CAŁA DZIŚ POLSKA KRWIĄ ŁZAMI
ZALANA ŻEBRZE / CIERNIOWY ZDEJM WIENIEC Z MEJ
SKRONI”

Nad napisem, na okrągłym czarnym tle, umieszczony jest znak orła białego w koronie. Kapliczka oświetlona jest światłem elektrycznym. Zadaszenie oszkolono. Obiekt ogrodzony jest stalowym, ornamentowanym płotkiem. Wysokość ogrodzenia wynosi 60 cm.

Kapliczka powstawała jeszcze w czasie I wojny światowej. Miała być miejscem szczególnej modlitwy w intencji przezwyciężenia nieszczęść dotykających Polskę i wyjścia z niewoli. Kapliczkę poświęcił ks. Jan Wiśniewski, proboszcz parafii Borkowice.

Opiekę nad kapliczką (poprzez odnawianie, dekorowanie, dbałość o jej wygląd i utrzymanie porządku wokół niej) sprawują mieszkańcy wsi, a szczególnie Józefa Próchnicka, wcześniej - Stanisława Norek.

Kult Matki Boskiej przejawia się w majowych modlitwach, codziennym zdejmowaniu nakryć głowy przez przechodzących w pobliżu mężczyzn i wykonywaniu znaku krzyża, sporadycznie również przez krótką modlitwę.

Ruszkowice II

Kolejny obiekt kultu maryjnego we wsi Ruszkowice jest usytuowany przy ul. Głównej 123. Nie znamy dokładnej daty jego budowy. Prawdopodobnie został zbudowany w drugiej połowie XIX wieku. Właścicielami, fundatorami i wykonawcami (poza samą postacią Matki Bożej) byli włościanie ze wsi Luszytk. Nazwa Luszytk odnosiła się niegdyś do obecnej części wsi Ruszkowice, położonej bliżej Przysuchy. Nie jest znane nazwisko wykonawcy konstrukcji figurki.

Podstawę obiektu stanowi płyta fundamentowa, na której ustawiono dwuczęściowy trzon. Wszystkie części ma kształt prostopadłościanu, przy czym wyższa jest zwężona z każdej strony o 7 cm i zakończona czterospadowym daszkiem. Zwieńczeniem figurki jest drewniany krzyż. W węższej części członu zbudowano wnękę, w której umieszczono postać Maryi odzianej w białą suknię i narzucony na ramiona niebieski płaszcz. Rozłożone ręce oznaczają zaproszenie. Na wieńczącym figurkę krzyżu umieszczona jest odlana z żeliwa postać Chrystusa Ukrzyżowanego. Do wykonania kapliczki użyto kamienia, cegły i betonu. Stan konstrukcji wskazuje, że w czasie blisko stu pięćdziesięciu lat istnienia obiekt był remontowany i odnawiany. Obiekt ma wysokość około 300 cm, sama postać Matki Bożej - 45 cm. Ściana frontowa posiada kamienną tablicę z wykutym napisem:

„KTÓRYŚ CIERPIAŁ ZA NAS RANY,
JEZU CHRYSSTE, ZMIŁUJ SIĘ NAD NAMI”

Niżej znajdują się słowa:

„WŁOŚCIANIE LUSZTYKU”

Nad napisem umieszczona jest wspomniana wnęka z figurą Matki Bożej.

Ruszkowice II

Obiekt ogrodzony jest metalowym płotkiem na betonowym cokole. W połowie wysokości płotka, wykonanego z metalowych prętów, umieszczono żeliwne rozety. Płotek jest pomalowany.

Kapliczką opiekują się mieszkańcy wsi, dekorując ją, odnawiając i utrzymując wokół niej porządek. W sposób szczególny czynią to w maju. Materiały na dekoracje kupują z dobrowolnych składek.

Dawniej oddawano cześć Matce Bożej poprzez modlitwy i śpiewy w czasie majówek. Dziś już nie kultywuje się tej tradycji.

Rzuców

Wieś w gminie Borkowice, w parafii Rzuców

We wsi (osadzie przemysłowej) Rzuców znajduje się kapliczka Matki Boskiej. Usytuowana jest w centrum miejscowości przy skrzyżowaniu trzech ulic: Stanisława Staszica, Armii Krajowej i Polnej.

Mieszkańcy Rzucowa z aprobatą przyjęli inicjatywę budowy kapliczki. Powstała ona w 1890 r. Fundatorem jej był nowy właściciel Rzucowa, Adam Mokiejewski, który nabył majątek od Krugerów, chcąc podziękować Matce Bożej za otrzymane w nowym miejscu łaski.

Nie jest znany wykonawca postumentu powstałego w Rzucowie ani też samej gipsowej postaci Matki Jezusa.

Pierwotnie kapliczka miała konstrukcję murowanego prostopadłościanu z płytą fundamentową, na którym umieszczona była postać Matki Bożej. Figura była odkryta.

Główną częścią kapliczki jest gipsowa postać Matki Boskiej o wielkości zbliżonej do naturalnej (160 cm). Ręce Maryi złożone są na piersiach. Odzienie stanowi biała suknia, na którą narzucony jest niebieski płaszcz. Zakończenie sukni ma kolor niebieski. Pod stopami Matki Boskiej umieszczony jest wąż. Wokół całej postaci wykonana jest aureola opleciona kwiatami. Na czołowej ścianie kapliczki umieszczono tablicę z napisem:

„POD TWOJĄ OBRONĘ UCIEKAMY SIĘ
ŚWIĘTA BOŻA RODZICIELKO
1890”

Trzon zasadniczy ma przekrój 70 x 70 cm, a jego wysokość całkowita wynosi 250 cm. Wykonany jest z cegły, a płyta fundamentowa z betonu. Kapliczka była niewątpliwie w ciągu 113 lat wielo-

Rzuców

krotnie odnawiana. Świadczy o tym jej obecny stan techniczny. W roku 2007 wykonano nad nią zadaszenie.

Figurka na stałe wrosła w krajobraz Rzucowa. W latach sześćdziesiątych ubiegłego wieku podjęto próbę - w związku z rozbudową zakładu odlewniczego - przeniesienia jej w inne miejsce. Wobec zdecydowanego sprzeciwu mieszkańców Rzucowa, została ona na dawnym miejscu. Warto wspomnieć o dwóch wydarzeniach związanych z tą kapliczką. 13 lutego 1996 r. o godzinie 11.10 zatrzymał się przed nią samochód wiozący figurę Matki Boskiej Fatimskiej, która wówczas peregrynowała po Polsce. Po krótkiej modlitwie kawalkada samochodów ruszyła w dalszą drogę. Mieszkańcy Rzucowa są do dziś pod wrażeniem tego krótkiego spotkania z kopią figury Matki Boskiej Fatimskiej. Natomiast 4 czerwca 2007 r. powitano przed kapliczką kopię obrazu Matki Boskiej Częstochowskiej, w czasie nawiedzenia przez nią parafii Rzuców. Wśród licznie zgromadzonych z tej okazji wiernych był biskup Wacław Depo, który przez ponad 20 lat pomagał kolejnym księżom, proboszczom tej parafii, głosząc piękne kazania.

Figurę Maryi mieszkańcy nazwali Matką Boską Rzucowską. Z jej twarzy emanuje spokój i pogoda ducha.

Kapliczka została wzniesiona przed wybudowaniem kościoła w osadzie. Była zatem miejscem, w którym oddawano cześć Matce Bożej poprzez odmawianie modlitw, śpiewanie litanii do Matki Bożej w czasie majówek, zatrzymywanie się konduktów żałobnych z ciałami zmarłych przed udaniem się na cmentarz. To tu zatrzymuje się, przy ołtarzu, procesja w Boże Ciało.

Obecnie kapliczka należy do miejscowej społeczności. Sprawuje ona opiekę nad tym obiektem, dbając o jego wygląd i stan techniczny.

Sokolniki Mokre I

Wieś w gminie Wieniawa, w parafii Skrzywno

Obiektem kultu maryjnego w tej wsi jest figurka Matki Bożej. Usytuowana jest ona na końcu miejscowości, na posesji Marka Dębskiego. Kapliczka budowana była przy poparciu mieszkańców wsi w roku 1952. Ufundowało ją małżeństwo Franciszki i Mikołaja Dudkiewiczów. Nie jest znane nazwisko wykonawcy obiektu ani miejsce zakupu gipsowej figury Matki Bożej. Kapliczka została wykonana na miejscu.

Posadowiono ją na płycie fundamentowej. Ma kształt prostopadłościanu składającego się z dwóch członów - jeden, szerszy, ma wymiary 70 x 70 cm i wysokość 100 cm, drugi, węższy - 60 x 60 cm i wysokość 90 cm. Na wierzchu członu umieszczony jest krzyż z żeliwnym wizerunkiem Ukrzyżowanego Jezusa. Całość mierzy 290 cm. Figurka wykonana jest z kamienia pomalowanego na biało. Na dolnym trzonie znajduje się napis:

„POD TWOJĄ OBRONĘ UCIEKAMY SIĘ
ŚWIĘTA BOŻA RODZICIELKO 1952 R.”

W drugim członie umieszczona jest, pomalowana na biało, wnęka, a w niej gipsowa postać Matki Bożej ubrana w białą suknię i narzucony na ramiona płaszcz w tym samym kolorze. Ręce rozłożone są w formie gestu zaproszenia. Figurka ogrodzona jest metalowym płotem pomalowanym na czarno. Wewnątrz ogrodzenia rosną kwiaty.

Kapliczkę wybudowano, aby podziękować Matce Bożej za wszystkie łaski dzięki niej otrzymane. Nie ma przekazów mówiących o atmosferze, w jakiej była ona budowana.

Kult Maryi wyrażany jest przez odprawianie majówek, wykonywanie znaku krzyża świętego przez wiernych, którzy przechodzą obok kapliczki.

Opiekę nad obiektem pełnią kobiety uczęszczające na majówki.

Sokolniki Mokre I

Sokolniki Mokre II

We wsi Sokolniki Mokre znajduje się jeszcze jeden obiekt kultu maryjnego. Usytuowany jest obok stawu, przy drugim moście. Mieszkańcy wsi z pełną życzliwością odnieśli się do pomysłu jego zbudowania. Dzięki fundacji społeczności Sokolnik Mokrych w 1944 r. wykonali ją miejscowi rzemieślnicy z kamienia. Figurka stanowi własność lokalnej wspólnoty.

Konstrukcję budowli stanowi posadowiony na schodkowej podstawie i zwężający się ku górze trzyczłonowy trzon zasadniczy w kształcie prostopadłościanu. Na ostatnim umieszczony jest krzyż z odlaną z żeliwa postacią Ukrzyżowanego Chrystusa.

Pierwszy stopień podstawy ma wymiary 150 x 150 cm, a kolejne części odpowiednio: 70 x 70 cm i 50 cm wysokości, 60 x 60 cm i 30 cm, 50 x 50 cm i 80 cm. Wysokość figurki wynosi 320 cm, jest otynkowana. Na ścianie frontowej dolnego członu umieszczony jest napis:

„UFUNDOWALI MIESZKAŃCY
WSI SOKOLNIKI MOKRE / 1944”

Na członie zasadniczym znajduje się drugi napis:

„NA CZEŚĆ BOGU I MARII”

Na nim widnieje plastron z wizerunkiem głowy Jezusa w cierniowej koronie. Figurka ogrodzona jest metalowym płotkiem umocowanym na czterech murowanych słupkach. Ogrodzenie jest pomalowane czarną farbą, jego słupki na białą. Wewnątrz ogrodzenia rosną krzewy ozdobne.

Kapliczkę zbudowano, dziękując Bogu i Matce Bożej za to, że front walk w czasie II wojny światowej ominął wieś. Środki finanso-

Sokolniki Mokre II

we na jej budowę mieszkańcy uzyskali ze sprzedaży wspólnotowych pastwisk.

Członkowie wspólnoty wiejskiej oddają cześć Maryi modlitwą i śpiewem w maju, miesiącu maryjnym.

Opiekę nad obiektem sprawują mieszkanki wsi uczęszczające na majówki. Odnawiają go i dekorują, porządkują teren wokół niego.

Sokolniki Suche I

*Wieś w gminie Wieniawa,
w parafiach Skrzywno i Wieniawa*

We wsi znajduje się figurka Matki Bożej Częstochowskiej. Jej fundatorem był ówczesny dziedzic Sokolnik. Wybudowano ją w 1911 roku na skrzyżowaniu dwóch dróg. W przeszłości stał tu drogow-skaż. Dziedzic wybudował obiekt, prosząc Orędowniczkę ludzi o ochronę pojazdów i pieszych przed niebezpieczeństwem. Przetrwiał on w tym miejscu dwie wojny światowe. Wykonawcami byli robotnicy zatrudnieni w pobliskim dworze, a pomagali im mieszkańcy wsi.

Figurka została wykonana na miejscu. Konstrukcja obiektu składa się z trzech umieszczonych na sobie prostopadłościanów, posadowionych na podstawie o zaokrąglonych krawędziach, mającej wymiary 160 x 160 cm i wysokość 60 cm. Poszczególne człony posiadają przewężenia, a ich wymiary wynoszą 70 x 70 cm, 60 x 60 cm i 50 x 50 cm. Ostatni człon zakończony jest gzymsem, na którym znajduje się bryła w kształcie piramidy. Z jej szczytu wznosi się krzyż z żeliwnym wizerunkiem Jezusa Chrystusa. Całość ma wysokość 350 cm. Do jej wykonania użyto kamienia, cementu i wapna. Figurka jest pomalowana farbą w kolorze jasnoniebieskim. Na członie głównym znajduje się napis:

„MATKO NIE OPUSZCZAJ NAS”

Nad napisem umieszczony jest obraz Matki Boskiej Częstochowskiej. Kapliczkę zabezpiecza ogrodzenie.

W przeszłości oddawano kult Matce Bożej przez zatrzymywanie się i modlitwy konduktów pogrzebowych. Tu żegnano zmarłych, udając się z nimi na cmentarz. Obecnie odbywają się tu nabożeństwa majowe.

Opiekę nad kapliczką sprawują mieszkańcy wsi. Odnowiają ją i dekorują, dbając o estetykę i stan techniczny. Wygląd jej świadczy o wielkiej dbałości wspólnoty wiejskiej o ten obiekt kultu Maryi.

Sokolniki Suche I

Sokolniki Suche II

Przy głównej drodze, która prowadzi do wsi, stoi kapliczka z figurą Matki Bożej Niepokalanej. Licząc od strony Przysuchy, jest to druga figurka w Sokolnikach Suchych. Obiekt powstał ok. 1920 roku. Jego fundatorem był dziedzic komorowski, Sobestiański,²² a figurę wybudowali jego podwładni. Opiekę nad kapliczką sprawują mieszkańcy wsi.

Konstrukcję kapliczki stanowi murowany obiekt o czterech ścianach, przykryty czterospadowym dachem z blachy stalowej płaskiej.²³ Kapliczka jest otynkowana. Do jej budowy użyto drewna, cementu i kamienia. Obiekt ma wymiary: 2 x 2 m i wysokość: 3,5 m. W ścianie frontowej wykonano otwór (bez drzwi) zwieńczony łukiem.

Wewnątrz znajduje się minipomieszczenie - w nim na postumencie umieszczona jest figura Matki Bożej. Wokół nóg Maryi wije się wąż. Wnęka z figurą zabezpieczona jest barierką z płaskownika stalowego, nitowanego. Na szczycie dachu umieszczony został krzyż stalowy z żeliwną postacią Chrystusa. Wnętrze pomieszczenia również jest otynkowane.

Pod kapliczką obecnie odbywają się majówki, niegdyś przy tym obiekcie miało miejsce ostatnie pożegnanie zmarłego mieszkańca wsi.

²² Dawniej w miejscu kapliczki stała figurka św. Floriana wzniesiona przez mieszkańców wsi. Uległa ona znacznemu uszkodzeniu podczas wojny i na jej miejscu dziedzic postanowił wybudować kapliczkę, chcąc w ten sposób pozostawić po sobie pamiątkę. Dziedzic wystawił jeszcze dwie figurki - w Komorowie i Kamieniu Małym.

²³ Pierwotnie było to zadaszenie drewniane, ale wraz z upływem lat uległo zniszczeniu i zostało zmieniono na blaszane.

Sokolniki Mokre II

Wandzinów

Wieś w gminie Odrzywół, w parafii Odrzywół

Na polu pani Teresy Gapys znajduje się kapliczka wybudowana w 1956 roku. Fundatorką obiektu była pani Marianna Sobczak. Niestety w pamięci ludzi nie zachowały się wiadomości dotyczące powodów jej powstania. Sama fundatorka wyprowadziła się około 40 lat temu do Łodzi. Sprzedała wcześniej swój majątek - wtedy działkę, na której znajduje się figurka, kupił ojciec pani Teresy Gapys.

Obecnie pieczę nad obiektem sprawuje rodzina właścicielki posesji.

Kapliczka została zbudowana na miejscu jej usytuowania.

Konstrukcję kapliczki stanowi dwustopniowa podstawa, na której umieszczono trzyczęściowy trzon zasadniczy. Został on nakryty elementem w kształcie ostrosłupa ściętego, o nieco wklęsłych ścianach bocznych, z którego wyrasta krzyż.

W najwyższym elemencie trzonu kapliczki wykuta została nisza, w której umieszczona jest gipsowa figurka Najświętszej Marii Panny ze złożonymi na piersi rękoma. Poniżej niszy wykuto napis:

„O MATKO NIE OPUSZCZAJ NAS”

Na dwóch pozostałych elementach trzonu również wykuto napisy. Na środkowym znajduje się data fundacji:

„1956”

a na najniższym informacja o fundatorce kapliczki:

„FUNDATORKA / SOBCZAK MARYANNA”

Figurka jest ogrodzona płotkiem z całkowicie betonowych, zbrojonych, prefabrykowanych elementów. Ogrodzenie ma fakturę ażurową. Wysokość płotka wynosi około 300 cm. Krzyż mierzy 47 cm.

Wandzinów

Ludzie modlą się przy tej kapliczce w czasie majówek, a także w sierpniu, gdy przez Wandzinów przechodzi Warszawska Pielgrzymka na Jasną Górę.

Wieniawa

Wieś w gminie Wieniawa, w parafii Wieniawa

W centrum Wieniawy, przed bankiem i Biblioteką Publiczną, tuż przy głównej trasie znajduje się drewniana kapliczka z figurą Matki Bożej. Kapliczka ta postawiona została na Boże Narodzenie 2000 roku jako wotum dziękczynne za dwa tysiąclecia chrześcijaństwa. Jej fundatorami byli wszyscy parafianie, a wykonał ją pan Kądziała, parafianin Wieniawy i mieszkaniec Kłudna.

Opiekę nad figurą sprawują parafianie, którzy sprzątają wokół niej, zmieniają kwiaty, a zimą, w okresie świątecznym, przystrajają świerk, który rośnie przy kapliczce.

Wieniawska kapliczka to obiekt w wyjątkowym, rzadko spotykanym stylu ludowego rękodziela sakralnego. Jej podstawę stanowi pień z drzewa o średnicy (różnej na różnych wysokościach) 40 cm. Na tym pniu znajduje się zasadniczy trzon kapliczki. Jego konstrukcję wykonano z wydrążonego pnia topoli (średnica wynosi 60 cm).

Na pełnej części pnia, na wysokości 15 cm, ustawiona została w wydrążonej niszy figura Matki Bożej z Dzieciątkiem Jezus. Jej wysokość wynosi 100 cm. Umieszczony w tym miejscu napis zawiera słowa:

„DZIĘKI CI MATKO”

a w głębi wnęki widnieje data roczna powstania kapliczki:

„2000”

Człon zawierający figurkę ma wysokość 160 cm. Przykryty jest on czterema rzędami drewnianych gontów. Ma kształt spłaszczonego stożka. Z jego wierzchołka wyrasta drewniany krzyż. Całkowita wysokość kapliczki wynosi 250 cm. Figurę od dołu podświetlono, dzięki czemu widoczna jest również w nocy.

Wieniawa

Kapliczka przywołuje sentymentalny obraz dawnych drewnianych kapliczek, które były charakterystycznym elementem polskiego krajobrazu. Nie ma w niej znamion eklektyzmu stylu.

Kapliczka ma bardzo dobrą lokalizację, jest reprezentacyjna i zadbana, dlatego mieszkańcy Wieniawy i całej parafii chętnie modlą się tu do Maryi. Odprawiają majówki, składają prośby do Matki Bożej w intencji swoich rodzin, parafii, dziękują za otrzymane łaski i proszą o kolejne. Przechodzący obok figury wykonują znak krzyża lub z szacunkiem kłaniają się Matce Bożej.

Wola Gałęcka

Wieś w gminie Rusinów, w parafii Nieznamierowice

W Woli Gałęckiej znajduje się figurka Matki Boskiej. Wybudowana została w środku wsi na niewielkim wzniesieniu w 1914 r. jako dziękczynienie za łaski otrzymane od Boga i Maryi. Właścicielami figurki i jej fundatorami byli członkowie rodziny Franciszka Ma-ciei. Wykonawca nie jest znany. Obiekt został wybudowany na miejscu (trzon), a postać Matki Bożej została zakupiona w nieznanym miejscu.

Konstrukcję figurki stanowi czterosegmentowy trzon w kształcie prostopadłościanu. Posadowiony jest na trzystopniowej podstawie na planie kwadratu. Pierwsze trzy części tworzą bryły zwężające się ku górze. Ostatnia zakończona jest kilkuwarstwowym gzymsem, na którym umieszczony jest czwarty segment. Jest on przykryty czterema dwuspadowymi daszkami (z każdej strony segmentu). Na szczytach daszków wykonana została trzystopniowa podstawa, a na niej ustawiony został krzyż z wizerunkiem Chrystusa. Podstawa na wymiary 150 x 150 cm i 40 cm wysokości. Segmenty mają wymiary odpowiednio: 70 x 70, 60 x 60, 50 x 50 cm, całkowita wysokość figurki wynosi 350 cm.

Figurkę wykonano z kamieni, cegły, cementu. Człony są z piaskowca. Obiekt utrzymany jest w bardzo dobrym stanie. Pierwszy jego segment ma wystającą na centymetr tablicę. Dwa następne mają w płaszczyznach ściany wystylizowane wgłębienia. Na jednym z nich, od strony wschodniej, wykuto napis:

„O MARYJO BEZ GRZECHU POCZĘTA,
MÓDL SIĘ ZA NAMI,
KTÓRZY SIĘ DO CIEBIE UCIEKAMY”

Od strony zachodniej widnieje napis:

Wola Galecka

„O MATKO NAJCZYSTSZA JEDYNA UCIECZKO I NADZIEJO NASZA”

W ostatnim segmencie znajduje się wnęka, a w niej figurka Matki Bożej. Tablice i wnęka pomalowane są na niebiesko. Ostatnia warstwa gzymsu również pomalowana jest na niebiesko. Trzy stopnie podstawy są białe. Stojąca postać Matki Jezusa odziana jest w białą suknię i narzucony na ramiona niebieski płaszcz. Ręce rozłożone są w geście przywołania do siebie wiernych.

Ramiona krzyża (jego zakończenia) mają zdobienia. Figurka ogrodzona jest metalowym płotkiem z furtką.

Mieszkańcy wsi oddają cześć Najświętszej Maryi Pannie poprzez zatrzymywanie się konduktu ze zmarłym przy figurce i modlitwy. Kult maryjny przejawia się głównie w odprawianiu majówek przy figurce.

Opiekę nad figurką sprawuje rodzina Henryka Kucharczyka. Z pietyzmem utrzymuje obiekt w bardzo dobrym stanie.

Wola Więcierzowa

Wieś w gminie Przysucha, w parafii Skrzyńsko

Figurka Matki Bożej w Woli Więcierzowej usytuowana jest przy skrzyżowaniu dróg. Została wybudowana w roku 1952. Fundatorką jej była Barbara Kędzierska, ale na figurce znajduje się napis informujący o tym, że ufundowała ją rodzina Piecyków. Mieszkańcy wsi utrzymują jednak, że faktyczną fundatorką była Barbara Kędzierska, która z powodu nieporozumień rodzinnych ukryła prawdę związaną z powstaniem obiektu. Umówiła się z rodziną Piecyków, że oni formalnie zostaną jego „fundatorami”. Ci ostatni, gdy miejscowi mówili o sfinansowaniu przez nich budowy, nie zaprzeczali i byli zadowoleni z umieszczenia ich nazwiska na figurce, gdyż nie mieli dzieci, a te, które im się rodziły wcześniej, umierały. Jak było naprawdę, trudno dziś ustalić.

Barbara Kędzierska ufundowała ten obiekt kultu religijnego jako osobistą pamiątkę. Nie jest znany wykonawca figurki. Figurę wybudowano na miejscu, a gipsowa postać Matki Jezusa została zakupiona i osadzona w trzonie figurki.

Konstrukcję obiektu stanowi dwustopniowa podstawa, na której posadowiono dwuczłonowy trzon w kształcie prostopadłościanu. Zakończenie stanowi krzyż z żeliwnym wizerunkiem Jezusa. Figurka jest murowana i otynkowana. Podstawa trzonu ma wymiary: 96 x 72 cm, a całkowita wysokość obiektu wynosi 240 cm.

Figurka pomalowana jest na niebiesko. W ścianie frontowej znajduje się wnęka, a w niej umieszczona jest gipsowa postać Matki Bożej odziana w białą suknię, na którą narzucony jest błękitny płaszcz. Figurka ogrodzona jest metalowym płotkiem z prętów i kątownika.

Wola Węcierzowa

Mieszkańcy wsi, głównie kobiety, oddają cześć Matce Chrystusa w czasie nabożeństw majowych. Przechodnie uchylają nakrycie głowy (mężczyźni) i wykonują znak krzyża. Nieliczni modlą się przy figurce.

Obecnie właścicielem jej jest społeczność wsi, która też sprawuje nad nią opiekę. Dekorowaniem zajmuje się Danuta Sławińska z córką.

Wydrzyn I

Wieś w gminie Wieniawa, w parafii Skrzynno

W Wydrzynie znajduje się figurka Matki Boskiej. Została ona zbudowana dzięki zaangażowaniu miejscowej wspólnoty w roku 1947, z fundacji rodziny Wielgusów. Usytuowana została na terenie posesji rodziny Szczytowskich.

Trzon figurki został wykonany w Skrzynnie. Następnie ustawiono go w miejscu, które obecnie zajmuje. Ma on kształt prostopadłościanu posadowionego na płycie fundamentowej. Na trzonie umieszczony jest krzyż kamienny z wizerunkiem Chrystusa. Przekrój trzonu ma wymiary 40 x 40 cm. Jego wysokość wynosi 180 cm, samego krzyża - 140 cm. Cały obiekt mierzy 320 cm. Płyta fundamentowa zbudowana jest na planie kwadratu o boku 80 cm. Konstrukcja wykonana jest z kamienia. W trzonie wykonano niszę, w której znajduje się gipsowa postać Matki Bożej o wysokości 35 cm, odziana w białą suknię i narzucony na ramiona niebieski płaszcz. Matka Jezusa gestem rozłożonych rąk zaprasza wiernych do siebie. Nad figurką znajduje się łuk z pręta stalowego z dodatkowym drutem do mocowania dekoracji. Ramiona łuku połączone są poziomym prętem stalowym. Na czołowej ścianie trzonu umieszczony jest napis:

„NA PODZIĘKOWANIE
MATUCHNIE NIEPOKALANEJ ZA OPIEKĘ
NAD NAMI M. WIELGUS ROK 1947”

W treści napisu na figurce znajduje się wyraz Matuchnie, w którym zawarta jest cześć i uwielbienie, czułość i miłość, jakimi wierni darzą Matkę Chrystusa. Figurka jest ogrodzona metalowym płotkiem o wymiarach 280 x 280 cm i wysokości 90 cm.

Wydrzyn I

Według ustnego przekazu w okolicy przyczyną wybudowania figurki była intencja dziękczynna za szczęśliwy powrót męża Wielgusowej z wojny.

Cześć Maryi oddawana jest w trakcie nabożeństw majowych, podczas których śpiewana jest litania do Matki Chrystusa. Dawniej odprawiano nabożeństwa również w październiku. Niektórzy przechodnie jeszcze dziś uchylają czapki i wykonują znak krzyża, kiedy znajdują się w pobliżu figurki.

Opiekę nad nią sprawuje rodzina Szczytowskich.

Wydrzyn II

Na posesji Józefa i Marii Sowińskich we wsi Wydrzyn znajduje się kapliczka z wizerunkiem Matki Bożej Fatimskiej. Figurę wykonał nieznany twórca w 1911 r. Jej fundatorami byli mieszkańcy wsi, którzy pragnęli posiadać miejsce kultu, gdzie mogliby się modlić podczas majówek.

Niegdyś opiekowali się kapliczką mieszkańcy wsi, jednak teraz obowiązki te przejęli właściciele posesji - Maria Sowińska z mężem. Opieka polega na corocznej restauracji obiektu w formie odmalowania, na sadzeniu kwiatów wokół postumentu i przystrajaniu figury kwiatami i wstążkami.

Obiekt, który nie został zniszczony w czasie wojen, ma klasyczny kształt figurki Matki Bożej. Na betonowej płycie fundamentowej wykonano trzystopniową podstawę, na której posadowiono trzyczłonowy trzon figurki. Płyta fundamentowa ma wymiar 112 x 105 cm, a grubość wynosi 25 cm. Figurce nadano formę zwężającego się ku górze prostopadłościanu. Pierwszy człon o wysokości 30 cm zakończony jest fazką, drugi człon o wysokości 25 cm posiada gzyms. Następny człon o wymiarach 43 x 30 cm i wysokości 80 cm stanowi zasadniczy element figurki. Na frontowej płaszczyźnie wykuty jest napis:

„POD TWOJĄ OBRONĘ UCIEKAMY SIĘ
MIESZKAŃCY WSI WYDRZYN WYBUDOWALI
TĘ FIGURĘ NA CHWAŁĘ BOGU 1911 R.”

W minimalnym wgłębieniu znajduje się obraz Matki Bożej Fatimskiej, wykonany na papierze, oszklony. Człon ten zakończony jest gzymsem i czterostronnym daszkiem o wklęsłych połaciach. Ma on kształt ściętego ostrosłupa. Na nim umieszczony jest krzyż z żeliwnym wizerunkiem Chrystusa Ukrzyżowanego. Krzyż na figurce ma

Wydrzyn II

wysokość 75 cm. Kapliczka wykonana jest z piaskowca. Pomalowano ją na kolor niebieski. Całkowita wysokość figurki wynosi 280 cm. Obiekt ogrodzony jest metalowymi elementami ze skręcanego płaskownika.

Kapliczka wciąż spełnia swoją funkcję - od blisko stu lat odbywają się przy niej nabożeństwa majowe. Wierni zwracają się z prośbami do Matki Bożej o potrzebne łaski, urodzaj i pokój.

Wymysłów

Wieś w gminie Borkowice, w parafii Borkowice

W środku wsi przy gospodarstwie Leszka Ślusarczyka znajduje się figurka Matki Bożej z Lourdes. Jej fundatorami byli Jan i Maria Gaszynowie. Poświęcenia obiektu dokonał proboszcz z Borkowic, ks. kan. Jan Wiśniewski w 1939 roku.

Kapliczkę wymurowano z cegły czerwonej, następnie otynkowano zaprawą murarską i wybialkowano. Posadowiono ją na kwadratowej płycie fundamentowej o wymiarze 150 cm. Na niej znajduje się trzon zasadniczy w kształcie prostopadłościanu o boku 90 cm i wysokości 120 cm, zwieńczony trójwarstwowym gzymsem, zmniejszającym się ku górze. Na nim znajduje się górna część kapliczki w formie prostopadłościennej o wysokości 150 cm. Jest w niej studwudziestocentymetrowa wnęka, w której umieszczono figurkę Matki Bożej.²⁶ Osłonięto ją szklaną szybą, oprawioną stalowym kątownikiem, tworząc drzwiczki do środka.

Obiekt osłonięto dwuspadowym daszkiem. Na jego szczycie, w kalenicy umocowany jest żeliwny krzyż o wysokości 25 cm. Na frontowej stronie trzonu zasadniczego, w zarysowanym falistym rytmie obramowaniu znajduje się napis:

„NIECH BĘDZIE POCHWALONE
ŚWIĘTE NIEPOKALANE POCZĘCIE
NAJŚWIĘTSZEJ MARYI PANNY”

Obiekt ma wysokość 280 cm. Jest ogrodzony drewnianym płotkiem. Opiekują się nim mieszkańcy z sąsiedztwa figurki. Groma-

²⁶ Pierwotnie figura Matki Bożej była wykonana z kamienia. Kiedy uległa zniszczeniu, zastąpiono ją odlewem gipsowym, pustym w środku, zakupionym w Częstochowie. Ufundowali ją mieszkańcy Wymysłowa.

Wymysłów

dzą środki ze składek zbieranych corocznie na jego strojenie, malowanie.

Raz w roku, podczas jednej z sobót majowych przy figurce odprawiana jest msza święta w intencji społeczności wsi. Dawna forma śpiewanych majówek zaniknęła.

Zagórze

Wieś w gminie Wieniawa, w parafii Skrzywno

Miejszem usytuowania kapliczki z figurą Matki Bożej Niepokalanej jest pole przy skrzyżowaniu dróg Komorów - Zagórze. Kapliczkę ufundowali Franciszek i Marianna Łochowscy z prośbą o opiekę Matki Bożej nad miejscowością i jej mieszkańcami. Figurę wykonano w Zakładzie Majewscy w Szydłowcu w 1953 roku.

Kapliczką opiekuje się rodzina Nowosińskich, w maju 2009 r. figura została odrestaurowana przez Władysława Nowosińskiego.

Znajdujący się w Zagórze obiekt to bardzo oryginalna kapliczka o konstrukcji z czterech filarów. Jej podstawę tworzy dwustopniowy fundament o wymiarach: pierwszy stopień - 170 x 170 cm; drugi stopień - 140 x 140 cm. Każdy ma wysokość 15 cm. Na nim posadowiony jest pierwszy człon kapliczki o wymiarach 120 x 120 cm. Narożniki członu stanowią pilastry zakończone formą gzymsu. Między pilastrami, na frontowej ścianie znajduje się napis:

„PRZEZ ŚWIĘTE NIEPOKALANE POCZĘCIE TWOJE
RATUJ PRZECZYSTA DZIEWICO DZIECI SWOJE”

Na bocznej ścianie, po prawej stronie, umieszczono nazwiska fundatorów:

„FUNDATOROWIE MAŁŻ. ŁOCHOWSCY”

Drugi stopień fundamentu wraz z pilastrami pomalowano na brązowo. Ten trzon zamyka od góry płyta grubości 15 cm pomalowana na niebiesko. Na niej z każdego naroża wyrastają cztery kwadratowe filarki o przekroju 12 x 12 cm i wysokości 170 cm. Na wysokości 140 cm na filarkach widać zaznaczone gzymsowanie. Ta część konstrukcji kapliczki przykryta jest betonowym, dwuspadowym daszkiem o grubości 5 cm, przechodzącym w płytę przykrywającą filarki.

Zagórze

Między nimi usytuowana jest gipsowa figura Matki Bożej o wysokości 160 cm. Na kalenicy daszku umieszczony jest krzyż betonowy z żelaznym wizerunkiem Jezusa Ukrzyżowanego. Filarki i ściany pierwszego członu pomalowane są na zielono. Daszek jest w kolorze brązowym. Wysokość obiektu (łącznie z krzyżem) wynosi 4 m. Kapliczkę ogrodzono ozdobnym, metalowym płotkiem.

Pod kapliczką dawniej śpiewano majówki. Obecnie przechodzący obok figury ludzie oddają cześć Maryi przez ukłon lub znak krzyża, czasami zatrzymują się na krótką modlitwę.

Zawada-Goździków

*Wieś Zawada, w gminie Przysucha,
w parafii Smogorzów*

Między wsiami należącymi do różnych gmin i parafii, przy drodze krajowej nr 12, wybudowana została figura Matki Bożej. Mieszkańcy wspomnianych wsi nie uczestniczyli w powstawaniu obiektu. Jest on usytuowany na przydrożnym polu. Został wybudowany po II wojnie światowej, a ufundowała go rodzina Rębaczów po śmierci ich córki. Wykonawca nie jest znany.

Konstrukcję obiektu stanowi trzon w kształcie prostopadłościanu, posadowionego na płycie fundamentowej. Jest on przykryty płytą o grubości 10 cm, wykonaną z lastryka. Na niej usytuowano gipsową postać Matki Chrystusa. Jej wielkość zbliżona jest do naturalnych rozmiarów. Postać okryta jest suknią i płaszczem w kolorze białym. Ręce rozłożone są w charakterystycznym dla wyobrażeń Maryi geście zaproszenia.

Obiekt wykonano z cegły, cementu i wapna. Konstrukcja (trzon) została wykonana na miejscu, a figurę Matki Bożej zakupiono w nieznanym miejscu. Wysokość figurki wynosi około 250 cm. Na trzonie, od frontu, znajduje się tablica z napisem:

„MARYJO KRÓLOWO POLSKI MÓDL SIĘ ZA NAMI.
FUNDATORZY: M. K. RĘBACZOWIE”

Figura jest ogrodzona drewnianym płotkiem. Pieczę nad nią sprawują krewni fundatorów.

Zawada-Goździków

Zbożenna I

Wieś w gminie Przysucha, w parafii Skrzyńsko

W tej miejscowości znajduje się kilka obiektów kultu maryjnego. Jeden z nich stoi obecnie na posesji Jana Leśniewskiego. Pierwotnie znajdował się on w dworskim parku. W latach 80. ubiegłego wieku dwór zmienił właściciela i figura została przeniesiona do wsi.

Nie ma źródłowych informacji o dacie powstania obiektu. Został on jednak wykonany przez Kazimierza Witwickiego - właściciela Fabryki Żeliwa w Skarżysku-Kamiennej. Fundatorem był prawdopodobnie jeden z właścicieli pałacu i okolicznych dóbr ziemskich. Z przekazów wynika, że figurka istniała już przed II wojną światową.

Konstrukcję figurki stanowi trzystopniowa podstawa, na której usytuowana jest głowica w kształcie amfory. Na niej stoi postać Matki Bożej o wysokości zbliżonej do naturalnej, wynoszącej 150 cm. Cały obiekt mierzy 250 cm. Jego podstawa ma wymiary 130 x 100 cm. Został wykonany z kamienia. Jest on obecnie pomalowany srebrną farbą. Postać Maryi odziana jest w suknię i narzucony na ramiona płaszcz. Głowa postaci Matki Jezusa jest pochylona, a ręce układają się w gest zapraszania wiernych. Figura ma własną podstawę.

Z kapliczką związana jest legenda. Według niej, w czasie II wojny światowej w pobliżu parku, w którym się znajdowała, przechodził żołnierz niemiecki. Zobaczył on prawdopodobnie polskiego żołnierza. Strzelił wówczas z karabinu, a pocisk trafił w serce Maryi. Odbił się rykoszetem i zabił niemieckiego żołnierza. Legenda ta jest jedynym przekazem dotyczącym zachowania się okupanta wobec tego obiektu.

Dawniej przy opisywanej figurze modlili się ludzie, szczególnie w maju i październiku. Dziś czynią to niezwykle rzadko. Cześć od-

Zbożenna I

dawana Matce Bożej wyraża się poprzez uchylenie nakrycia głowy (mężczyźni) i czynienie znaku krzyża.

Opiekę nad obiektem sprawuje obecnie wnuk Jana Leśniewskiego - Piotr Pawelec.

Zbożenna II

Przy drodze krajowej nr 12, w środku wsi Zbożenna, usytuowana jest figura Matki Bożej Niepokalanej. Miejsce to znajduje się w pobliżu posesji Doroty i Jarosława Młodawskich (Zbożenna 133A).²⁷

Jak wynika z napisów umieszczonych pod figurą, kapliczka powstała w 1916 roku, a jej fundatorem był Józef Kwiecień. Obecnie właścicielami obiektu są mieszkańcy wsi.

Kapliczka ma kształt stylizowanego prostopadłościanu. Jej podstawę stanowi płyta betonowa o wysokości 15 cm. Na niej wykonano trzystopniowe podwyższenie, na którym stoi trzyczłonowy trzon zasadniczy kapliczki. Pierwszy człon o wymiarach 70 x 70 cm i wysokości 50 cm zakończony jest wypukłą fazką.

Wysokość następnego członu - o wymiarach 60 x 60 cm - wynosi 40 cm. Na ścianie frontowej przymocowano ozdobną płytę z wykutym napisem:

„POD TWOJĄ OBRONĘ UCIEKAMY SIĘ MIESZKAŃCY
WSI ZBOŻENNA POSTAWILI
TĘ FIGURKĘ NA CHWAŁĘ BOGU 1916”

W ostatnim, centralnym członie o wymiarach 50 x 50 cm i wysokości 100 cm znajduje się wnęka o wysokości 70 cm. Posadowiony jest on na jednowarstwowym gzymsie przykrywającym środkowy trzon.

Wewnątrz wnęki ustawiona jest figurka Matki Bożej o wysokości 47 cm z dwoma aniołami. Na bocznej ścianie (wschodniej) umieszczony został oszklony obraz Matki Bożej Fatimskiej. Trzon zakończony jest daszkiem tworzącym ozdobny gzyms z dwoma wolu-

²⁷ Kapliczka została tu przeniesiona w 2008 roku z miejsca oddalonego o 30 m, w którym teraz znajduje się rów melioracyjny, wykopany w czasie remontu drogi krajowej nr 12.

Zbożenna II

tami. Na daszku-gzymsie umieszczono betonowy krzyż o wysokości 100 cm, do którego przymocowany jest żeliwny wizerunek Ukrzyżowanego Chrystusa. Cały obiekt ma wysokość 380 cm. Kapliczka jest otynkowana.

Niegdyś pod kapliczką odprawiane były majówki i inne nabożeństwa maryjne, jednak ta forma kultu zanikła. Obecnie mieszkańcy wsi jedynie stroją figurę w maryjnym miesiącu maju.

Zbożenna III

Trzeci obiekt kultu maryjnego we wsi Zbożenna jest usytuowany obok domu nr 242. Został wybudowany w maju 1994 r. Fundatorami jego byli Antoni i Genowefa Tomasikowie, którzy już nie żyją.

Nieznany jest wykonawca figurki. Gipsowa postać została sprowadzona z zewnątrz i nie wiadomo, gdzie była wykonana.

Konstrukcję obiektu stanowi czterostopniowa podstawa. Pierwszy ze stopni ma wymiary 200 x 200 cm i mierzy 70 cm. Na niej usytuowany jest dwuczłonowy trzon kapliczki - pierwszy o przekroju 60 x 60 cm, a drugi 50 x 50 cm. Trzon przykryty jest płytą o grubości 8 cm. Na jej wierzchu umocowany jest krzyż z gysu marmurowego. W jego płaszczyźnie umieszczono mniejszy, wykonany z czarnego materiału. Wysokość obiektu wynosi 280 cm. Podstawa figurki wykonana jest z otynkowanego betonu, a trzon z gysu marmurowego (lustrico). W górnym członie znajduje się wnęka, a w niej gipsowa postać Matki Bożej z rękami złożonymi na piersiach. Nisza jest osłonięta szybą. Na frontowej ścianie umieszczona jest czarna tablica marmurowa z napisem:

„NA CHWAŁĘ PANU BOGU
GENOWEFA I ANTONI TOMASIKOWIE
MAJ 1994 R.”

Na czarnym krzyżu znajduje się postać Chrystusa. Obiekt ogrodzony jest płotkiem z rurek i prętów metalowych. Wewnątrz ogrodzenia wykonano betonowy chodnik. Wokół rosną krzewy ozdobne (tuje).

Przyczyną powstania figurki była chęć oddania przez fundatorów czci Matce Jezusa. Byli oni bardzo religijnymi ludźmi, nie mieli dzieci i chcieli zostawić po sobie pamiątkę. Obiekt został poświęco-

Zbożenna III

ny przez proboszcza sanktuarium Matki Bożej Staroskrzyńskiej, ks. Władysława Stefańskiego.

Mieszkańcy Zbożenny okazują cześć Matce Bożej, dbając o stan figurki. Jej obecny wygląd świadczy o tym, że przeszła ona gruntowny remont.

Powszechną formą kultu Matki Bożej jest odprawianie nabożeństw majowych przy tej figurce. Obecnie opiekują się nią sąsiedzi fundatorów - Marianna i Tadeusz Żebrakowie.

Zbożenna IV

Kolejna figurka Matki Bożej w Zbożennie stoi pośrodku wsi, przy skrzyżowaniu drogi głównej z boczną. W tym miejscu, na niewielkim wzniesieniu znajdował się pierwotnie początek wsi. Usytuowanie obiektu pozwalało mieszkańcom na swobodny dostęp do niej. Wykonano go w 1937 roku. Fundatorem był hrabia Litwicki. Kapliczka stanowi obecnie własność lokalnej społeczności.

Figurka Matki Bożej została wykonana w odlewni w Skarżysku-Kamiennej. Podest, na którym stoi postać, wykonał Wacław Biedrzycki.

Konstrukcję figurki stanowi dwuczłonowy trzon wykonany z kamienia w formie prostopadłościanu posadowionego na trzystopniowej podstawie. Pierwszy jest szerszy, drugi ma zmniejszone wymiary. Nad nim wykonana jest z grysu marmurowego podstawa o grubości 10 cm i wymiarach 60 x 60 cm o formie gzymsowej. Na niej stoi figura Matki Bożej. Sama postać ubrana jest w białą suknię i narzucony na ramiona błękitny płaszcz. Nad głową Maryi znajduje się aureola. Nie jest osłonięta. Całość ma wysokość 300 cm. Na frontowej ścianie widnieje napis:

„O MARYJO! BĄDŹ POZDROWIONA 1937 R”

Kapliczka ogrodzona jest metalowym, wykuwanym płotkiem.

Figura powstała z woli hrabiego Litwickiego, który był posiadaczem dworu w Zbożennie. Przyjeżdżał do niego często na odpoczynek i ulubione polowania. Podczas jednej z wizyt we wsi zdecydował, że ufunduje figurkę na początku wsi. Tak też się stało.

Pozostałościami po okupantach z czasu II wojny światowej są ślady po ostrzeleniu figurki. Nie ma przekazu mówiącego o samym fakcie.

Zbożenna IV

Kult Matki Bożej wierni wyrażają poprzez modlitwy indywidualne oraz odprawianie nabożeństw majowych.

Opiekę nad figurką sprawuje Zofia Seta, mieszkająca najbliższej okolicy. Utrzymuje ona porządek wokół niej, odnawia ją, maluje, przystraja. Na ten cel składają datki pieniężne okoliczni mieszkańcy.

Zdonków

Wieś w gminie Borkowice, w parafii Borkowice

W środku wsi, na placu obok boiska sportowego, tuż przy drodze wiejskiej stoi figura Matki Bożej Niepokalanej. Powstała ona w 1951 roku z inicjatywy miejscowej społeczności, która postanowiła ufundować obiekt kultu maryjnego. We wsi stał krzyż, ale nie było figury Maryi. Sprowadzono ją z Szydłowca. Wykuł ją miejscowy kamieniarz.

Na konstrukcję obiektu składa się płyta fundamentowa w kształcie kwadratu o boku 140 cm, na której posadowiono zasadniczy trzon o podstawie 100 x 100 cm i grubości 14 cm. Na niej umocowano dwa prostopadłościany. Na pierwszym z nich, na jego ścianie frontowej w wykutym obramowaniu koloru jasnobrażowego znajduje się napis:

„MIESZKAŃCY WSI ZDONKÓW 1951 R.”

Człon ten o bokach 70 cm i wysokości 50 cm zakończony jest skośnym uskokiem przechodzącym w drugi blok o wysokości 80 cm i długości boku prostopadłościanu 50 cm.

Nad napisem informującym o fundatorach, na ścianie drugiego członu, w obramowaniu widnieją słowa:

„PRZEZ ŚWIĘTE NIEPOKALANE POCZĘCIE TWOJE
RATUJ PRZECZYSTA DZIEWICO DZIECI SWOJE”

Zwieńczeniem tej części obiektu jest gzyms o wielkościach 70 x 70 cm i grubości 20 cm. Ostatnia jego warstwa koloru brązowego stanowi podstawę figury Matki Bożej o wysokości 190 cm. Cały obiekt mierzy 350 cm.

Swoistą aureolę nad głową Maryi tworzy stalowy pręt umocowany w gzymsie, umożliwiający instalowanie ozdób kwiatowych.

Zdonków

Z płyty fundamentowej wychodzą 4 wsporniki stalowe, na których wspiera się daszek wykonany z blachy ryflowanej. Tworzy on baldachim nad głową Matki Boskiej.

Z uwagi na położenie kapliczki w pobliżu boiska sportowego, od jego strony, a z tyłu figurki przymocowano do dwóch słupków stalowych siatkę drucianą. Obiekt okala płótek wykonany z prętów metalowych.

Opiekę nad nim sprawują mieszkańcy wsi. Zbierają pieniądze na ozdabianie kwiatami figury Maryi, na konserwację. Od kilku lat obowiązek dbałości o kapliczkę przechodzi z każdym następnym rokiem na 6 kolejnych domostw Zdonkowa.

Corocznie w maju w intencji społeczności wsi odprawiana jest msza święta przed figurką. Podobnie podczas majowych dni, przed wieczorem kobiety śpiewają pieśni maryjne. Czasem zatrzymują się przed kapliczką przechodnie na krótką modlitwę.

Spis treści

Przedmowa.....	7
Wprowadzenie.....	9
Schemat opisu.....	15
Introduction.....	16
Bąków.....	23
Beżnik.....	26
Bieliny Opoczyńskie.....	29
Borkowice I.....	32
Borkowice II.....	35
Brogowa.....	38
Gałki Rusinowskie I.....	41
Gałki Rusinowskie II.....	44
Gliniec.....	47
Głuszyna.....	50
Goździków I.....	53
Goździków II.....	56
Grabowa I.....	59
Grabowa II.....	61
Gwarek.....	63
Janików I.....	66
Janików II.....	69
Janików III.....	72
Janki.....	75

Janów.....	78
Klonowa.....	81
Klwów.....	84
Kochanów Wieniawski.....	87
Kolonia Dębiny.....	90
Kolonia Ossa I.....	93
Kolonia Ossa II.....	95
Kolonia Ossa III.....	97
Kolonia Sady.....	100
Komorów I.....	103
Komorów II.....	106
Krzesławice.....	108
Kuźnica.....	111
Las Kamiennowolski.....	114
Mariówka.....	116
Ninków I.....	119
Ninków II.....	122
Ossa I.....	125
Ossa II.....	127
Przystałowice Małe.....	130
Przysucha I.....	132
Przysucha II.....	135
Przysucha III.....	138
Przysucha IV.....	141
Przysucha V.....	144
Przysucha VI.....	147
Przysucha VII.....	150
Przysucha VIII.....	152

Rudno.....	155
Ruski Bród.....	158
Ruszkowice I.....	161
Ruszkowice II.....	164
Rzuców.....	167
Sokolniki Mokre I.....	170
Sokolniki Mokre II.....	172
Sokolniki Suche I.....	175
Sokolniki Suche II.....	177
Wandzinów.....	179
Wieniawa.....	182
Wola Gałęcka.....	185
Wola Więcierzowa.....	188
Wydrzyn I.....	191
Wydrzyn II.....	194
Wymysłów.....	197
Zagórze.....	200
Zawada - Goździków.....	203
Zbożenna I.....	205
Zbożenna II.....	208
Zbożenna III.....	211
Zbożenna IV.....	214
Zdonków.....	217